

Na osnovu člana 16. i 61. stav (2) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02 i 102/09) i člana 14. stav (1) Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 39/09), generalni direktor Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine donosi

**PRAVILNIK
O CERTIFIKACIJI PLOVIDBENOSTI I EKOLOŠKOJ
CERTIFIKACIJI ZRAKOPLOVA I ZRAKOPLOVNIH
PROIZVODA, DIJELOVA I UREĐAJA I ZA
CERTIFIKACIJU PROJEKTNIH I PROIZVODNIH
ORGANIZACIJA**

Član 1.
(Predmet)

Ovim pravilnikom utvrđuju se zajednički tehnički zahtjevi i postupci za certifikaciju plovibdenosti i ekološku certifikaciju zrakoplovnih proizvoda, dijelova i uređaja, i to:

- a) izdavanje tipskih certifikata, ograničenog tipskog certifikata, dodatnih tipskih certifikata i izmjene navedenih uvjerenja;
- b) izdavanje uvjerenja o plovibdenosti zrakoplova, ograničenog uvjerenja o plovibdenosti zrakoplova, dozvola za let i uvjerenja o vraćanju u upotrebu;
- c) izdavanje odobrenja dizajna popravka;
- d) dokazivanje usklađenosti sa zahtjevima vezanim za zaštitu okoline;
- e) izdavanje potvrda o buci;
- f) identifikacija proizvoda, dijelova i uređaja;
- g) certifikacija određenih dijelova i uređaja;
- h) certifikacija projektnih organizacija i proizvodnih organizacija;
- i) izdavanje naloga za plovibdenosti.

Član 2.
(Pojmovi)

Pojmovi koji se koriste u ovom pravilniku imaju sljedeće značenje:

- a) **JAA** - Joint Aviation Authorities (Zajedničke zrakoplovne vlasti);
- b) **JAR** - Joint Aviation Requirements (Zajednički zrakoplovni zahtjevi);
- c) **Dio 21** - zahtjevi i postupci za certifikaciju zrakoplova i s njima povezanih proizvoda, dijelova i uređaja i projektnih organizacija i proizvodnih organizacija iz Aneksa I ove uredbe;
- d) **Dio M** - odgovarajući zahtjevi za kontinuiranu plovibdenost koji su doneseni u skladu sa Zakonom o zrakoplovstvu BiH;
- e) **Glavno poslovno sjedište** - glavna uprava ili registrirano sjedište preduzeća unutar kojeg se sprovode glavne finansijske djelatnosti i operativni nadzor nad aktivnostima navedenim u ovom pravilniku;
- f) **Artikl** - bilo koji dio ili uređaj koji će se ugraditi u civilni zrakoplov;
- g) **ETSO** - Naredba o evropskom tehničkom standardu (*European Technical Standard Order*). Naredba o evropskom tehničkom standardu je detaljna specifikacija plovibdenosti koju izdaje Evropska agencija za sigurnost zračnog prometa ("Agencija") radi garantiranja usklađenosti sa zahtjevima iz ove uredbe, kao minimalni standard radne efikasnosti za određene proizvode;
- h) **EPA** - Evropsko odobrenje dijelova (*European Part Approval*). Evropsko odobrenje dijelova za neki proizvod znači da je proizvod proizveden u skladu sa

odobrenim projektnim podacima, koji ne pripadaju nositelju tipskog certifikata za povezani proizvod, osim artikala ETSO-a.

- i) **Zrakoplov ELA1** - sljedeći evropski laki zrakoplov sa posadom:
 - 1) avion sa maksimalnom dozvoljenom masom na polijetanju (MTOM) od 1200 kg ili manje, koji nije klasificiran kao složeni motorni zrakoplov;
 - 2) jedrilica ili motorna jedrilica sa maksimalnom dozvoljenom masom na polijetanju (MTOM) od 1200 kg ili manje;
 - 3) balon s najvećom projektovanom zapreminom uzgorskog plina ili toplog zraka od 3400 m³ za toplozračne balone, 1050 m³ za plinske balone i 300 m³ plinske balone;
 - 4) dirizabl projektovan za najviše četiri osobe s najvećom projektovanom zapreminom uzgorskog plina ili toplog zraka od 3400 m³ za toplozračne dirizable i 1000 m³ za plinske dirizable;
- j) **Zrakoplov ELA2** - evropski laki zrakoplov sa posadom:
 - 1) avion sa maksimalnom dozvoljenom masom na polijetanju (MTOM) od 2000 kg ili manje, koji nije klasificiran kao složeni motorni zrakoplov;
 - 2) jedrilica ili motorna jedrilica sa maksimalnom dozvoljenom masom na polijetanju (MTOM) od 2000 kg ili manje;
 - 3) balon;
 - 4) dirizabl na topli zrak;
 - 5) dirizabl na uzgonski plin koji zadovoljava sve sljedeće karakteristike:
 - 3% maksimalne statičke težine,
 - Nevektorirani potisak (osim kontrapotiska),
 - Konvencionalno i jednostavno projektovana: struktura, sistemi kontrole i sistem baloneta,
 - Da nije opremljen servo-pokretačem;
 - 6) veoma laki rotorkraft.
- k) **ECAA Sporazum** - Multilateralni sporazum između Evropske zajednice i njenih država članica, Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Republike Island, Republike Crne Gore, Kraljevine Norveške, Rumunije, Republike Srbije i Misije privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu (u skladu sa Rezolucijom Vijeća sigurnosti UN 1244, od 10. 06.1999. godine) o uspostavljanju Zajedničkog evropskog zrakoplovnog područja;
- l) **Država članica** - država članica Evropske unije;
- m) **Agencija ili EASA** - Evropska agencija za sigurnost zračnog prometa (European Aviation Safety Agency);
- n) **Nacionalna zrakoplovna vlast** - nadležni organ, nadležni organ države članice, označava BHDCA.

Član 3.

(Certifikacija proizvoda, dijelova i uređaja)

- (1) Certifikati za proizvode, dijelove i uređaje izdaju se kao što je navedeno u Aneksu I (Dio 21).
- (2) Odstupajući od stava (1) iz odredbi odjeljaka H i I Aneksa I (Dio 21), izuzimaju se zrakoplovi, uključujući ugrađene proizvode, dijelove i uređaje, koji nisu registrirani u državi članici. Također će biti izuzeti iz odredbi Odjeljka P Aneksa I (Dio 21) osim kada su oznake zrakoplova dodijeljene od strane države članice.

Član 4.

(Kontinuirana važnost tipskog certifikata i povezanih uvjerenja o plovidbenosti)

- (1) Za proizvode čiji je tipski certifikat ili dokument koji omogućava izdavanje uvjerenja o plovidbenosti izdala država članica prije 28. septembra 2003. godine, primjenjuju se sljedeće odredbe:
 - a) Smatra se da proizvod ima tipski certifikat izdat u skladu s ovim pravilnikom ako:
 - 1) je osnova za izdavanje tipskog certifikata bila:
 - JAA osnova za izdavanje tipskog certifikata za proizvode koji su certificirani prema procedurama JAA-a, definiranim u njihovom obrascu za upis podataka JAA-a; ili
 - osnova za izdavanje tipskog certifikata, koja je navedena u obrascu za upis podataka tipskog certifikata države u kojoj je proizvod projektovan za ostale proizvode, ako se kao država u kojoj je proizvod projektovan navodi, osim ako Agencija, posebno vodeći računa o dizajnu tipa i iskustvom u eksploataciji, ne utvrdi da navedena osnova za tipski certifikat ne garantira nivo sigurnosti koji odgovara nivou predviđenom Regulativom EC 216/2008 i ovim pravilnikom; ili
 - država s kojom je određena država članica sklopila bilateralni sporazum o plovidbenosti ili sličan sporazum prema kojem su navedeni proizvodi certificirani na osnovu kodova plovidbenosti države u kojoj su proizvodi projektovani, osim ako Agencija ne utvrdi da te certifikacijske specifikacije ili iskustvo u službi ili sigurnosni sistem navedene države ne garantira nivo sigurnosti koji odgovara nivou predviđenom Regulativom EC 216/2008 i ovim pravilnikom.
 - 2) se na proizvod odnose zahtjevi vezani uz zaštitu okoline, koji su navedeni u Aneksu 16 Čikaške konvencije;
 - 3) se na njega odnose naredbe o plovidbenosti države projektovanja.
 - b) Projekti pojedinih zrakoplova, koji su unešeni u registar bilo koje države članice prije 28. septembra 2003. godine, smatraju se odobrenim u skladu s ovim pravilnikom, ako:
 - 1) je njihov osnovni dizajn tipa dio tipskog certifikata, koji je naveden u stavu (a);
 - 2) su sve izmjene osnovnog dizajna tipa, za koje nositelj tipskog certifikata nije odgovoran, odobrene; i
 - 3) se poštuju naredbe o plovidbenosti koje je država članica registracije izdala ili usvojila prije 28. septembra 2003. godine, uključujući sve izmjene naredbi o plovidbenosti države projektovanja, koje je usaglasila država članica registracije.
- (2) Uvjerenje o plovidbenosti, izdato od strane države članice kojim se potvrđuje usklađenost sa uvjerenjem o tipu utvrđenom u skladu s tačkom 1. člana 4, smatraće se da je u skladu sa ovim pravilnikom.

Član 5.

(Kontinuirana važnost dodatnih tipskih certifikata)

Za dodatni tipski certifikat, koji je izdala država članica u skladu sa postupcima JAA ili nacionalnim postupcima koji su na snazi i za promjene na proizvodu, koje predlažu osobe koje nisu nositelji uvjerenja o tipu, odobrene od strane države članice u skladu sa nacionalnim postupcima koji su na snazi, ako je dodatno tipski certifikat, ili promjena bila važeća 28. septembra 2003. godine, smatra se da su dodatni tipski certifikat, ili promjena, izdati u skladu sa ovim pravilnikom.

Član 6.

(Kontinuirana važnost uvjerenja za dijelove i uređaje)

Odobrenja dijelova i uređaja, koje su izdale države članice i koja su važila 28. septembra 2003. godine, smatra se da su izdata u skladu sa ovim pravilnikom.

Član 7.

(Podaci o operativnoj prikladnosti)

- (1) Nositelj certifikata tipa za zrakoplov, koji je izdat prije 17.02.2014. godine, koji namjerava isporučiti novi zrakoplov operatoru iz Bosne i Hercegovine na dan ili nakon 17. 02. 2014. godine, dobiva odobrenje od Agencije u skladu s tačkom 21.A.21 podtačkom (e) ovog pravilnika, osim minimalnog programa osposobljavanja osoblja koje ima ovlaštenje za certificiranje održavanja i osim za izvorne podatke ovjere zrakoplova u svrhu objektivne kvalifikacije simulatora. Odobrenje se mora ishoditi najkasnije do 18.12.2015. ili prije nego što operator iz Bosne i Hercegovine počne koristiti zrakoplov, što god od toga nastupi kasnije. Podaci o operativnoj prikladnosti mogu biti ograničeni na model koji se isporučuje.
- (2) Podnositelj zahtjeva za certifikat tipa za zrakoplov za koji je zahtjev predat prije 17.02.2014. i za koji certifikat tipa nije izdat prije 17.02.2014. godine, dobiva odobrenje od Agencije u skladu s tačkom 21.A.21 podtačkom (e) ovog pravilnika, osim minimalnog programa osposobljavanja za ovlaštenje za tip osoblja za certificiranje održavanja i osim za izvorne podatke ovjere zrakoplova u svrhu objektivne kvalifikacije simulatora. Odobrenje se mora dobiti od Agencije najkasnije do 18.12.2015. ili prije nego što operator iz Bosne i Hercegovine počne koristiti zrakoplov, što god od toga nastupi kasnije.
- (3) Od nositelja certifikata tipa koji uključuje podatke o operativnoj prikladnosti zahtijeva se da dobije odobrenje proširenja opsega odobrenja projektne organizacije ili postupaka koji su alternativa odobrenju projektne organizacije, kako je primjenjivo, koji će uključivati aspekte operativne prikladnosti prije 18.12.2015. godine.

Član 8.

(Projektne organizacije)

- (1) Organizacija koja je odgovorna za dizajn proizvoda, dijelova i uređaja ili za izmjene ili popravke na njima mora dokazati svoju sposobnost u skladu s Aneksom I (Dio 21).
- (2) Odstupajući od stava (1) ovog člana, organizacija čije je glavno poslovno sjedište u državi koja nije država članica može dokazati svoju sposobnost na osnovu certifikata koji je izdala navedena država za proizvod, dio i uređaj za koji podnosi zahtjev ako:
 - a) je u toj državi proizvod i projektovan;
 - b) je Agencija utvrdila da je sistemom te države predviđen nezavisan nivo provjere usklađenosti jednak onom koji je predviđen ovim pravilnikom i koji se sprovodi putem jednakovrijednog sistema odobrenja organizacija ili neposrednim uključivanjem nadležnog tijela te države.

Član 9.

(Prihvatljivi načini usaglašavanja - Acceptable Means of Compliance)

U primjeni ovog pravilnika koriste se rješenja propisana Odlukom 2003/1/RM izvršnog direktora Agencije (EASA) koja sadrži prihvatljive načine usaglašavanja i smjernice, uključujući i sve amandmane te odluke, kao i važeće revizije dokumenata koji su objavljeni na internet stranicama Agencije (EASA): prihvatljivi načini usaglašavanja (*Acceptable Means of Compliance - AMC*) - Part-21 i smjernice (*Guidance Material - GM*) - Part-21.

Član 10.

(Završne odredbe)

- (1) Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenom glasnik BiH".
- (2) Stupanjem na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o certifikaciji plovidbenosti i ekološkoj certifikaciji zrakoplova i zrakoplovnih proizvoda, dijelova i uređaja i za certifikaciju projektnih i proizvodnih organizacija ("Službeni glasnik BiH", broj 45/10).

Broj 1-3-02-2-151-1/15
20. februara 2015. godine
Banja Luka

Generalni direktor
Đorđe Ratkovića, s. r.

**ANEKS I
DIO 21 (PART-21)**

Certifikacija zrakoplova i zrakoplovnih proizvoda, dijelova i uređaja, i projektnih i proizvodnih organizacija

Sadržaj

21.1	Opće
SEKCIJA A	TEHNIČKI ZAHTJEVI
ODJELJAK A	OPĆE ODREDBE
21.A.1	Oblast primjene
21.A.2	Djelovanje trećih lica, koja nisu imatelji uvjerenja ni podnositelji zahtjeva za izdavanje uvjerenja
21.A.3A	Otkazi, kvarovi i defekti
21.A.3A	Otkazi, kvarovi i defekti
21.A.3B	Nalozi za plovidbenost
21.A.4	Usklađenost proizvodnje i dizajna
ODJELJAK B	TIPSKI CERTIFIKAT I OGRANIČENI TIPSKI CERTIFIKAT
21.A.11	Oblast primjene
21.A.13	Podobnost
21.A.14	Dokazivanje osposobljenosti
21.A.15	Zahtjev
21.A.16A	Pravila o plovidbenosti (Certifikacione specifikacije)
21.A.16B	Posebni uvjeti
21.A.17	Osnova za certifikaciju tipa
21.A.18	Zahtjevi za zaštitu životne sredine i certifikacijski zahtjevi (<i>Certification Specifications, CS</i>)
21.A.19	Promjene zbog kojih je potreban novotipski certifikat
21.A.20	Usklađenost s osnovom za certifikaciju tipa i zahtjevima za zaštitu životne sredine
21.A.21	Izdavanje tipskog certifikata
21.A.23	Izdavanje ograničenog tipskog certifikata
21.A.31	Dizajn tipa
21.A.33	Provjere i ispitivanja
21.A.35	Probni letovi
21.A.41	Tipski certifikat
21.A.44	Obaveze imatelja certifikata
21.A.47	Prenosivost
21.A.51	Važenje certifikata
21.A.55	Vođenje evidencije
21.A.57	Priručnici
21.A.61	Uputstvo za kontinuiranu plovidbenost
ODJELJAK C	NE PRIMJENJUJE SE
ODJELJAK D	PROMJENE TIPSKOG CERTIFIKATA I OGRANIČENOG TIPSKOG CERTIFIKATA
21.A.90A	Oblast primjene
21.A.90B	Standardne promjene

21.A.91	Klasifikacija promjene dizajna tipa
21.A.92	Podobnost
21.A.93	Zahtjev
21.A.95	Manje promjene
21.A.97	Veće promjene
21.A.101	Određivanje certifikacijskih zahtjeva (<i>Certification Specifications, CS</i>) i zahtjeva za zaštitu životne sredine
21.A.103	Izdavanje odobrenja
21.A.105	Vođenje evidencije
21.A.107	Uputstva za kontinuiranu plovidbenost
21.A.109	Obaveze i EPA oznake - Evropsko odobrenje za dijelove (<i>European Part Approval</i>)
ODJELJAK E	DODATNI TIPSKI CERTIFIKAT
21.A.111	Oblast primjene
21.A.112A	Podobnost
21.A.112B	Dokazivanje osposobljenosti
21.A.113	Zahtjev za izdavanje dodatnog tipskog certifikata
21.A.114	Dokazivanje usklađenosti
21.A.115	Izdavanje dodatnog tipskog certifikata
21.A.116	Prenosivost
21.A.117	Promjene onog dijela proizvoda za koji važi dodatni tipski certifikat
21.A.118A	Obaveze i EPA oznake
21.A.118B	Važenje certifikata
21.A.119	Priručnici
21.A.120	Uputstva za kontinuiranu plovidbenost
ODJELJAK F	PROIZVODNJA BEZ ODOBRENJA
21.A.121	Oblast primjene
21.A.122	Podobnost
21.A.124	Zahtjev
21.A.125A	Izdavanje pisma o saglasnosti (<i>Letter of Agreement</i>)
21.A.125B	Nalazi (<i>Findings</i>)
21.A.125C	Važenje pisma o saglasnosti
21.A.126	Sistem kontrole proizvodnje
21.A.127	Ispitivanja: zrakoplov
21.A.128	Ispitivanja: motori i elise
21.A.129	Obaveze proizvođača
21.A.130	Izjava o usklađenosti (<i>Statement of Conformity</i>)
ODJELJAK G	ODOBRANJE ORGANIZACIJE ZA PROIZVODNJU
21.A.131	Oblast primjene
21.A.133	Podobnost
21.A.134	Zahtjev
21.A.135	Izdavanje odobrenja
21.A.139	Sistem kvaliteta
21.A.143	Priručnik organizacije za proizvodnju
21.A.145	Zahtjev za odobravanje
21.A.147	Promjene u odobroj organizaciji za proizvodnju
21.A.148	Promjena mjesta
21.A.149	Prenosivost odobrenja
21.A.151	Uvjeti odobrenja
21.A.153	Promjene uvjeta odobrenja
21.A.157	Provjere
21.A.158	Nalazi (<i>Findings</i>)
21.A.159	Važenje odobrenja
21.A.163	Prava
21.A.165	Obaveze imatelja odobrenja
ODJELJAK H	UVJERENJE O PLOVIDBENOSTI I OGRANIČENO UVJERENJE O PLOVIDBENOSTI
21.A.171	Oblast primjene
21.A.172	Podobnost
21.A.173	Vrste uvjerenja o plovidbenosti
21.A.174	Zahtjev
21.A.175	Jezik
21.A.177	Promjene
21.A.179	Prenosivost i ponovno izdavanje u državi članici
21.A.180	Inspekcijski pregled
21.A.181	Važenje uvjerenja
21.A.182	Identifikacija zrakoplova
ODJELJAK I	UVJERENJE O BUCI
21.A.201	Oblast primjene
21.A.203	Podobnost
21.A.204	Zahtjev
21.A.207	Promjene (izmjene i dopune)
21.A.209	Prenosivost i ponovno izdavanje u državi članici
21.A.210	Inspekcijski pregled
21.A.211	Važenje uvjerenja

ODJELJAK J	ODOBRANJE ORGANIZACIJE ZA DIZAJN
21.A.231	Oblast primjene
21.A.233	Podobnost
21.A.234	Zahtjev
21.A.235	Izdavanje odobrenja
21.A.239	Sistem osiguranja dizajna
21.A.243	Podaci
21.A.245	Zahtjev za odobravanje
21.A.247	Promjene sistema osiguranja dizajna
21.A.249	Prenosivost
21.A.251	Uvjeti odobrenja
21.A.253	Promjene uvjeta odobrenja
21.A.257	Provjere
21.A.258	Nalazi (<i>Findings</i>)
21.A.259	Važenje odobrenja
21.A.263	Prava imatelja odobrenja
21.A.265	Obaveze imatelja odobrenja
ODJELJAK K	DIJELOVI I UREĐAJI
21.A.301	Oblast primjene
21.A.303	Usklađenost s važećim zahtjevima
21.A.305	Odobrenje dijelova i uređaja
21.A.307	Spremnost dijelova i uređaja za ugradnju
ODJELJAK L	NE PRIMJENJUJE SE
ODJELJAK M	POPRAVKE
21.A.431A	Oblast primjene
21.A.431B	Standardne popravke
21.A.432A	Podobnost
21.A.432B	Dokazivanje osposobljenosti
21.A.433	Dizajn popravki
21.A.435	Klasifikacija popravki
21.A.437	Izdavanje odobrenja dizajna popravki
21.A.439	Proizvodnja dijelova za popravku
21.A.441	Ugradnja popravki
21.A.443	Ograničenja
21.A.445	Nepopravljena oštećenja
21.A.447	Vođenje evidencije
21.A.449	Uputstva za kontinuiranu plovidbenost
21.A.451	Obaveze i oznake EPA
ODJELJAK N	NE PRIMJENJUJE SE
ODJELJAK O	ETSO OVLAŠTENJA
21.A.601	Oblast primjene
21.A.602A	Podobnost
21.A.602B	Dokazivanje osposobljenosti
21.A.603	Zahtjev
21.A.604	ETSO ovlaštenje za pomoćni uređaj za napajanje (APU)
21.A.605	Zahtjevi u pogledu podataka
21.A.606	Izdavanje ETSO ovlaštenja
21.A.607	Prava imatelja ETSO ovlaštenja
21.A.608	Izjava o dizajnu i performansama (<i>DDP</i>)
21.A.609	Obaveze imatelja ETSO ovlaštenja
21.A.610	Odobranje odstupanja
21.A.611	Promjene dizajna
21.A.613	Vođenje evidencije
21.A.615	Inspeksijski pregled Agencije
21.A.619	Važenje ETSO ovlaštenja
21.A.621	Prenosivost
ODJELJAK P	DOZVOLA ZA LET
21.A.701	Oblast primjene
21.A.703	Podobnost
21.A.705	Nadležni organ
21.A.707	Zahtjev za izdavanje dozvole za let
21.A.708	Uvjeti leta
21.A.709	Zahtjev za odobravanje uvjeta leta
21.A.710	Odobranje uvjeta leta
21.A.711	Izdavanje dozvole za let
21.A.713	Promjene
21.A.715	Jezik
21.A.719	Prenosivost dozvole
21.A.721	Inspeksijski pregledi
21.A.723	Važenje
21.A.725	Produženje važenja dozvole za let
21.A.727	Obaveze imatelja dozvole za let
21.A.729	Vođenje evidencije
ODJELJAK Q	IDENTIFIKACIJA PROIZVODA, DIJELOVA I UREĐAJA
21.A.801	Identifikacija proizvoda

21.A.803	Postupanje sa identifikacijskim podacima
21.A.804	Identifikacija dijelova i uređaja
21.A.805	Identifikacija kritičnih dijelova
21.A.807	Identifikacija ETSO artikala
SEKCIJA B	POSTUPAK ZA NADLEŽNE ORGANE
ODJELJAK A	OPCE ODREDBE
21.B.5	Oblast primjene
21.B.20	Obaveze nadležnog organa
21.B.25	Zahtjevi u pogledu organizacije nadležnog organa
21.B.30	Dokumentirani postupci
21.B.35	Promjene u organizaciji i postupcima
21.B.40	Rješavanje sporova
21.B.45	Izješavanje/koordinacija
21.B.55	Vođenje evidencije
21.B.60	Nalozi za plovidbenost
ODJELJAK B	TIPSKI CERTIFIKAT I OGRANIČENI TIPSKI CERTIFIKAT
(ODJELJAK C	NE PRIMJENJUJE SE)
ODJELJAK D	IZMJENE TIPSKOG CERTIFIKATA I OGRANIČENOG TIPSKOG CERTIFIKATA
ODJELJAK E	DODATNI TIPSKI CERTIFIKAT
ODJELJAK F	PROIZVODNJA BEZ ODOBRENJA
21.B.120	Ispitivanje
21.B.125	Nalazi
21.B.130	Izdavanje pisma o saglasnosti
21.B.135	Održavanje pisma o saglasnosti
21.B.140	Promjena pisma o saglasnosti
21.B.145	Ograničavanje, privremeno i trajno ukidanje pisma o saglasnosti
21.B.150	Vođenje evidencije
ODJELJAK G	ODOBRANJE ORGANIZACIJE ZA PROIZVODNJU
21.B.220	Ispitivanje
21.B.225	Nalazi
21.B.230	Izdavanje odobrenja
21.B.235	Stalni nadzor
21.B.240	Promjena odobrenja
21.B.245	Privremeno ili trajno ukidanje odobrenja
21.B.260	Vođenje evidencije
ODJELJAK H	UVJERENJE O PLOVIDBENOSTI I OGRANIČENO UVJERENJE O PLOVIDBENOSTI
21.B.320	Ispitivanje
21.B.325	Izdavanje uvjerenja o plovidbenosti
21.B.326	Uvjerenje o plovidbenosti
21.B.327	Ograničeno uvjerenje o plovidbenosti
21.B.330	Trajno i privremeno ukidanje uvjerenja o plovidbenosti i ograničenog uvjerenja o plovidbenosti
21.B.345	Vođenje evidencije
ODJELJAK I	UVJERENJE O BUCI
21.B.420	Ispitivanje
21.B.425	Izdavanje uvjerenja o buci
21.B.430	Trajno ili privremeno ukidanje uvjerenja o buci
21.B.445	Vođenje evidencije
ODJELJAK J	ODOBRANJE ORGANIZACIJE ZA DIZAJN
ODJELJAK K	DIJELOVI I UREĐAJI
(ODJELJAK L	NE PRIMJENJUJE SE)
ODJELJAK M	POPRAVKE
(ODJELJAK N	NE PRIMJENJUJE SE)
ODJELJAK O	ETSO OVLAŠTENJA
ODJELJAK P	DOZVOLA ZA LET

21.B.520 Ispitivanje

21.B.525 Izdavanje dozvola za let

21.B.530 Privremeno i trajno ukidanje dozvole za let

21.B.545 Vođenje evidencije

ODJELJAK Q	IDENTIFIKACIJA PROIZVODA, DIJELOVA I UREĐAJA
-------------------	---

Dodaci

Dodatak I - EASA obrazac 1 - Uvjerenje o spremnosti za upotrebu

Dodatak II - EASA obrazac 15a - Potvrda o provjeri plovidbenosti

Dodatak III - EASA obrazac 20a - Dozvola za let

Dodatak IV - EASA obrazac 20b - Dozvola za let (koju izdaju organizacije)

Dodatak V - EASA obrazac 24 - Ograničeno uvjerenje o plovidbenosti

Dodatak VI - EASA obrazac 25 - Uvjerenje o plovidbenosti

Dodatak VII - EASA obrazac 45 - Uvjerenje o buci

Dodatak VIII - EASA obrazac 52 - Izjava o usklađenosti zrakoplova

Dodatak IX - EASA obrazac 53 - Uvjerenje o vraćanju u upotrebu zrakoplova

Dodatak X - EASA obrazac 55 - Uvjerenje o osposobljenosti organizacije za proizvodnju

Dodatak XI - EASA obrazac 65 - Pismo o saglasnosti za proizvodnju bez odobrenja organizacije za proizvodnju

21.1. Opće

Za potrebe ovog aneksa I (Dio 21) nadležni organ je:

- za organizacije koje imaju sjedište u BiH - BHDCA;
- Agencija, za organizacije koje imaju sjedište u državi koja nije potpisnica ECAA Sporazuma.

SEKCIJA A

TEHNIČKI ZAHTEJEVI

ODJELJAK A - OPĆE ODREDBE

21.A.1 Oblast primjene

Ova Sekcija sadrži opće odredbe o pravima i obavezama podnosioca zahtjeva i imatelja uvjerenja koja se izdaju prema ovoj sekciji.

21.A.2 Djelovanje trećih lica, koja nisu imatelji uvjerenja ni podnositelji zahtjeva za izdavanje uvjerenja

Radnje i obaveze koje mora da ispuni podnositelj zahtjeva ili imatelj uvjerenja za određeni proizvod, dio ili uređaj po ovoj sekciji može, u njegovo ime, da ispuni treće fizičko ili pravno lice ako podnositelj zahtjeva ili imatelj uvjerenja dokaže da je zaključio ugovor s trećim licem kojim se garantira da će obaveze imatelja uvjerenja da se pravilno ispunjavaju.

21.A.3A Otkazi, kvarovi i defekti

(a) Sistem za prikupljanje, ispitivanje i analizu podataka.

Imatelj tipskog certifikata, ograničenog tipskog certifikata, dodatnog tipskog certifikata, ETSO ovlaštenja (*European Technical Standard Order - ETSO*), odobrenja dizajna većih popravki ili drugog odobrenja za koje se smatra da su izdati prema ovoj uredbi, mora da ima odgovarajući sistem za prikupljanje, ispitivanje i analizu izvještaja i podataka koji se odnosi na otkaze, kvarove i defekte ili druge događaje koji prouzrokuju ili mogu da prouzrokuju negativne posljedice po kontinuiranu plovidbenost proizvoda, dijela ili uređaja obuhvaćenog uvjerenjem o tipu, ograničenim uvjerenjem o tipu, dodatnim uvjerenjem o tipu, ETSO ovlaštenjem, odobrenjem dizajna većih popravki ili drugim odgovarajućim odobrenjem za koje se smatra da su izdati prema ovoj uredbi. Podaci o ovom sistemu moraju da budu dostupni svim poznatim korisnicima proizvoda, dijela ili uređaja i, na njegov zahtjev, licu koje je na to ovlašteno drugim srodnim pravilima za izvršenje.

(b) Obavještanje Agencije

- Imatelj tipskog certifikata, ograničenog tipskog certifikata, dodatnog tipskog certifikata, ETSO ovlaštenja, odobrenja dizajna većih popravki ili drugog odgovarajućeg odobrenja za koje se smatra da su izdati prema ovoj uredbi, mora da obavijesti Agenciju o otkazu, kvaru, defektu ili svakom drugom događaju koji mu je poznat i koji je u vezi je sa proizvodom, dijelom ili uređajem koji su obuhvaćeni uvjerenjem o tipu, ograničenim uvjerenjem o tipu, dodatnim uvjerenjem o tipu, ETSO ovlaštenjem, odobrenjem dizajna većih popravki ili drugim odgovarajućim odobrenjem za koje se smatra da su

izdati prema ovoj uredbi, a koji ima ili bi mogao da ima za posljedicu stanje opasno po sigurnost.

- Obavještanja se podnose u obliku i na način koji odredi Agencija, što prije, a najkasnije 72 sata od utvrđivanja stanja opasnog po sigurnost, izuzev ako posebne okolnosti to sprječavaju.
- (c) Ispitivanje prijavljenih događaja
- Ako je događaj, koji je prijavljen prema tački (b) ili prema tačkama 21.A.129(f)(2) ili 21.A.165(f)(2), rezultat nedostatka u dizajnu ili proizvodnji, imatelj tipskog certifikata, ograničenog tipskog certifikata, dodatnog tipskog certifikata, ETSO ovlaštenja, odobrenja dizajna većih popravki ili drugog odgovarajućeg odobrenja za koje se smatra da su izdati prema ovoj uredbi, ili proizvođač, u zavisnosti šta je odgovarajuće, ispitaće razlog zbog kojeg je došlo do nedostatka i obavijestiti Agenciju o rezultatima ispitivanja i korektivnim mjerama koje se preduzimaju ili predlažu da bi se nedostatak otklonio.
 - Ako Agencija smatra da je potrebno preduzeti odgovarajuće mjere za otklanjanje nedostatka, imatelj tipskog certifikata, ograničenog tipskog certifikata, dodatnog tipskog certifikata, ETSO ovlaštenja, odobrenja dizajna većih popravki ili drugog odgovarajućeg odobrenja za koje se smatra da su izdati prema ovoj uredbi, ili proizvođač, u zavisnosti šta je odgovarajuće, mora Agenciji da dostavi odgovarajuće podatke.

21.A.3B Nalozi za plovidbenost

- Nalog za plovidbenost označava dokument koji izdaje ili prihvata Agencija i kojim se određuju mjere koje moraju da se preduzmu na zrakoplovu da bi se ponovo obezbijedio prihvatljiv nivo sigurnosti, ako dokazi ukazuju da bi, u suprotnom, nivo sigurnosti zrakoplova bio ugrožen.
- Agencija izdaje nalog za plovidbenost ako:
 - utvrdi da na zrakoplovu postoji stanje opasno po sigurnost koje je posljedica nedostatka na zrakoplovu ili motoru, elisi, dijelu ili uređaju koji je u njega ugrađen,
 - takvo stanje vjerovatno postoji ili može da nastane i na nekom drugom zrakoplovu.
- Ako Agencija izdaje nalog za plovidbenost da bi se otklonilo stanje opasno po sigurnost iz tačke (b) ili zahtijeva inspeksijski pregled, imatelj tipskog certifikata, ograničenog tipskog certifikata, dodatnog tipskog certifikata, ETSO ovlaštenja, odobrenja dizajna većih popravki ili drugog odgovarajućeg odobrenja za koje se smatra da su izdati prema ovoj uredbi, dužan je da:
 - predloži odgovarajuće korektivne mjere ili inspeksijske preglede, ili i jedno i drugo, i da ih podnese na odobrenje Agenciji;
 - ako Agencija odobri prijedlog iz tačke 1, učini ga dostupnim svim poznatim operaterima ili vlasnicima proizvoda, dijela ili uređaja a, na zahtjev svakog drugog lica od koga se zahtijeva da se pridržava naloga za plovidbenost - odgovarajuće opisne podatke i uputstva za primjenu.
- Nalog za plovidbenost sadrži:
 - opis stanja opasnog po sigurnost,
 - identifikaciju predmetnog zrakoplova,
 - mjere koje se zahtijevaju,
 - rok za ispunjenje mjera,
 - datum stupanja na snagu.

21.A.4 Koordinacija između dizajna i proizvodnje

Svaki nositelj tipskog certifikata, ograničenog tipskog certifikata, dodatnog tipskog certifikata, *ETSO* ovlaštenja, odobrenja promjene u tipskom dizajnu ili odobrenja dizajna većih popravki dužan je da, po potrebi, surađuje sa organizacijom za proizvodnju da bi omogućio:

- (a) zadovoljavajuću usklađenost projektovanja i proizvodnje, kao što se to zahtijeva u tačkama 21.A.122, tačkom 21.A.130 podtačkom (b) st. (3) i (4), tačkom 21.A.133 i tačkom 21.A.165 podtačkom(c) st. (2) i (3) i
- (b) pravilnu podršku kontinuiranoj plovidbenosti proizvoda, dijelova uređaja.

ODJELJAK B -TIPSKI CERTIFIKAT I OGRANIČENI TIPSKI CERTIFIKAT**21.A.11 Oblast primjene**

Ovaj odjeljak uređuje postupak po kome se izdaju tipski certifikati za proizvode i ograničeni tipski certifikati za zrakoplove i prava i obaveze podnositelja zahtjeva i imatelja uvjerenja.

21.A.13 Podobnost

Svako fizičko ili pravno lice koje dokaže ili je u postupku dokazivanja osposobljenosti prema tački 21.A.14, ovlašteno je da zahtijeva tipski certifikat ili ograničeni tipski certifikat prema uvjetima iz ovog odjeljka.

21.A.14 Dokazivanje osposobljenosti

- (a) Organizacija koja zahtijeva tipski certifikat ili ograničeni tipski certifikat dokazuje svoju osposobljenost tako što ima odobrenje organizacije za dizajn koje je izdala Agencija prema Odjeljku J.
- (b) Odstupajući od tačke (a), kao dokaz o osposobljenosti smatra se i pristanak Agencije, dat na prijedlog podnositelja zahtjeva, za primjenu postupaka kojima se utvrđuju posebna projektna praksa, resursi i redoslijed aktivnosti koji je potreban za usklađivanje sa Aneksom I (Dio 21), ako je proizvod jedno od sljedećeg:
 1. ELA2 zrakoplov,
 2. motor ili elisa koji su ugrađeni u ELA2 zrakoplov,
 3. klipni motor,
 4. elisa s fiksnim ili promjenljivim korakom.
- (c) Odstupajući od tačke (a), podnositelj zahtjeva može da odluči da dokaže osposobljenost time što će Agenciji dostaviti program certifikacije koji se zahtijeva u tački 21.A.20(b) u slučaju kada je proizvod:
 1. ELA1 zrakoplov;
 2. motor ili elisa koji su ugrađeni u ELA1 zrakoplov.

21.A.15 Zahtjev

- (a) Zahtjev za tipski certifikat i ograničeni tipski certifikat podnosi se u obliku i na način koji odredi Agencija.
- (b) Uz zahtjev za tipski certifikat ili ograničeni tipski certifikat za zrakoplove prilažu se trodimenzionalni crtež zrakoplova i prethodni osnovni podaci, uključujući predložene operativne karakteristike i ograničenja.
- (c) Uz zahtjev za izdavanje tipskog certifikata za motor ili elisu prilažu se generalni crteži, osnovne karakteristike dizajna, tehničke performanse i predložena operativna ograničenja motora ili elise.
- (d) Zahtjev za tipski certifikat ili ograničeni tipski certifikat za zrakoplov uključuje, ili mu se prilaže, nakon što je zahtjev već predan, i zahtjev za odobrenje podataka o operativnoj prikladnosti, koji se, već prema slučaju, sastoji od sljedećeg:

1. minimalnog programa osposobljavanja pilota za ovlaštenje za tip, uključujući određivanje ovlaštenja za tip;
2. definicije područja primjene izvornih podataka ovjere zrakoplova u svrhu objektivne kvalifikacije simulatora, povezanih sa programom osposobljavanja pilota za ovlaštenja za tip, ili privremene podatke u svrhu privremene kvalifikacije;
3. minimalnog programa osposobljavanja za ovlaštenje za tip osoblja za certificiranje održavanja, uključujući određivanje ovlaštenja za tip;
4. određivanje tipa ili varijante za kabinsko osoblje i podatke koji se odnose na tip za kabinsko osoblje;
5. glavne liste minimalne opreme i
6. druge elemente operativne prikladnosti koji se odnose na tip.

21.A.16A Standardi gradnje (Certification Specification)

Prema članu 19. Uredbe (EZ), br. 216/2008, Agencija izdaje standarde gradnje kojima se dokazuje usklađenost proizvoda, dijelova i uređaja sa osnovnim uvjetima za plovidbenost iz Aneksa I (Dio 21) Uredbe (EZ), br. 216/2008. Ovi standardi gradnje dovoljno su detaljni i precizni da podnositeljima zahtjeva ukažu na uvjete za izdavanje certifikata.

21.A.16B Posebni uvjeti

- (a) Agencija propisuje posebne, detaljne tehničke specifikacije za proizvod, pod nazivom "posebni uvjeti", kad standardi gradnje ne sadrže odgovarajuće sigurnosne standarde za proizvod ako:
 1. proizvod ima nova ili neuobičajena svojstva u odnosu na praksu projektovanja na kojoj su zasnovana važeća pravila o plovidbenosti; ili
 2. predviđena namjena proizvoda nije konvencionalna; ili
 3. iskustva sa sličnim proizvodima u upotrebi ili proizvodima koji imaju slična projektna svojstva pokazuju da bi moglo da nastupi stanje opasno po sigurnost.
- (b) Posebni uvjeti uključuju takve sigurnosne standarde koje Agencija smatra potrebnim za uspostavljanje nivoa sigurnosti koji odgovara nivou sigurnosti iz važećeg standarda gradnje.

21.A.17A Osnova za certifikaciju tipa

- (a) Osnova za certifikaciju tipa objavljuje se za izdavanje tipskog certifikata ili ograničenog tipskog certifikata i sastoji se od:
 1. primjenljivih standarda gradnje koje je odredila Agencija i koje važi na dan podnošenja zahtjeva, izuzev ako:
 - (i) Agencija drukčije ne odredi; ili
 - (ii) podnositelj zahtjeva sam ne odluči da se uskladi sa kasnije važećim izmjenama i dopunama certifikacionih zahtjeva ili se to zahtijeva u tačkama (c) i (d);
 2. svih posebnih uvjeta koji se zahtijevaju u tački 21.A.16B(a).
- (b) Zahtjev za izdavanje tipskog certifikata za velike avione i velike helikoptere važi pet godina, a ostali zahtjevi važe tri godine, izuzev ako podnositelj zahtjeva, u vrijeme podnošenja zahtjeva, ne dokaže da je za njegov proizvod potrebno više vremena za dizajn, razvoj i ispitivanje, a Agencija to odobri.
- (c) Ako tipski certifikat nije izdat ili je jasno da neće biti izdat u roku koji je propisan u tački (b), podnositelj zahtjeva može da:

1. podnese novi zahtjev za izdavanje tipskog certifikata i da se pridržava odredaba iz tačke (a) koje važe za prvi zahtjev; ili
 2. zatraži produženje prvog zahtjeva i uskladi se sa standardima gradnje koja su važila određenog datuma koji on izabere a koji ne dolazi prije datuma koji prethodi izdavanju tipskog certifikata, u roku koji je u tački (b) utvrđen za prvi zahtjev.
- (d) Ako podnositelj zahtjeva odluči da se uskladi sa certifikacionim zahtjevima iz izmjena i dopuna standarda gradnje koje su stupile na snagu poslije podnošenja zahtjeva za izdavanje tipskog certifikata, mora da se uskladi i sa ostalim certifikacionim zahtjevima koje Agencija smatra neposredno povezanim s njima.

21.A.17B Osnova certifikacije podataka o operativnoj prikladnosti

- (a) Agencija obavještava podnositelja zahtjeva o osnovi certifikacije podataka o operativnoj prikladnosti. Ona se sastoji od sljedećeg:
1. primjenljivih certifikacijskih specifikacija za podatke o operativnoj prikladnosti, izdanih u skladu s tačkom 21.A.16A, koje su na snazi na dan predavanja zahtjeva ili dopune zahtjeva, osim u slučaju da:
 - i. Agencija prihvati druge načine dokazivanja usklađenosti s relevantnim bitnim zahtjevima, ili
 - ii. podnositelj zahtjeva odabere usklađenost sa certifikacijskim specifikacijama naknadnih važećih izmjena;
 2. bilo kojih posebnih uvjeta koji su propisani u skladu s tačkom 21.A.16B podtačkom (a).
- (b) Ako podnositelj zahtjeva odabere usklađenost sa izmjenom certifikacijskih specifikacija koja je stupila na snagu nakon podnošenja zahtjeva za certifikat tipa, podnositelj zahtjeva mora ispunjavati zahtjeve i svih drugih certifikacijskih specifikacija za koje Agencija utvrdi da su direktno povezane.

21.A.18 Zahtjevi za zaštitu životne sredine i certifikacioni zahtjevi (*Certification Specifications, CS*)

- (a) Zahtjevi u pogledu buke, koji se uzimaju u obzir pri izdavanju uvjerenja o tipu zrakoplova, propisani su prema Poglavlju 1 Aneks 16, Sveska I, Dio II Čikaške konvencije, i to:
1. za podzvučne mlazne zrakoplove u Svezak I, Dio II, Poglavlja 2, 3, i 4, kako je odgovarajuće;
 2. za elisne zrakoplove u Svezak I, Dio II, Poglavlja 3, 4, 5, 6, i 10, kako je odgovarajuće;
 3. za helikoptere u Svezak I, Dio II, Poglavlja 8. i 11, kako je odgovarajuće;
 4. za nadzvučne zrakoplove u Svezak I, Dio II, Poglavlje 12, kako je odgovarajuće.
- (b) Zahtjevi u pogledu emisija, koji se uzimaju u obzir pri izdavanju uvjerenja o tipu za zrakoplove i motore, propisani su u Aneksu 16 Čikaške konvencije:
1. za sprječavanje namjernog ispuštanja goriva, u Svezak II, Dio II, Poglavlje 2;
 2. za emisije turbomlaznih i dvostrujnih mlaznih motora namijenjenih pogonu samo pri podzvučnim brzinama, u Svezak II, Dio III, Poglavlje 2;
 3. za emisije turbomlaznih i dvostrujnih mlaznih motora namijenjenih pogonu samo pri nadzvučnim brzinama, u Svezak II, Dio III, Poglavlje 3.
- (c) Agencija izdaje, prema članu 19. Uredbe (EZ), br. 216/2008, certifikacione zahtjeve (CS) da bi osigurala prihvatljive načine za dokazivanje usklađenosti sa

zahtjevima koji se odnose na buku i emisiju iz tačaka (a) i (b).

21.A.19 Promjene zbog kojih je potreban novi tipski certifikat

Svako fizičko ili pravno lice koje predloži promjenu proizvoda mora da zahtjeva izdavanje novog tipskog certifikata ako Agencija smatra da je promjena dizajna, snage, potiska ili mase takva da je potrebno da se detaljno ispita usklađenost sa važećom osnovom za certifikaciju.

21.A.20 Usklađenost s osnovom za certifikaciju tipa, osnovom certifikacije podataka o operativnoj prikladnosti i zahtjevima za zaštitu životne sredine

- (a) Podnositelj zahtjeva za izdavanje tipskog certifikata ili ograničenog tipskog certifikata mora da dokaže usklađenost s važećim osnovama za certifikaciju tipa, primjenljivom osnovom certifikacije podataka o operativnoj prikladnosti i zahtjevima za zaštitu životne sredine i da Agenciji predstavi sredstva kojima je usklađenost dokazana.
- (b) Podnositelj zahtjeva mora Agenciji da dostavi program certifikacije sa detaljno navedenim sredstvima za dokazivanje usklađenosti. Ovaj dokument se po potrebi ažurira u toku procesa certifikacije.
- (c) Podnositelj zahtjeva mora da ima zapise o obrazloženju usklađenosti u okviru dokumenata usklađenosti, u skladu sa programom certifikacije iz tačke (b).
- (d) Podnositelj zahtjeva daje izjavu da je dokazao usklađenost sa svim važećim osnovama za certifikaciju tipa i zahtjevima za zaštitu životne sredine, u skladu sa programom certifikacije u tački (b).
- (e) Ako podnositelj zahtjeva ima odgovarajuće odobrenje organizacije za dizajn, izjava iz tačke (b) daje se prema Odjeljku J.

21.A.21 Izdavanje tipskog certifikata

Podnositelj zahtjeva ima pravo da mu Agencija izda tipski certifikat za proizvod ako:

- (a) dokaže svoju osposobljenost saglasno 21.A.14;
- (b) priloži izjavu navedenu u 21.A.20(d);
- (c) dokaže da:
 1. je proizvod koji treba da se certifikuje usklađen sa važećom osnovom za certifikaciju tipa i važećim zahtjevima za zaštitu životne sredine određenim prema tačkama 21.A.17A i 21.A.18;
 2. su uvjeti u pogledu plovidbenosti, koji nisu ispunjeni nadoknađeni elementima koji pružaju isti nivo sigurnosti;
 3. proizvod nema rizičnih karakteristika ili osobina za upotrebu za koju se traži certifikacija;
 4. je podnositelj zahtjeva za izdavanje tipskog certifikata izričito izjavio da će se pridržavati zahtjeva iz 21.A.44.
- (d) je kod tipskog certifikata za zrakoplov već ranije izdat tipski certifikat za motor ili elisu, ili oboje ako su ugrađeni.
- (e) U slučaju certifikata tipa za zrakoplov, mora se dokazati da podaci o operativnoj prikladnosti zadovoljavaju primjenjivu osnovu certifikacije podataka o operativnoj prikladnosti koja je određena u skladu s tačkom 21.A.17B.
- (f) Odstupajući od tačke (e) i na zahtjev podnositelja zahtjeva priložen uz izjavu navedenu u tački 21.A.20 podtački (d), certifikat tipa za zrakoplov može se izdati prije dokazivanja usklađenosti s primjenjivom osnovom certifikacije podataka o operativnoj prikladnosti, pod uvjetom da podnositelj zahtjeva

dokaže usklađenost sa osnovom certifikacije podataka o operativnoj prikladnosti prije nego što se podaci o operativnoj prikladnosti moraju doista koristiti.

21.A.23 Izdavanje ograničenog tipskog certifikata

- (a) Za zrakoplov koji ne ispunjava uvjete koji se zahtijevaju u tački 21.A.21(c), podnositelj zahtjeva ima pravo da mu Agencija izda ograničeni tipski certifikat, ako:
1. se uskladi s važećom osnovom za certifikaciju tipa sa ograničenjima koju određuje Agencija i koja garantira odgovarajući nivo sigurnosti u vezi sa predviđenom namjenom zrakoplova i zahtjevima za zaštitu životne sredine;
 2. izričito izjavi da će postupati saglasno zahtijevanom u 21.A.44.
 3. u slučaju ograničenog certifikata tipa za zrakoplov, mora se dokazati da podaci o operativnoj prikladnosti zadovoljavaju primjenjivu osnovu certifikacije podataka o operativnoj prikladnosti koja je određena u skladu s tačkom 21.A.17B.
- (b) Odstupajući od stava (3) podtačke (a) i na zahtjev podnositelja zahtjeva, priložen uz izjavu navedenu u tački 21.A.20 podtačka (d), ograničeni certifikat tipa za zrakoplov može se izdati prije dokazivanja usklađenosti s primjenjivom osnovom certifikacije podataka o operativnoj prikladnosti, pod uvjetom da podnositelj zahtjeva dokaže usklađenost s osnovom certifikacije podataka o operativnoj prikladnosti prije nego što se podaci o operativnoj prikladnosti moraju doista koristiti.
- (c) Za motor ili elisu ugrađene u zrakoplov ili za oba, ako:
1. imaju izdato ili određen tipski certifikat prema ovom pravilniku; ili
 2. je dokazano da su usklađeni sa certifikacionim zahtjevima (CS) koji omogućavaju siguran let.

21.A.31 Dizajn tipa

- (a) Dizajn tipa sastoji se od:
1. crteža i specifikacija, spiska tehničkih planova i specifikacija potrebnih za utvrđivanje konfiguracijskih i projektnih svojstava proizvoda koja dokazuju da je proizvod usklađen s važećom osnovom za certifikaciju tipa i važećim zahtjevima za zaštitu životne sredine;
 2. podataka o materijalima, postupcima i načinima proizvodnje i sklapanja proizvoda koji su potrebni da se omogući usklađenost proizvoda;
 3. odobrenog odjeljka o uputstvima za kontinuiranu plovidbenost i ograničenjima plovidbenosti, kao što je određeno u važećim standardima gradnje;
 4. drugih podataka koji omogućavaju da se poređenjem utvrdi plovidbenost, nivo buke, ispuštanje goriva i emisija izduvnih gasova (prema potrebi) svih naknadnih proizvoda istog tipa.
- (b) Svaki dizajn tipa označava se na odgovarajući način.

21.A.33 Provjere i ispitivanja

- (a) Podnositelj zahtjeva mora da sprovede sve potrebne provjere i ispitivanja da bi dokazao usklađenost s važećom osnovom za certifikaciju tipa i važećim zahtjevima za zaštitu životne sredine.
- (b) Prije svakog ispitivanja koje je predviđeno u tački (a), podnositelj zahtjeva mora da utvrdi:
1. za probni uzorak:
 - (i) da su materijali i postupci na odgovarajući način usklađeni sa specifikacijama za predloženi dizajn tipa;

(ii) da su dijelovi proizvoda na odgovarajući način usklađeni sa tehničkim planovima u predloženom dizajnu tipa;

(iii) da su proizvodni postupci, dizajn i sklapanje na odgovarajući način usklađeni sa onima koji su navedeni u predloženom dizajnu tipa;

2. da oprema za ispitivanje i mjerni uređaji koji se koriste, odgovaraju potrebama ispitivanja i da su izbaždareni na odgovarajući način.
- (c) Podnositelj zahtjeva dužan je da Agenciji omogući da sprovede sve vrste ispitivanja koja su potrebna da se provjeri usklađenost sa tačkom (b).
- (d) Podnositelj zahtjeva dužan je da Agenciji omogući da pregleda sve izvještaje i sprovede bilo koju inspekciju, kao i da izvede probni let ili provjeru na zemlji ili da im prisustvuje radi provjere valjanosti izjave o usklađenosti koja se daje prema tački 21.A.20(d) i utvrđivanja da nijedno svojstvo proizvoda nije rizično za namjenu za koju se traži certifikacija.
- (e) Za ispitivanja koja sprovodi ili kojima prisustvuje Agencija prema tački (d):
1. podnositelj zahtjeva Agenciji prilaže izjavu kojom potvrđuje da je usklađen sa tačkom (b);
 2. od trenutka kad se dokaže usklađenost sa tačkom (b) do trenutka kad se Agenciji predloži ispitivanje, na proizvodu, dijelu ili uređaju ne smiju da se obave nikakve promjene povezane sa ispitivanjem koje bi uticale na izjavu o usklađenosti.

21.A.35 Probni letovi

- (a) Probni letovi radi izdavanja uvjerenja o tipu odvijaju se prema uvjetima koje odredi Agencija.
- (b) Podnositelj zahtjeva mora da izvede probne letove koje Agencija smatra potrebnim:
1. da bi se utvrdila usklađenost s važećom osnovom za certifikaciju tipa i važećim zahtjevima za zaštitu životne sredine;
 2. da bi se utvrdilo da li postoji razumno uvjerenje da su zrakoplov, njegovi dijelovi i uređaji pouzdani i da ispravno rade zrakoplove koje se certifikuju prema Aneksu I (Dio 21), izuzev
 - (i) jedrilica i motornih jedrilica i
 - (ii) balona i dirižabala kako su definirani u okviru ELA1 ili ELA2;
 - (iii) aviona čija najveća masa na polijetanju (MTOM) ne prelazi 2 722 kg,
- (c) (Rezervirano)
- (d) (Rezervirano)
- (e) (Rezervirano)
- (f) Probni letovi propisani u tački (b)(2) uključuju:
1. za zrakoplove sa turbinskim motorima, koji do sada nisu korišteni ni na jednom zrakoplovu, koji ima tipski certifikat - najmanje 300 sati rada, sa motorima koji su saglasni uvjerenju o tipu;
 2. za ostale zrakoplove - najmanje 150 sati rada.

21.A.41 Tipski certifikat

Smatra se da tipski certifikat i ograničeno tipski certifikat sadrže dizajn tipa, operativna ograničenja, listu podataka u uvjerenju o tipu o plovidbenosti i emisijama, važeću osnovu za certifikaciju tipa i zahtjeve za zaštitu životne sredine, s kojima Agencija utvrđuje usklađenost i druge uvjete ili ograničenja koji su propisani za proizvod u važećim certifikacionim zahtjevima i zahtjevima za zaštitu životne sredine. Uz to, tipski certifikat i ograničeni tipski certifikat za zrakoplov uključuju primjenjivu osnovu certifikacije podataka o operativnoj prikladnosti, podatke o operativnoj prikladnosti i listu podataka o buci. Lista tehničkih

podataka, koja je dio tipskog certifikata za motor, uključuje evidenciju o ispunjenosti uvjeta u pogledu emisije gasova.

21.A.44 Obaveze imatelja certifikata

Imatelj tipski certifikati ili ograničenog tipski certifikati, dužan je da:

- (a) ispunjava obaveze predviđene u 21.A.3A, 21.A.3B, 21.A.4, 21.A.55, 21.A.57, 21.A.61 i 21.A.62 da u te svrhe neprekidno bude usklađen sa zahtjevima iz tačke 21.A.14; i
- (b) navede oznake prema odjeljku Q.

21.A.47 Prenosivost

Tipski certifikat ili ograničeni tipski certifikat može da se prenese samo na fizičko ili pravno lice koje je sposobno da preuzme obaveze prema tački 21.A.44 i u te svrhe je dokazalo svoju osposobljenost po mjerilima iz tačke 21.A.14.

21.A.51 Važenje certifikata

- (a) Tipski certifikat i ograničeni tipski certifikat važe neograničeno vrijeme. Ona ostaju da važe pod uvjetom:
 1. da imatelj uvjerenja ispunjava uvjete iz Aneksa I (Dio 21);
 2. da imatelj uvjerenja nije vratio uvjerenje ili da uvjerenje nije trajno ukinuto, prema važećim upravnim postupcima koje odredi Agencija.
- (b) Po vraćanju ili trajnom ukidanju tipskog certifikata, ono se vraća Agenciji.

21.A.55 Vođenje evidencije

Imatelj tipskog certifikata ili ograničenog tipskog certifikata dužan je da čuva sve značajne projektne podatke, planove i izvještaje sa ispitivanja, uključujući dokumentaciju o pregledima za ispitani proizvod, da oni budu na raspolaganju Agenciji, i da bi omogućio potrebne podatke za osiguravanje kontinuirane plovidbenosti, kontinuirane validnosti podataka o operativnoj prikladnosti i usklađenost s važećim zahtjevima za zaštitu životne sredine.

21.A.57 Priručnici

Imatelj tipskog certifikata ili ograničenog tipskog certifikata izrađuje, čuva i ažurira priručnike čije postojanje zahtijevaju važeća osnova za certifikaciju tipa, primjenjiva osnova certifikacije podataka o operativnoj prikladnosti i zahtjevi za zaštitu životne sredine za proizvod i Agenciji, na njen zahtjev, predaje njihove kopije.

21.A.61 Uputstva za kontinuiranu plovidbenost

- (a) Imatelj tipskog certifikata ili ograničenog tipskog certifikata dostavlja najmanje jedan potpuni komplet uputstava za kontinuiranu plovidbenost, koji sadrže opisne podatke i uputstva za realizaciju, pripremljen prema važećoj osnovi za certifikaciju svakom poznatom vlasniku jednog ili više zrakoplova, motora ili elise, pri njihovoj isporuci ili izdavanju prvog uvjerenja o plovidbenosti za predmetni zrakoplov, šta nastupi kasnije, a poslije toga, na zahtjev, ova uputstva čini dostupnim svakom licu koje mora da ispuni bilo koji uvjet iz uputstava. Neki priručnici ili dijelovi uputstava za kontinuiranu plovidbenost koji se odnose na remont (obnovu) ili druge vrste velikih radova održavanja mogu da postanu dostupni i kasnije, pošto je proizvod pušten u upotrebu, ali moraju da postanu dostupni prije nego što bilo koji proizvod dostigne odgovarajuću starosnu granicu ili potrebne sate/cikluse rada.
- (b) Promjene uputstava za kontinuiranu plovidbenost stavljaju se na raspolaganje svim poznatim operaterima proizvoda i, na zahtjev, svim licima koja moraju da se usklade s njima. Agenciji se podnosi program u kome se prikazuje na koji

način se raspodjeljuju promjene uputstava za kontinuiranu plovidbenost.

21.A.62 Raspoloživost podataka o operativnoj prikladnosti

Nositelj certifikata tipa ili ograničenog certifikata tipa stavlja na raspolaganje:

- (a) najmanje jedan komplet potpunih podataka o operativnoj prikladnosti, pripremljenih u skladu s primjenjivom osnovom certifikacije operativne prikladnosti, svim poznatim operatorima zrakoplova u BiH, prije nego što organizacija za obuku ili BiH operator trebaju koristiti podatke o operativnoj prikladnosti i
- (b) sve promjene podataka o operativnoj prikladnosti svim poznatim BiH operatorima dotičnog zrakoplova i
- (c) na zahtjev, relevantne podatke navedene u gornjim podtačkama (a) i (b):
 1. nadležnom tijelu odgovornom za provjeru usklađenosti s jednim ili više elemenata tog kompleta podataka o operativnoj prikladnosti i
 2. svim osobama koje moraju ispunjavati zahtjeve jednog ili više elemenata tog kompleta podataka o operativnoj prikladnosti.

(ODJELJAK C - NE PRIMJENJUJE SE)

ODJELJAK D - IZMJENE TIPSKIH CERTIFIKATA I OGRANIČENIH TIPSKIH CERTIFIKATA

21.A.90A Oblast primjene

Ovaj odjeljak uređuje postupak po kome se odobravaju promjene dizajna tipa i tipski certifikati i prava i obaveze podnositelja zahtjeva i imatelja odobrenja. Ovim odjeljkom se također definiraju standardne promjene koje ne podliježu procesu odobrenja u skladu sa ovim odjeljkom. U ovom odjeljku izraz "tipski certifikat" označava i tipski certifikat i ograničeno tipski certifikat.

21.A.90B Standardne promjene

- (a) Standardne promjene označavaju promjene u tipskom certifikatu:
 1. u odnosu na:
 - (i) avione čija je najveća masa na polijetanju (MTOM) do 5 700 kg,
 - (ii) rotorkrafte čija je najveća masa na polijetanju (MTOM) do 3 175 kg,
 - (iii) jedrilica, motornih jedrilica i balona i dirizabala kako su definirani u okviru ELA1 i ELA2;
 2. koje poštuju podatke dizajna koji su uključeni u certifikacione zahtjeve koje je izdala Agencija, koji sadrže prihvatljive metode, tehnike i prakse za izvršavanje i identifikiranje standardnih promjena, uključujući i vezane instrukcije za kontinuiranu plovidbenost; i
 3. koje nisu u suprotnosti sa podacima nositelja tipskog certifikata.
- (b) Tačke 21.A.91 do 21.A.109 ne primjenjuju se u standardnim promjenama.

21.A.91 Klasifikacija promjene tipskog certifikata

Promjene tipskog certifikata mogu biti manje i veće. "Manja promjena" je promjena koja nema veći uticaj na masu, položaj težišta, izdržljivost strukture, pouzdanost, operativna svojstva, buku, ispuštanje goriva, emisiju gasova ili druga svojstva koje utiču na plovidbenost proizvoda. Izuzev promjena iz tačke 21.A.19, sve druge promjene, prema ovom odjeljku, jesu "veće promjene". Veće i manje promjene odobravaju se prema tačkama 21.A.95 ili 21.A.97 i identifikiraju na odgovarajući način.

21.A.92 Podobnost

- (a) Samo imatelj tipskog certifikata može da zahtijeva odobrenje veće promjene tipskog certifikata po ovom odjeljku, dok drugi podnositelji zahtjeva za veću promjenu dizajna tipa zahtjev podnose prema Odjeljku E.
- (b) Svako fizičko ili pravno lice podnose zahtjev za odobrenje manje promjene tipskog certifikata po ovom odjeljku.

21.A.93 Zahtjev

Zahtjev za odobrenje promjene tipskog certifikata podnosi se u obliku i na način koji odredi Agencija i sadrži:

- (a) Opis promjene, koji određuje:
 1. sve dijelove tipskog certifikata i odobrene priručnike na koje utiče promjena;
 2. certifikacione zahtjeve (CS) i zahtjeve za zaštitu životne sredine s kojima, prema tački 21.A.101, projektovana promjena mora da bude usklađena;
- (b) Određivanje bilo kojih ispitivanja koja su potrebna za dokazivanje usklađenosti promijenjenog proizvoda sa važećim certifikacionim zahtjevima (CS) i zahtjevima za zaštitu životne sredine.
- (c) Kada izmjena utiče na podatke o operativnoj prikladnosti, zahtjev uključuje ili mu se prilaže, nakon što je zahtjev već predan, i potrebne izmjene podataka o operativnoj prikladnosti.

21.A.95 Manje izmjene

Manje izmjene tipskog certifikata klasificira i odobrava:

- (a) Agencija; ili
- (b) odgovarajuće odobrena organizacija za dizajn, saglasno postupku s kojim se saglasila Agencija.

21.A.97 Veće izmjene

- (a) Podnositelj zahtjeva za odobrenje veće izmjene dužan je da:
 1. Agenciji dostavi dokazne podatke sa svim potrebnim opisnim podacima koji treba da budu uključeni u dizajn tipa;
 2. dokaže da je promijenjeni proizvod saglasan važećim certifikacionim zahtjevima (CS) i zahtjevima za zaštitu životne sredine koji su navedeni u 21.A.101;
 3. se uskladi sa tačkama 21.A.20(b), (c) i (d); i;
 4. izda izjavu iz tačke 21.A. 20(d) (a) (3) prema Odjeljku J, ako ima odgovarajuće odobrenje organizacije za dizajn;
 5. uskladi se sa tačkom 21.A.33 i, prema potrebi, sa tačkom 21.A.35.
- (b) Odobrenje veće promjene tipskog certifikata ograničeno je na specifičnu konfiguraciju ili specifične konfiguracije tipskog certifikata na koji se odnosi promjena.

21.A.101 Određivanje certifikacionih zahtjeva (*Certification Specifications*, CS) i zahtjeva za zaštitu životne sredine

- (a) Podnositelj zahtjeva za promjenu tipskog certifikata mora da dokaže da je promijenjeni proizvod usklađen sa pravilima o plovidbenosti koja se primjenjuju na promijenjeni proizvod i koja važe na dan podnošenja zahtjeva za promjenu, osim ako se podnositelj zahtjeva sam ne odluči za usklađenost sa kasnije važećim izmjenama i dopunama certifikacionih zahtjeva ili, ako se to zahtijeva tačkama (e) i (f), kao i s važećim zahtjevima za zaštitu životne sredine koji se zahtijevaju u 21.A.18.
- (b) Odstupajući od stava (a), podnositelj zahtjeva može da dokaže da je promijenjeni proizvod usklađen s prethodnim amandmanom pravila o plovidbenosti određenim u stavu (a) i svakim certifikacionim zahtjevom (*Certification Specification*) koji Agencija smatra neposredno povezanim. Međutim, prethodni amandman pravila o plovidbenosti ne

smije da prethodi odgovarajućem pravilu o plovidbenosti na koje se uvjerenje o tipu poziva. Podnositelj zahtjeva može da dokaže usklađenost s prethodnom promjenom pravila o plovidbenosti u bilo kom od narednih slučajeva:

1. Promjene za koju Agencija smatra da nisu značajne. Pri odlučivanju o tome da li je promjena značajna, Agencija razmatra promjenu u kontekstu svih prethodnih značajnih promjena dizajna i povezanih promjena važećih certifikacionih zahtjeva koji su obuhvaćeni uvjerenjem o tipu proizvoda. Promjene koje ispunjavaju jedno od sljedećih mjerila automatski se smatraju značajnim:
 - (i) Opća konfiguracija ili načela projektovanja su promijenjeni (nisu zadržani);
 - (ii) Pretpostavke koje su korištene za certifikaciju proizvoda koji treba da se promijeni više nisu važeće.
 2. Svaka oblast, sistem, dio ili uređaj na koje promjena ne utiče po mišljenju Agencije.
 3. Svaka oblast, sistem, dio ili uređaj na koji promjena utiče, a za koje Agencija smatra da njihova usklađenost sa standardima gradnje opisanim u tački (a) ne bi bitno uticala na nivo sigurnosti promijenjenog proizvoda ili ne bi imala smisla.
- (c) Podnositelj zahtjeva za promjenu na zrakoplovu (izuzev helikoptera) s najvećom masom od 2 722 kg (6 000 lb), ili helikoptera bez turbine s najvećom masom od 1 361 kg (3 000 lb), može da dokaže da je promijenjeni proizvod usklađen sa osnovom za certifikaciju tipa na koju se tipski certifikat poziva. Ako Agencija smatra da je promjena u određenoj oblasti značajna, ona može da odredi usklađivanje sa amandmanom osnove za certifikaciju tipa na koju se tipski certifikat poziva i koja važi na dan podnošenja zahtjeva, kao i sa svim certifikacionim zahtjevima koje Agencija smatra neposredno povezanim, izuzev ako Agencija smatra da usklađivanje s navedenom promjenom ili certifikacionim zahtjevima ne bi bitno uticalo na nivo sigurnosti promijenjenog proizvoda ili ne bi imalo smisla.
 - (d) Ako Agencija smatra da standardi gradnje koji važe na dan podnošenja zahtjeva za promjenu ne omogućavaju odgovarajuće standarde u vezi s predloženom promjenom, podnositelj zahtjeva mora da ispuni sve posebne uvjete (detaljne tehničke specifikacije) i njihove promjene koje su propisane u tački 21.A.16B, da bi se omogućio nivo sigurnosti koji odgovara nivou utvrđenom u standardima gradnje koja važe na dan podnošenja zahtjeva za promjenu.
 - (e) Zahtjev za promjenu tipskog certifikata važi pet godina za velike avione i velike helikoptere, a zahtjev za promjenu ostalih tipski certifikati važi tri godine. Ako promjena nije odobrena ili je jasno da neće biti odobrena u ovom roku, podnositelj zahtjeva može da:
 1. podnese novi zahtjev za promjenu tipski certifikati i da se pridržava odredaba iz stava (a) koje važe za prvi zahtjev za promjenu;
 2. zatraži produženje prvog zahtjeva i da se uskladi sa odredbama iz tačke (a), prema datumu koji odabere podnositelj zahtjeva, a koji ne prethodi datumu odobrenja promjene, u roku koji je za prvi zahtjev za promjenu određen u ovoj tački.
 - (f) Ako podnositelj zahtjeva odluči da se uskladi sa certifikacionim zahtjevima iz izmjena i dopuna standarda gradnje, koji su stupili na snagu poslije podnošenja zahtjeva za promjenom tipa, mora da se uskladi i sa ostalim certifikacionim zahtjevima koje Agencija smatra neposredno povezanim s njima.

- (g) Kada zahtjev za izmjenu certifikata tipa za zrakoplov uključuje, ili su mu priložene, nakon što je zahtjev već predan, i izmjene podataka o operativnoj prikladnosti, osnova certifikacije podataka o operativnoj prikladnosti određuje se u skladu s gornjim podtačkama (a), (b), (c), (d) i (f).

21.A.103 Izdavanje odobrenja

- (a) Podnositelj zahtjeva ima pravo da mu Agencija odobri veću promjenu dizajna tipa ako:
1. Priloži izjavu iz tačke 21.A.20(d); i
 2. Ako se dokaže:
 - (i) da je promijenjeni proizvod usklađen sa važećim certifikacionim zahtjevima i važećim zahtjevima za zaštitu životne sredine koji su navedeni u tački 21.A.101;
 - (ii) da se odredbe o plovidbenosti sa kojima nije usklađen nadoknađuju elementima koji pružaju isti nivo sigurnosti;
 - (iii) da proizvod nije opasan za namjenu za koju je zatraženo odobrenje.
 3. U slučaju izmjene koja utiče na podatke o operativnoj prikladnosti, dokaza da potrebne izmjene podataka o operativnoj prikladnosti zadovoljavaju primjenjivu osnovu certifikacije podataka o operativnoj prikladnosti koja je određena u skladu s tačkom 21.A.101 podtačkom (g);
 4. Odstupajući od tačke 3. i na zahtjev podnositelja zahtjeva priloženog uz izjavu navedenu u tački 21.A.20 podtački (d), veća izmjena certifikata tipa za zrakoplov može se odobriti prije dokazivanja usklađenosti s primjenjivom osnovom certifikacije podataka o operativnoj prikladnosti, pod uvjetom da podnositelj zahtjeva dokaže usklađenost sa osnovom certifikacije podataka o operativnoj prikladnosti prije nego što se podaci o operativnoj prikladnosti moraju doista koristiti.
- (b) Manja promjena dizajna tipa odobrava se samo saglasno tački 21.A.95 ako se dokaže da je promijenjeni proizvod usklađen sa odgovarajućim certifikacionim zahtjevima navedenim u tački 21.A.101.

21.A.105 Vođenje evidencije

Za svaku promjenu podnositelj zahtjeva tako čuva sve značajne podatke dizajna, planove i izvještaje o ispitivanju, uključujući dokumentaciju o ispitivanju promijenjenog proizvoda, da oni budu na raspolaganju Agenciji, i da omogućiti potrebne podatke za osiguravanje kontinuirane plovidbenosti, kontinuirane validnosti podataka o operativnoj prikladnosti i usklađenost s važećim zahtjevima za zaštitu životne sredine za promijenjeni proizvod.

21.A.107 Uputstva za kontinuiranu plovidbenost

- (a) Imatelj odobrenja manje izmjene certifikata tipa, svakomu poznatom vlasniku jednog ili više zrakoplova, motora ili propelera na koje se odnosi ta manja izmjena, prilikom isporuke proizvoda ili prilikom izdavanja prve svjedodžbe o plovidbenosti dotičnog zrakoplova, što god je od toga kasnije, dostavlja najmanje jedan komplet povezanih izmjena, ako postoje, u uputama za kontinuiranu plovidbenost proizvoda na kojem treba izvesti manju izmjenu, pripremljenih u skladu s primjenjivom osnovom certifikacije tipa, a nakon toga te izmjene uputa, na zahtjev, stavlja na raspolaganje bilo kojoj drugoj osobi od koje se zahtjeva ispunjavanje bilo kojeg od uvjeta iz tih uputa.
- (b) Pored toga, promjene navedenih varijanti uputstava za kontinuiranu plovidbenost stavljaju se na raspolaganje svim

poznatim operaterima proizvoda na kome je obavljena manja promjena, a na zahtjev i svim licima koja moraju da se usklade s navedenim uputstvima.

21.A.108 Raspoloživost podataka o operativnoj prikladnosti

U slučaju izmjene koja utiče na podatke o operativnoj prikladnosti, nositelj odobrenja manje izmjene stavlja na raspolaganje:

- (a) najmanje jedan komplet izmjena podataka o operativnoj prikladnosti, pripremljenih u skladu s primjenjivom osnovom certifikacije operativne prikladnosti, svim poznatim operatorima tako izmijenjenog zrakoplova u EU, prije nego organizacija za obuku ili EU operator trebaju koristiti podatke o operativnoj prikladnosti i
- (b) sve daljnje izmjene takvih podataka o operativnoj prikladnosti svim poznatim EU operatorima izmijenjenog zrakoplova i
- (c) na zahtjev, relevantne dijelove izmjena navedene u gornjim podtačkama (a) i (b):
 1. Nadležnom tijelu odgovornom za provjeru usklađenosti s jednim ili više elemenata takvih podataka o operativnoj prikladnosti i
 2. Svim osobama koje moraju ispunjavati zahtjeve jednog ili više elemenata tog kompleta podataka o operativnoj prikladnosti.

21.A.109 Obaveze i EPA oznake - Evropsko odobrenje za dijelove (*European Part Approval*)

Imatelj odobrenja manje izmjene tipskog certifikata mora da:

- (a) preuzme obaveze iz 21.A.4, 21.A.105 i 21.A.107;
- (b) navede oznaku, uključujući i slova *EPA* - "Evropsko odobrenje za dijelove" (*European Part Approval*), prema tački 21.A.804(a).

ODJELJAK E - DODATNI TIPSKI CERTIFIKAT

21.A.111 Oblast primjene

Ovaj odjeljak uređuje postupke po kojima se odobravaju veće promjene tipskog certifikata, shodno postupcima za dodatni tipski certifikat, i prava i obaveze podnositelja zahtjeva i imatelja odobrenja.

21.A.112A Podobnost

Svako fizičko ili pravno lice ("organizacija") koje dokaže ili je u postupku dokazivanja osposobljenosti prema tački 21.A.112B ovlašteno je da zahtjeva dodatni tipski certifikat, prema uvjetima koji su predviđeni u ovom odjeljku.

21.A.112B Dokazivanje osposobljenosti

- (a) Organizacija koja zahtjeva dodatni tipski certifikat dokazuje svoju osposobljenost tako što ima odobrenje organizacije za dizajn koje je izdala Agencija prema Odjeljku J.
- (b) Odstupajući od tačke (a), kao dokaz o osposobljenosti smatra se i pristanak Agencije, dat na prijedlog podnositelja zahtjeva, za primjenu postupaka kojima se utvrđuju posebna projektna praksa, resursi i redoslijed aktivnosti potrebnih za usklađivanje s ovim odjeljkom.
- (c) Odstupajući od tačaka (a) i (b), podnositelj zahtjeva može da odluči da dokaže osposobljenost putem odobrenja certifikacionog programa Agencije podrobno navodeći sredstva za dokazivanje usaglašenosti STC-ija zrakoplova, motora i elise definiranih u tački 21.A.14(c).

21.A.113 Zahtjev za izdavanje dodatnog tipskog certifikata

- (a) Zahtjev za izdavanje dodatnog tipskog certifikata podnosi se u obliku i na način koji odredi Agencija.

(b) Zahtjev za izdavanje dodatnog tipskog certifikata sadrži opise, identifikaciju i izmjene podataka o operativnoj prikladnosti koje se zahtijevaju u 21.A.93. Pored toga, zahtjev uključuje i dokaz da su podaci na kojima se zasnivaju navedene identifikacije odgovarajući, bilo na podlozi sopstvenih resursa podnosioca zahtjeva, bilo po dogovoru sa imateljem tipskog certifikata.

21.A.114 Dokazivanje usklađenosti

Podnositelj zahtjeva za izdavanje dodatnog tipskog certifikata mora da bude usklađen sa tačkom 21.A.97.

21.A.115 Izdavanje dodatnog tipskog certifikata

Podnositelj zahtjeva ima pravo da mu Agencija izda dodatni tipski certifikat:

- (a) Ako podnese izjavu iz tačke 21.A.20(d); i
- (b) Ako se dokaže da:
 1. promijenjeni proizvod ispunjava važeće certifikacione zahtjeve i ekološke zahtjeve, kako je navedeno u tački 21.A.101;
 2. su sve neusklađene odredbe plovidbenosti nadoknađene faktorima koji obezbjeđuju isti nivo sigurnosti; i
 3. nijedna osobina ili karakteristika ne čini proizvod nesigurnim za namjene zbog kojih se certifikacija zahtijeva.
- (c) Ako dokaže svoju osposobljenost saglasno tački 21.A.112B;
- (d) Ako je prema tački 21.A.113(b) zaključio ugovor s imateljem tipskog certifikata, i
 1. ako je imatelj tipskog certifikata izjavio da nema tehničkih primjedaba na podatke koji su podnešeni prema tački 21.A.93, i
 2. ako se imatelj tipskog certifikata saglasio da će saradivati sa imateljem dodatnog uvjerenja o tipu, da bi se obezbijedilo ispunjavanje svih obaveza vezanih za kontinuiranu plovidbenost promijenjenog proizvoda, prema tačkama 21.A.44 i 21.A.118A.

21.A.116 Prenosivost

Dodatno uvjerenje o tipu može da se prenese isključivo na pravno ili fizičko lice koje je osposobljeno da preuzme obaveze iz tačke 21.A.118A i koje je radi toga dokazalo svoju osposobljenost po mjerilima iz tačke 21.A.112B, osim za ELA1 zrakoplov za koje je fizičko ili pravno lice tražilo odobrenje Agencije za korištenje procedura u kojima su jasno navedene njegove aktivnosti kojima su preuzete ove obaveze.

21.A.117 Izmjene onog dijela proizvoda za koji važi dodatni tipski certifikat

- (a) Manje izmjene onog dijela proizvoda za koji važi dodatni tipski certifikat klasifikuju se i odobravaju prema Odjeljku D.
- (b) Veće izmjene onog dijela proizvoda za koji važi dodatni tipski certifikat odobravaju se putem novog dodatnog tipskog certifikata, prema ovom odjeljku.
- (c) Odstupajući od tačke (b), veća promjena onog dijela proizvoda za koji važi dodatni tipski certifikat, ako je predložio sam imatelj dodatnog tipskog certifikata, može da se odobri putem promjene postojećeg dodatnog tipskog certifikata.

21.A.118A Obaveze i EPA oznake

Imatelj dodatnog tipskog certifikata mora:

- (a) da preuzme obaveze:
 1. propisane u tačkama 21.A.3A, 21.A.3B, 21.A.4, 21.A.105, 21.A.119 i 21.A.120A, i 21.A.120B;

2. koje proizlaze iz saradnje sa imateljem tipskog certifikata prema tački 21.A.115(d)(2); i da u te svrhe nastavi da ispunjava uvjete iz tačke 21.A.112B;

- (b) da navede oznake, uključujući i slova EPA, prema tački 21.A.804(a).

21.A.118B Važenje certifikata

- (a) Dodatni tipski certifikat važi neograničeno vrijeme. On ostaje da važi pod uvjetom:
 1. da je imatelj dodatnog tipskog certifikata i dalje usklađen sa ovim aneksom I (Dio 21);
 2. da imatelj dodatnog tipskog certifikata nije vratio uvjerenje ili da uvjerenje nije trajno ukinuto, prema važećim upravnim postupcima koje odredi Agencija.
- (b) Po vraćanju ili trajnom ukidanju dodatnog tipskog certifikata, on se vraća Agenciji.

21.A.119 Priručnici

Imatelj dodatnog tipskog certifikata izrađuje, čuva i ažurira izvornike varijanti priručnika čije postojanje zahtijevaju važeća osnova za certifikaciju tipa, primjenjiva osnova certifikacije podataka o operativnoj prikladnosti i važeći zahtjevi za zaštitu životne sredine za proizvod, koje su potrebne za pokrivanje promjena uvedenih dodatnim certifikatom o tipu i Agenciji, na njen zahtjev, dostavlja njihove kopije.

21.A.120A Uputstva za kontinuiranu plovidbenost

- (a) Imatelj dodatnog tipskog certifikata za zrakoplov, motor ili elisu dostavlja najmanje jedan set uputstava za kontinuiranu plovidbenost, pripremljenih prema važećoj osnovi za certifikaciju tipa, svim poznatim vlasnicima jednog ili više zrakoplova, motora ili elise čija su svojstva navedena u dodatnom uvjerenju o tipu, pri isporuci ili pri izdavanju prvog uvjerenja o plovidbenosti za predmetni zrakoplov, šta nastupi kasnije, a poslije toga navedeni set uputstava, na zahtjev, učini dostupnim svim drugim licima koja moraju da se usklade sa uvjetima iz navedenih uputstava. Neki priručnici ili dijelovi uputstava za kontinuiranu plovidbenost, koji se odnose na remont (obnovu) ili druge velike radove održavanja, mogu da postanu dostupni i kasnije, kad se proizvod pusti u upotrebu, ali moraju da postanu dostupni prije nego što bilo koji proizvod dostigne odgovarajuću starosnu granicu ili ostvari propisane sate/cikluse rada.
- (b) Pored toga, promjene navedenih uputstava za kontinuiranu plovidbenost stavljaju se na raspolaganje svim poznatim operaterima proizvoda na koje se odnosi dodatni tipski certifikat i, na zahtjev, svim licima koja moraju da ispune bilo koje od navedenih uputstava. Agenciji se podnosi program u kojem je prikazano na koji način se raspodjeljuju promjene uputstava za kontinuiranu plovidbenost.

21.A.120B Raspoloživost podataka o operativnoj prikladnosti

U slučaju izmjene koja utiče na podatke o operativnoj prikladnosti, nositelj dodatnog certifikata tipa stavlja na raspolaganje:

- (a) najmanje jedan komplet izmjena podataka o operativnoj prikladnosti, pripremljenih u skladu s primjenjivom osnovom certifikacije operativne prikladnosti, svim poznatim operatorima tako izmijenjenog zrakoplova u BiH, prije nego organizacija za obuku ili BiH operator trebaju koristiti podatke o operativnoj prikladnosti; i
- (b) sve daljnje izmjene takvih podataka o operativnoj prikladnosti svim poznatim BiH operatorima izmijenjenog zrakoplova i

- (c) na zahtjev, relevantne dijelove izmjena navedene u gornjim podtačkama (a) i (b):
1. Agenciji odgovornoj za provjeru usklađenosti s jednim ili više elemenata takvih podataka o operativnoj prikladnosti, i
 2. Svim osobama koje moraju ispunjavati zahtjeve jednog ili više elemenata tog kompleta podataka o operativnoj prikladnosti.

ODJELJAK F - PROIZVODNJA BEZ ODOBRENJA

21.A.121 Oblast primjene

- (a) Ovaj odjeljak uređuje postupak po kome se dokazuje usklađenost sa važećim podacima dizajna za proizvod, dio i uređaj koji će biti proizvedeni bez odobrenja organizacije za proizvodnju po Odjeljku G.
- (b) Ovaj odjeljak uređuje i obaveze proizvođača proizvoda, dijela ili uređaja koji se proizvode prema ovom odjeljku.

21.A.122 Podobnost

Svako fizičko ili pravno lice može da podnese zahtjev za dokazivanje usklađenosti proizvoda, dijela ili uređaja sa ovim odjeljkom ako:

- (a) ima odobrenje ili podnesen zahtjev za odobrenje dizajna ovog proizvoda, dijela ili uređaja, ili
- (b) obezbijedilo je potrebnu usklađenost između proizvodnje i dizajna putem odgovarajućeg ugovora zaključenog s podnosiocem zahtjeva za odobrenje dizajna ili sa imateljem odobrenja dizajna.

21.A.124 Zahtjev

- (a) Zahtjev za saglasnost za dokazivanje usklađenosti proizvoda, dijela ili uređaja, po ovom odjeljku, podnosi se u obliku i na način koji odredi BHDCA.
- (b) Zahtjev sadrži:
1. Dokaze koji, po potrebi, ukazuju:
 - (i) da bi odobravanje organizacije za proizvodnju prema Odjeljku G bilo nesvršishodno; ili
 - (ii) da je certifikacija ili odobravanje proizvoda, dijela ili uređaja po ovom odjeljku potrebna za odobravanje organizacije za proizvodnju prema Odjeljku G.
 2. Kratak pregled podataka koji su propisani u tački 21.A.125(b).

21.A.125A Izdavanje pisma o saglasnosti (*Letter of Agreement*)

Podnositelj zahtjeva ima pravo da mu BHDCA izda pismo o saglasnosti kojim se saglašava sa dokazivanjem usklađenosti pojedinačnih proizvoda, dijelova i uređaja sa ovim odjeljkom, pošto:

- (a) Uvede sistem inspekcije u proizvodnji ("production inspection system") koji omogućava da svaki proizvod, dio ili uređaj odgovara važećim projektnim podacima i da je u stanju da sigurno radi.
- (b) Izradi priručnik koji sadrži:
 1. opis sistema inspekcije koji je naveden u tački (a),
 2. opis korištenih metoda sistema inspekcije,
 3. opis ispitivanja po tački 21.A.127 i 21.A.128 i imena lica ovlaštenih u svrhe primjene tačke 21.A.130(a).
- (c) dokaže da je sposoban da obezbijedi pomoć prema tačkama 21.A.3A i 21.A.129(d).

21.A.125B Nalazi (*Findings*)

- (a) Ako postoji objektivni dokaz da imatelj pisma o saglasnosti ne ispunjava zahtjeve iz Aneksa I (Dio 21), nalazi se klasifikuju na sljedeći način:

1. Nalaz nivoa 1 predstavlja neusklađenost sa Aneksom I (Dio 21) koja može da dovede do nekontroliranog odstupanja od važećih podataka dizajna i da utiče na sigurnost zrakoplova;
 2. Nalaz nivoa 2 predstavlja neusklađenost sa Aneksom I (Dio 21) koja nije klasificirana kao nalaz nivoa 1.
- (b) Nalaz nivoa 3 predstavlja svaku okolnost koja prema objektivnim dokazima sadrži moguće probleme koji bi mogli da dovedu do neusklađenosti iz tačke (a).
- (c) Po prijemu obavještenja o nalazima prema tački 21.B.125:
1. Kod nalaza nivoa 1, imatelj pisma o saglasnosti dužan je da preduzme korektivne mjere koje zadovoljavaju BHDCA, u roku koji nije duži od 21 radnog dana od prijema pismene potvrde o nalazu;
 2. Kod nalaza nivoa 2, rok za korektivne mjere, koje određuje BHDCA, zavisi od prirode nalaza, ali prvobitno ne može biti duži od tri mjeseci. U nekim okolnostima i zavisno od prirode nalaza, BHDCA može da produži tromjesečni rok, ako se dostavi zadovoljavajući plan korektivnih mjera sa kojim se BHDCA saglasila.
 3. Nalaz nivoa 3 ne zahtijeva hitno preduzimanje korektivnih mjera od imatelja pisma o saglasnosti.
- (d) Kod nalaza nivoa 1 i nivoa 2, BHDCA može da, djelimično ili potpuno, ograniči, privremeno ili trajno ukine pismo o saglasnosti prema tački 21.B.145. Imatelj pisma o saglasnosti dužan je da odmah potvrdi prijem obavještenja o ograničenju, privremenom ili trajnom ukidanju pisma o saglasnosti.

21.A.125C Važenje pisma o saglasnosti

- (a) Pismo o saglasnosti izdaje se najduže na jednu godinu. Ono ostaje da važi osim ako:
1. Imatelj pisma o saglasnosti ne uspije da dokaže usklađenost s važećim zahtjevima iz ovog odjeljka,
 2. Postoje dokazi da imatelj pisma o saglasnosti ne može da održi zadovoljavajuću kontrolu proizvodnje proizvoda, dijelovaili uređaja po sporazumu,
 3. Proizvođač više ne ispunjava zahtjeve iz tačke 21.A.122,
 4. Imatelj pisma o saglasnosti nije vratio pismo ili da pismo nije trajno ukinuto prema tački 21.B.145 ili istekne vrijeme na koje ono važi.
- (b) Po vraćanju, trajnom ukidanju ili isteku vremena na koje pismo o saglasnosti važi, ono mora da se vrati BHDCA.

21.A.126 Sistem inspekcije u proizvodnji

- (a) Sistem inspekcije u proizvodnji, koji se zahtijeva prema tački 21.A.125A(a), obezbjeđuje instrumente kojima se utvrđuje da li su:
1. primljeni (ulazni) materijal, nabavljeni dijelovi ili proizvodi podizvođača, koji se koriste u gotovom proizvodu, saglasni važećim podacima dizajna;
 2. primljeni (ulazni) materijal i nabavljeni dijelovi ili proizvodi podizvođača pravilno označeni;
 3. postupci, proizvodne tehnike i metode sklapanja koji utiču na kvalitet i sigurnost gotovih proizvoda saglasni specifikacijama koje je prihvatila BHDCA;
 4. promjene u dizajnu, uključujući zamjene materijala, odobrene prema Odjeljku D ili Odjeljku E i pregledane prije ugradnje u gotov proizvod.
- (b) Sistem inspekcije u proizvodnji koji se zahtijeva prema tački 21.A.125A(a) omogućava da:
1. usklađenost dijelova s važećim podacima dizajna bude provjeravana u onim tačkama u proizvodnji na kojima je to moguće precizno utvrditi;

2. materijali koji mogu da se oštete ili pokvare na odgovarajući način budu uskladišteni i zaštićeni;
3. aktuelni crteži budu lako dostupni zaposlenima u proizvodnji i inspekciji i da se, po potrebi, koriste;
4. odbačeni materijali i dijelovi budu odvojeni i označeni tako da se onemogući njihova ugradnja u gotov proizvod;
5. materijal i dijelovi koji su odvojeni zbog odstupanja od podataka dizajna ili specifikacija, a koji se uzimaju u obzir za ugradnju u gotov proizvod, budu podvrgnuti odobrenom postupku provjere tehničke i proizvodne usklađenosti. Oni materijali i dijelovi za koje se ustanovi da su upotrebljivi moraju biti adekvatno označeni a ako je potrebna njihova prerada ili popravka, ponovo se vrši njihova inspekcija. Materijali i dijelovi koji budu odbačeni odvajaju se i označavaju tako da se onemogući njihova ugradnja u gotov proizvod;
6. proizvođač mora čuvati evidenciju o izvršenim inspekcijama u proizvodnji i označiti je na način da omogući vezu sa završenim proizvodom ili njegovim dijelom i održavati je sa ciljem osiguravanja podataka potrebnih za osiguravanje kontinuirane plovidbenosti proizvoda.

21.A.127 Ispitivanja: zrakoplov

- (a) Svaki proizvođač zrakoplova proizvedenog prema ovom odjeljku mora uspostaviti odobreni postupak ispitivanja na zemlji i u letu, kao i kontrolne obrasce, prema kojima ispituje proizvedeni zrakoplov i procjenjuje njegovu usklađenost sa tačkom 21.A.125A(a).
- (b) Svaki postupak proizvodnog ispitivanja mora uključiti najmanje sljedeće:
 1. provjeru karakteristika upravljanja, odnosno rukovanja zrakoplovom;
 2. provjeru performansi u letu (korištenjem standardnih instrumenata zrakoplova);
 3. provjeru pravilnog rada cijele opreme i svih sistema zrakoplova;
 4. provjeru da li su instrumenti pravilno označeni i da li su poslije probnih letova postavljeni svi natpisi i unešeni svi potrebni priručnici;
 5. provjeru operativnih karakteristika zrakoplova na zemlji;
 6. provjeru drugih osobina, karakterističnih za zrakoplov koji se ispituje.

21.A.128 Ispitivanja: motori i elise

Svaki proizvođač motora i elise, proizvedenih prema ovom odjeljku, mora izvršiti funkcionalno ispitivanje svakog motora ili elise promjenljivog koraka, onako kako je to navedeno u dokumentaciji imatelja tipskog certifikata, da bi provjerio da li ispravno rade u cijelom opsegu rada iz tipskog certifikata i tako omogućio usklađenost sa tačkom 21.A.125A(a).

21.A.129 Obaveze proizvođača

Svaki proizvođač proizvoda, dijela ili uređaja, proizvedenih prema ovom odjeljku, mora da:

- (a) omogućiti BHDCA da izvrši inspeksijski pregled proizvoda, dijela ili uređaja;
- (b) čuva u proizvodnim prostorijama tehničke podatke i crteže potrebne za procjenu da li je proizvod usklađen s podacima dizajna;
- (c) održava sistem inspekcije u proizvodnji koji omogućava da svaki proizvod, dio ili uređaj odgovara važećim projektnim podacima i da je u stanju da sigurno radi;

- (d) obezbijedi pomoć imatelju tipskog certifikata, ograničenog tipskog certifikata ili organizaciji odobrenoj za dizajnu svim aktivnostima kontinuirane plovidbenosti povezanim za proizvedene proizvode, dijelove ili uređaje;
- (e) uvede i održava sistem internog izvještavanja o događajima, u interesu sigurnosti, da bi se omogućilo prikupljanje i procjena podataka o događajima, radi otkrivanja negativnih trendova ili otklanjanja nedostataka i izdvajanja događaja koji se prijavljuju. Sistem obuhvata procjenu važnih podataka u vezi s događajima i objavljivanje povezanih obavještenja.
 1. Izvjesti imatelja tipskog certifikata, ograničenog tipskog certifikata ili odobrenu organizaciju za dizajn o svim slučajevima kad je proizvođač stavio u promet proizvode, dijelove ili uređaje za koje je kasnije utvrđeno odstupanje od važećih podataka dizajna i da zajedno sa imateljem tipskog certifikata, ograničenog tipskog certifikata ili odobrenom organizacijom za dizajn provede ispitivanja da bi se otkrila ona odstupanja koja mogu da izazovu stanje opasno po sigurnost;
 2. Izvjesti Agenciju i nadležni organ države članice o odstupanjima koja mogu da izazovu stanje opasno po sigurnost prema tački 1. Izvještaji se izrađuju u obliku i na način koji odredi Agencija po tački 21.A.3A(b)(2) ili koji prihvati BHDCA;
 3. Ako proizvođač radi kao dobavljač druge proizvodne organizacije, on je obavještava o slučajevima u kojima joj je isporučio proizvode, dijelove ili uređaje za koje je kasnije utvrđeno da možda odstupaju od važećih projektnih podataka.

21.A.130 Izjava o usklađenosti (*Statement of Conformity*)

- (a) Svaki proizvođač proizvoda, dijela ili uređaja, proizvedenih prema ovom odjeljku, izdaje izjavu o usklađenosti na obrascu 52 (pogledati Dodatak VIII) za cio zrakoplov, ili na obrascu 1 (pogledati Dodatak I) za druge proizvode koji nisu zrakoplovi i za dijelove ili uređaje. Izjavu o usklađenosti obavezno potpisuje ovlašteno lice koje je na odgovornom položaju u proizvodnoj organizaciji.
- (b) Izjava o usklađenosti mora da sadrži:
 1. za svaki proizvod, dio ili uređaj, izjavu da je taj proizvod, dio ili uređaj saglasan sa odobrenim podacima dizajna i da je u stanju da sigurno radi,
 2. za svaki zrakoplov - izjavu da je sproveden postupak ispitivanja na zemlji i u letu prema tački 21.A.127(a),
 3. za svaki motor ili elisu promjenljivog koraka - izjavu da je proizvođač sproveo završno funkcionalno ispitivanje rada motora ili elise prema tački 21.A.128, a za motor i da je provjerio usklađenost s podacima koje je dobio od imatelja tipskog certifikata o zahtjevima vezanim za emisije štetnih gasova koji su važeći na dan proizvodnje motora.
- (c) Svaki proizvođač ovakvog proizvoda, dijela ili uređaja mora:
 1. pri prvoj promjeni vlasnika proizvoda, dijela ili uređaja, ili
 2. pri podnošenju prvog zahtjeva za izdavanje uvjerenja o plovidbenosti zrakoplova, ili
 3. pri podnošenju prvog zahtjeva za izdavanje dokumenta o vraćanju u upotrebu motora, elise, dijela ili uređaja; da podnose BHDCA na ovjeru izjavu o usklađenosti.

- (d) BHDCA svojim potpisom ovjerava izjavu o usklađenosti ako poslije provjere proizvoda, dijela ili uređaja utvrdi da su usklađeni s važećim sa projektnim podacima i da su u stanju da sigurno rade.

ODJELJAK G - ODOBRAVANJE ORGANIZACIJE ZA PROIZVODNJU

21.A.131 Oblast primjene

Ovaj odjeljak uređuje:

- (a) postupak po kome se odobrava organizacija za proizvodnju koja dokaže da su njeni proizvodi, dijelovi i uređaji usklađeni s važećim podacima dizajna;
- (b) prava i obaveze podnosioca zahtjeva za izdavanje odobrenja i imatelja odobrenja.

21.A.133 Podobnost

Svako fizičko ili pravno lice ("organizacija") može da zahtijeva izdavanje odobrenja po ovom odjeljku. Podnositelj zahtjeva mora da:

- (a) pokaže da bi, za utvrđeni obim radova, odobrenje prema ovom odjeljku bilo odgovarajuće za dokazivanje usklađenosti sa određenim dizajnom;
- (b) ima odobrenje za ovako određeni dizajn ili da odobrenje zatraži; ili
- (c) obezbijedi zadovoljavajuću usklađenost između proizvodnje i dizajna putem ugovora zaključenog s podnosiocem zahtjeva za odobravanje određenog dizajna ili imateljem odobrenja dizajna.

21.A.134 Zahtjev

Zahtjev za odobravanje organizacije za proizvodnju podnosi se u obliku i na način koji odredi BHDCA i sadrži kratak pregled podataka koji se zahtijevaju u tački 21.A.143 i uvjete odobrenja koji se zahtijevaju u tački 21.A.151.

21.A.135 Izdavanje odobrenja

Organizacija koja dokaže da je usklađena sa zahtjevima iz ovog odjeljka ima pravo da joj BHDCA izda odobrenje i prateće uvjerenje o osposobljenosti organizacije za proizvodnju.

21.A.139 Sistem kvaliteta

- (a) Organizacija za proizvodnju mora da dokaže da je uvela i da je sposobna da održava sistem kvaliteta. Sistem kvaliteta mora da bude dokumentiran. On omogućava organizaciji da svaki proizvod, dio ili uređaj koji organizacija ili partneri proizvedu ili koji nabavi od spoljnih dobavljača ili podizvođača - bude usklađen s važećim podacima dizajna i u stanju da sigurno radi, na osnovu čega ona stiče prava predviđena u tački 21.A.163.
- (b) Sistem kvaliteta sadrži:
 1. U mjeri koja je primjerena obimu odobrenja, kontrolne postupke za:
 - (i) izdavanje, odobravanje ili promjenu dokumenata;
 - (ii) reviziju i kontrolu procjene dobavljača i podizvođača;
 - (iii) provjeru da li primljeni (ulazni) proizvodi, dijelovi, materijali i oprema, uključujući nove elemente ili one koje su već koristili kupci proizvoda, odgovaraju važećim podacima dizajna;
 - (iv) označavanje i praćenje;
 - (v) proizvodne postupke;
 - (vi) preglede i provjere, uključujući probne letove u toku proizvodnje;
 - (vii) kalibraciju alata, montažnih alata i opreme za ispitivanje;

- (viii) kontrolu neusklađenih elemenata;
 - (ix) usklađivanje plovidbenosti sa podnosiocem zahtjeva za odobravanje dizajna ili imateljem odobrenja dizajna;
 - (x) vođenje i održavanje evidencije;
 - (xi) osposobljenost i kvalifikaciju zaposlenih;
 - (xii) izdavanje dokumenata o vraćanju u upotrebu;
 - (xiii) rukovanje, pakovanje i skladištenje;
 - (xiv) internu provjeru kvaliteta i posljedične korektivne mjere;
 - (xv) rad u okviru uvjeta odobrenja na mjestima (lokacijama) koja ne ulaze u odobrene objekte;
 - (xvi) radove koji se izvode poslije okončavanja proizvodnje a prije isporuke, kojima se zrakoplov održava da bi i dalje bio u stanju da sigurno leti;
 - (xvii) izdavanje dozvole za let i odobravanje povezanih uvjeta za let.
- Kontrolni postupci moraju da sadrže odredbe za kritične dijelove;

2. Nezavisnu funkciju osiguravanja kvaliteta radi praćenja saglasnosti sa dokumentiranim postupcima sistema kvaliteta i njihove adekvatnosti. Praćenje se zasniva na sistemu povratnih informacija licu ili grupi lica navedenih u tački 21.A.145(c)(2) i odgovornom rukovoditelju navedenom u tački 21.A.145(c)(1), da bi se, po potrebi, omogućilo preduzimanje korektivnih mjera.

21.A.143 Priručnik organizacije za proizvodnju

- (a) Organizacija podnosi BHDCA priručnik organizacije za proizvodnju, koji sadrži sljedeće podatke:
 1. Izjavu koju je potpisao odgovorni rukovoditelj organizacije (*accountable manager*), kojom se potvrđuje da će organizacija stalno raditi prema svom priručniku i sa njim povezanim priručnicima koji određuju usklađenost organizacije sa ovim odjeljkom;
 2. Imena i radna mjesta rukovoditelja koje je prihvatila BHDCA prema tački 21.A.145(c)(2);
 3. Dužnosti i odgovornosti rukovoditelja propisane u tački 21.A.145(c)(2), i pitanja koja oni mogu da u ime organizacije neposredno rješavaju s nadležnim organom;
 4. Organizacionu šemu koja pokazuje lanac odgovornosti rukovoditelja kako se zahtijeva u tački 21.A.145(c)(1) i (2);
 5. Listu ovlaštenog osoblja kao što je navedeno u tački 21.A.145(d);
 6. Opći opis ljudskih resursa;
 7. Opći opis objekata koji se nalaze na svakoj adresi navedenoj u uvjerenju organizacije za proizvodnju;
 8. Opći opis obima radova organizacije za proizvodnju značajnih za uvjete odobrenja;
 9. Postupak po kome se BHDCA obavještava o promjenama u organizaciji za proizvodnju;
 10. Postupak po kome se mijenja priručnik organizacije;
 11. Opis sistema kvaliteta i postupaka prema tački 21.A.139(b)(1);
 12. Listu spoljnih organizacija, kao što je to navedeno u tački 21.A.139(a).
- (b) Priručnik se mijenja po potrebi, da bi opis organizacije ostao ažuran. Kopije priručnika i njegovih kasnijih promjena prosljeđuju se BHDCA.

21.A.145 Zahtjev za odobravanje

Organizacija za proizvodnju mora, na osnovu podataka podnešenih prema tački 21.A.143, da dokaže:

- (a) da opći uvjeti za odobravanje koji se odnose na objekte, uvjete za rad, opremu i alate, postupke i s tim povezane materijale, broj i stručnost zaposlenih i opća organizacija omogućavaju ispunjavanje obaveza po tački 21.A.165;
- (b) da u vezi sa svim potrebnim podacima o plovidbenosti, buci, ispuštanju goriva i emisiji izduvnih gasova:
1. Organizacija za proizvodnju prima podatke od Agencije, i imatelja ili podnositelja zahtjeva za tipski certifikat, ograničenog tipskog certifikata ili organizacije odobrene za dizajn, da bi provjerila usklađenost s važećim podacima dizajna;
 2. Organizacija za proizvodnju uspostavlja postupak unošenja podataka o plovidbenosti, buci, ispuštanju goriva i emisiji izduvnih gasova u njenu proizvođačku dokumentaciju;
 3. Omogućava ažurnost podataka i njihovu dostupnost zaposlenima kojima su potrebni za obavljanje njihovih poslova.
- (c) u vezi sa rukovodstvom i zaposlenima:
1. Organizacija za proizvodnju imenuje odgovornog rukovoditelja (*accountable manager*), koji je odgovoran BHDCA. On je u organizaciji odgovoran za to da se cjelokupna proizvodnja odvija prema zahtijevanim standardima i da organizacija u svako doba ispunjava podatke i postupke koji su navedeni u priručniku iz tačke 21.A.143;
 2. Organizacija za proizvodnju imenuje jedno ili više lica koja obezbjeđuju da organizacija bude usklađena sa zahtjevima iz Aneksa I (Dio 21) i određuje obim njihovih ovlaštenja. Ova lica neposredno su podređena odgovornom rukovoditelju iz tačke 1. Imenovana lica moraju da budu u stanju da pokažu odgovarajuće znanje, obuku i iskustvo za ispunjavanje svojih odgovornosti;
 3. Organizacija za proizvodnju mora zaposlenima na svim nivoima da izda odgovarajuća ovlaštenja u svrhe ispunjavanja njihovih obaveza i da bi u organizaciji postojala cjelovita i djelotvorna usklađenost sa zahtjevima vezanim za plovidbenost, buku, ispuštanje goriva i emisije izduvnih gasova.
- (d) u odnosu na ovlašteno osoblje, tj. osoblje koje je organizacija za proizvodnju ovlastila da potpisuje dokumente koji se izdaju prema tački 21.A.163, i u okviru oblasti i uvjeta odobrenja:
1. Ovlašteno osoblje ima odgovarajuće znanje, obuku i iskustvo za ispunjavanje dodijeljenih odgovornosti;
 2. Organizacija za proizvodnju vodi evidenciju o svom ovlaštenom osoblju, koja sadrži pojedinosti o obimu njihovog ovlaštenja;
 3. Ovlašteno osoblje mora da dobije dokument koji sadrži obim njegovih ovlaštenja.

21.A.147 Promjene u odobroj organizaciji za proizvodnju

- (a) Poslije izdavanja odobrenja organizaciji za proizvodnju, BHDCA mora da odobri sve promjene u organizaciji koje su značajne za dokazivanje njene usklađenosti ili za plovidbenost i elemente povezane sa bukom, ispuštanjem goriva i emisijom izduvnih gasova proizvoda, dijela ili uređaja, a posebno promjene u sistemu kvaliteta. Zahtjev za

odobravanje promjene podnosi se pismeno BHDCA, a organizacija mora prije uvođenja promjene da dokaže BHDCA da će nastaviti da radi prema ovom odjeljku.

- (b) BHDCA određuje uvjete pod kojima organizacija za proizvodnju odobrena po ovom odjeljku može da posluje u toku promjena, izuzev ako ne utvrdi da njeno odobrenje treba da bude privremeno ukinuto.

21.A.148 Promjena mjesta

Smatra se da promjena mjesta (lokacije) objekata za proizvodnju odobrene organizacije za proizvodnju ima bitan značaj i zato u pogledu toga organizacija postupi prema tački 21.A.147.

21.A.149 Prenosivost odobrenja

Izuzev, usljed promjene vlasništva, koja se smatra promjenom u smislu tačke 21.A.147, odobrenje organizacije za proizvodnju nije prenosivo.

21.A.151 Uvjeti odobrenja

Uvjeti odobrenja određuju obim radova i proizvode ili kategorije dijelova i uređaja, ili i jedno i drugo, u vezi s kojima imatelj odobrenja može da ostvaruje prava prema tački 21.A.163. Ovi uvjeti izdaju se kao dio odobrenja organizacije za proizvodnju.

21.A.153 Promjene uvjeta odobrenja

Svaku promjenu uvjeta odobrenja mora da odobri BHDCA. Zahtjev za promjenu uvjeta odobrenja podnosi se u obliku i na način koji odredi BHDCA. Podnositelj zahtjeva mora da ispuni odgovarajuće zahtjeve iz ovog odjeljka.

21.A.157 Provjere

Organizacija za proizvodnju uspostavlja instrumente koji BHDCA omogućavaju da sprovodi sve potrebne provjere, uključujući i provjere partnera ili podizvođača, zarad utvrđivanja usklađenosti i stalne usklađenosti sa odgovarajućim zahtjevima iz ovog odjeljka.

21.A.158 Nalazi (Findings)

- (a) Ako postoji objektivni dokaz da imatelj odobrenja organizacije za proizvodnju ne ispunjava odgovarajuće zahtjeve iz Aneksa I (Dio 21), nalazi se klasificiraju na sljedeći način:
1. Nalaz nivoa 1 predstavlja neusklađenost sa Aneksom I (Dio 21) koja može da dovede do nekontroliranog odstupanja od važećih projektnih podataka i da utiče na sigurnost zrakoplova;
 2. Nalaz nivoa 2 predstavlja neusklađenost sa Aneksom I (Dio 21) koja nije klasificirana kao nalaz nivoa 1.
- (b) Nalaz nivoa 3 predstavlja svaku okolnost koja prema objektivnim dokazima sadrži moguće probleme koji bi mogli da dovedu do neusklađenosti iz tačke (a).
- (c) Po prijemu obavještenja o nalazima prema tački 21.B.225:
1. Kod nalaza nivoa 1, imatelj odobrenja organizacije dužan je da preduzme korektivne mjere kojima je BHDCA zadovoljan, u roku koji nije duži od 21 radnog dana od prijema pismene potvrde o nalazu.
 2. Kod nalaza nivoa 2, rok za korektivne mjere, koji određuje BHDCA, zavisi od prirode nalaza, ali prvobitno ne može biti duži od tri mjeseca. U nekim okolnostima i zavisno od prirode nalaza, BHDCA može da produži tromjesečni rok ako se dostavi zadovoljavajući plan korektivnih mjera s kojim se BHDCA saglasila.
 3. Nalaz nivoa 3 ne zahtijeva hitno preduzimanje korektivnih mjera.

(d) Kod nalaza nivoa 1 i nivoa 2, BHDCA može da, dijelimično ili potpuno, ograniči, privremeno ili trajno ukine odobrenje organizacije za proizvodnju prema tački 21.B.245. Imatelj odobrenja organizacije za proizvodnju dužan je da odmah potvrdi prijem obavještenja o ograničenju, privremenom ili trajnom ukidanju odobrenja.

21.A.159 Važenje odobrenja

(a) Odobrenje važi neograničeno vrijeme. Ono ostaje da važi, izuzev ako:

1. odobrena organizacija ne uspije da dokaže usklađenost sa odgovarajućim zahtjevima iz ovog odjeljka;
2. imatelj odobrenja ili njegov partner ili podizvođač onemogućuje BHDCA da sprovodi provjere prema tački 21.A.157;
3. postoji dokaz da organizacija za proizvodnju ne može da održi zadovoljavajuću kontrolu proizvodnje proizvoda, dijelova ili uređaja prema izdatom odobrenju;
4. organizacija za proizvodnju više ne ispunjava zahtjeve iz tačke 21.A.133;
5. imatelj odobrenja nije vratio odobrenje ili je odobrenje trajno ukinuto po tački 21.B.245.

(b) Po vraćanju ili trajnom ukidanju odobrenja, uvjerenje o osposobljenosti organizacije za proizvodnju vraća se BHDCA.

21.A.163 Povlastice

Prema uvjetima odobrenja izdatim prema tački 21.A.135, imatelj odobrenja organizacije za proizvodnju može:

- (a) da obavlja proizvodne dijelatnosti prema Aneksu I (Dio 21);
- (b) da za cijeli zrakoplov i poslije predočavanja izjave o usklađenosti na EASA obrascu 52 prema tački 21.A.174 pribavi uvjerenje o plovidbenosti zrakoplova i uvjerenje o buci bez dodatnog dokazivanja;
- (c) da za druge proizvode, dijelove ili uređaje izdaje uvjerenje o stavljanju u upotrebu na EASA obrascu 1, bez dodatnog dokazivanja;
- (d) da održava novi zrakoplov koji je proizveo i da izdaje uvjerenje o vraćanju u upotrebu na EASA obrascu 53 u vezi s tim održavanjem;
- (e) da prema postupku s kojim je saglasna BHDCA, za zrakoplov koji je proizveden u toj organizaciji i pod uvjetom da organizacija sama, saglasno svome odobrenju (POA), nadzire konfiguraciju zrakoplova i potvrđuje usaglašenost sa ograničenjima dizajna odobrenim za let, izdaje dozvolu za let prema tački 21.A.711(c), uključujući i odobravanje uvjeta leta prema tački 21.A.710(b).

21.A.165 Obaveze imatelja odobrenja

Imatelj odobrenja organizacije za proizvodnju mora da:

- (a) Garantira da se priručnik organizacije za proizvodnju, koji je dostavljen prema tački 21.A.143 i dokumenti na koje se on odnosi, koriste kao osnovni radni dokumenti u organizaciji;
- (b) Održava organizaciju za proizvodnju prema podacima i postupcima koji su odobreni u odobrenju organizacije za proizvodnju;
- (c) 1. Utvrđuje da li je svaki dovršeni zrakoplov usklađen s projektom tipa i da li je u stanju da sigurno radi, prije nego što BHDCA podnese izjavu o usklađenosti, ili

2. Utvrđuje da li su drugi proizvodi, dijelovi ili uređaji dovršeni i usklađeni sa odobrenim podacima dizajna i da li su u stanju da sigurno rade, prije nego što izda *EASA Form 1*, kojim potvrđuje da su usklađeni sa odobrenim projektnim podacima i da su u stanju da sigurno rade, a kod motora i da utvrdi, na podlozi podataka koje dobije od imatelja tipskog certifikata za motor, da li je dovršeni motor usklađen sa odgovarajućim zahtjevima o emisiji gasova, kao što je to propisano u tački 21.A.18(b), važećim na dan kad je motor proizveden, da bi se potvrdila usklađenost emisija, ili

3. Utvrđuje da li su drugi proizvodi, dijelovi ili uređaji usklađeni s važećim podacima, prije nego što izda *EASA Form 1*, kao potvrdu o usklađenosti

- (d) Bilježi sve podatke o obavljenim radovima;
- (e) Uspostavi i održava sistem internog izvještavanja o događajima, u interesu sigurnosti, da bi se omogućilo prikupljanje i procjena podataka o događajima, radi otkrivanja negativnih trendova, otklanjanja nedostataka i izdvajanja događaja koji se prijavljuju. Sistem obuhvata procjenu važnih podataka u vezi s događajima i objavljivanje povezanih informacija;
- (f) 1. Izvijesti imatelja tipskog certifikata ili odobrenu organizaciju za dizajn o slučajevima kad je organizacija za proizvodnju stavila u promet proizvode, dijelove ili uređaje za koje je kasnije utvrđeno da možda odstupaju od važećih projektnih podataka i da na njima sprovede ispitivanja da bi se otkrila ona odstupanja koja mogu da izazovu stanje opasno po sigurnost;
2. Izvijesti Agenciju i nadležni organ države članice o odstupanjima koja mogu da izazovu stanje opasno po sigurnost prema tački 1. Izvještaji se izrađuju u obliku i na način koji odredi Agencija po tački 21.A.3A(b)(2) ili koji prihvati BHDCA;
3. Ako je imatelj odobrenja organizacije za proizvodnju dobavljač druge proizvodne organizacije, on nju obavještava o slučajevima u kojima joj je isporučio proizvode, dijelove ili uređaje za koje je kasnije utvrđeno da možda odstupaju od važećih projektnih podataka;
- (g) Obezbjedi pomoć imatelju uvjerenja o tipu ili imatelju odobrenja dizajna u svim aktivnostima kontinuirane plovidbenosti povezanim s proizvedenim proizvodima, dijelovima ili uređajima;
- (h) Uvede sistem arhiviranja koji uključuje zahtjeve naložene njegovim partnerima, dobavljačima i podizvođačima i obezbeđuje čuvanje podataka koji se koriste za dokazivanje usklađenosti proizvoda, dijelova ili uređaja. Ovi podaci moraju da budu dostupni BHDCA i da se održavaju da bi se obezbijedili podaci potrebni za osiguravanje kontinuirane plovidbenosti proizvoda, dijelova ili uređaja;
- (i) Kad prema uvjetima odobrenja izdaje uvjerenje o tehničkoj ispravnosti, prije izdavanja uvjerenja utvrdi da li je dovršeni zrakoplov održavan i da li je u stanju da sigurno radi;
- (j) Gdje je to primjenljivo, saglasno pravima iz tačke 21.A.163(e), određuje uvjete pod kojima se izdaje dozvola za let;

- (k) Gdje je to primjenljivo, saglasno pravima iz tačke 21.A.163(e), prije izdavanja dozvole za let, obezbjeđuje usklađenost zrakoplova sa zahtjevima iz tačke 21.A.711(c) i (e).

ODJELJAK H - UVJERENJE O PLOVIDBENOSTI I OGRANIČENO UVJERENJE O PLOVIDBENOSTI

21.A.171 Oblast primjene

Ovaj odjeljak uređuje postupak po kome se izdaju uvjerenja o ploidbenosti.

21.A.172 Podobnost

Svako fizičko ili pravno lice na čije ime je zrakoplov registriran ili treba da bude registriran u BiH ili njegov zastupnik, može da podnese zahtjev za izdavanje uvjerenja o ploidbenosti za navedeni zrakoplov prema ovom odjeljku.

21.A.173 Vrste uvjerenja o ploidbenosti

Uvjerenja o ploidbenosti razvrstavaju se na sljedeći način:

- (a) Uvjerenje o ploidbenosti koje se izdaje za zrakoplove koji odgovaraju uvjerenju o tipu izdatom prema Aneksu I (Dio 21);
- (b) Ograničeno uvjerenje o ploidbenosti koje se izdaje za zrakoplove:
 1. koji odgovaraju ograničenom uvjerenju o tipu izdatom prema Aneksu I (Dio 21), ili
 2. za koje je Agenciji dokazano da su usklađeni s posebnim specifikacijama ploidbenosti koje garantuju sigurno korištenje.

21.A.174 Zahtjev

- (a) Zahtjev za izdavanje uvjerenja o ploidbenosti po tački 21.A.172. podnosi se u obliku i na način koji odredi BHDCA.
- (b) Zahtjev za izdavanje uvjerenja o ploidbenosti ili ograničenog uvjerenje o ploidbenosti sadrži:
 1. vrstu uvjerenja o ploidbenosti koja se zahtijeva;
 2. za novi zrakoplov:
 - (i) izjavu o usklađenosti:
 - izdatu prema tački 21.A.163(b), ili
 - izdatu prema tački 21.A.130 i koju je ovjerila BHDCA, ili
 - za uveženi zrakoplov, izjavu koju je potpisao nadležni organ države izvoznika da je zrakoplov usklađen s dizajnom koji je odobrila Agencija;
 - (ii) izvještaj o masi i ravnoteži s rasporedom ukrcavanja;
 - (iii) letački priručnik, ako je tako zahtijevano prema važećim standardima gradnje za određeni zrakoplov;
 3. za korišteni zrakoplov:
 - (i) koji potiče iz države potpisnice ECAA sporazuma - potvrdu o provjeri ploidbenosti izdatu prema Aneksu I (Dio M) Pravilnika o kontinuiranoj ploidbenosti zrakoplova i aeronautičkih proizvoda, dijelova i uređaja, te o odobravanju organizacija i osoblja uključenih u te poslove;
 - (ii) koji potiče iz treće države (države koja nije potpisnica ECAA Sporazuma):
 - Izjavu nadležnog organa države u kojoj je zrakoplov registriran ili je bio registriran o statusu ploidbenosti zrakoplova u registru, u trenutku prenošenja;
 - Izvještaj o masi i ravnoteži s rasporedom ukrcavanja;

- Letački priručnik, ako je tako zahtijevano prema važećim pravilima i propisima o ploidbenosti;
- Prethodnu evidenciju pomoću koje se utvrđuju standardi proizvodnje, modifikacija i održavanja zrakoplova, uključujući sva ograničenja povezana sa ograničenim uvjerenjem o ploidbenosti prema tački 21.B.327(c);
- Preporuke za izdavanje uvjerenja o ploidbenosti ili ograničenog uvjerenja o ploidbenosti i potvrde o provjeri ploidbenosti poslije pregleda ploidbenosti prema Aneksu I (Dio M) Pravilnika o kontinuiranoj ploidbenosti zrakoplova i aeronautičkih proizvoda, dijelova i uređaja ("Službeni glasnik BiH", broj 44/14), te o odobravanju organizacija i osoblja uključenih u te poslove.

- (c) Ako drukčije nije dogovoreno, izjave iz tačaka (b)(2)(i) i (b)(2)(ii) daju se najkasnije 60 dana prije predstavljanja zrakoplova BHDCA.

21.A.175 Jezik

Priručnici, pločice s natpisima, spiskovi (liste), oznake instrumenata i druge neophodne informacije koje zahtijevaju certifikacioni zahtjevi (*Certification Specifications*, CS) mogu da budu napisane na jednom ili više službenih jezika Evropske unije koji je prihvatljiv za BHDCA

21.A.177 Promjene

Uvjerenje o ploidbenosti može da promijeni (izmjeni i dopuni) samo BHDCA.

21.A.179 Prenosivost i ponovno izdavanje

- (a) Ako se mijenja vlasnik zrakoplova:
 1. ako zrakoplov ostaje u istom registru, uvjerenje o ploidbenosti ili ograničeno uvjerenje o ploidbenosti koje je usklađeno samo sa ograničenim uvjerenjem o tipu, prenosi se zajedno sa zrakoplovom;
 2. ako se zrakoplov registruje u drugoj državi članici, uvjerenje o ploidbenosti ili ograničeno uvjerenje o ploidbenosti koje je usklađeno samo sa ograničenim uvjerenjem o tipu izdaje se:
 - (i) po podnošenju prethodnog uvjerenja o ploidbenosti i važeće potvrde o provjeri ploidbenosti izdate prema Aneksu I (Dio M) Pravilnika o kontinuiranoj ploidbenosti zrakoplova i aeronautičkih proizvoda ("Službeni glasnik BiH", broj 44/14), dijelova i uređaja, te o odobravanju organizacija i osoblja uključenih u te poslove;
 - (ii) po ispunjenju zahtjeva iz tačke 21.A.175.
- (b) Ako se promijeni vlasnik zrakoplova, a za zrakoplov je izdato ograničeno uvjerenje o ploidbenosti koje nije usklađeno sa ograničenim uvjerenjem o tipu, uvjerenje o ploidbenosti prenosi se zajedno sa zrakoplovom ako zrakoplov ostaje u istom registru, ili se izdaje samo uz službeni pristanak nadležnog organa države članice registracije u koju je prenešeno.

21.A.180 Inspekcijski pregled

Imatelj uvjerenja o ploidbenosti mora omogućiti pristup zrakoplovu za koji je izdato uvjerenje o ploidbenosti, ako to zahtijeva BHDCA.

21.A.181 Važenje uvjerenja

- (a) Uvjerenje o ploidbenosti važi neograničeno vrijeme. Ono ostaje da važi pod sljedećim uvjetima:

1. da je usklađeno s važećim dizajnom tipa i zahtjevima za kontinuiranu plovidbenost,
 2. da zrakoplov ostaje u istom registru,
 3. da tipski certifikat ili ograničeni tipski certifikat, prema kojima je izdato, nije prethodno stavljeno van snage po tački 21.A.51,
 4. da imatelj uvjerenja nije vratio uvjerenje ili da uvjerenje trajno ukinuto prema tački 21.B.330.
- (b) Po vraćanju ili trajnom ukidanju uvjerenja, ono se vraća BHDCA.

21.A.182 Identifikacija zrakoplova

Svaki podnositelj zahtjeva za izdavanje uvjerenja o plovidbenosti po ovom odjeljku mora da dokaže da je njegov zrakoplov identificiran prema Odjeljku Q.

ODJELJAK I - UVJERENJE O BUCI

21.A.201 Oblast primjene

Ovaj odjeljak uređuje postupke po kojima se izdaje uvjerenje o buci.

21.A.203 Podobnost

Svako fizičko ili pravno lice na čije ime je zrakoplov registriran ili treba da bude registriran u Bosni i Hercegovini, ili njegov zastupnik, može da podnese zahtjev za izdavanje uvjerenja o buci prema ovom odjeljku.

21.A.204 Zahtjev

- (a) Zahtjev za izdavanje uvjerenja o buci podnosi se u obliku i na način koji odredi BHDCA, prema tački 21.A.203.
- (b) Zahtjev za izdavanje uvjerenja o buci sadrži:
1. za novi zrakoplov:
 - (i) izjavu o usklađenosti:
 - izdatu prema tački 21.A.163(b), ili
 - izdatu prema tački 21.A.130, i ovjerenu od strane BHDCA, ili
 - za uveženi zrakoplov, izjavu koju je potpisao nadležni organ države izvoznika da je zrakoplov usklađen s dizajnom koji je odobrila Agencija;
 - (ii) podatke o buci, utvrđene prema važećim zahtjevima za buku. Ovi podaci će biti sadržani u letačkom priručniku, ako je tako zahtijevano prema važećim pravilima i propisima o plovidbenosti;
 2. za korišteni zrakoplov:
 - (i) podatke o buci utvrđene prema važećim zahtjevima za buku. Ovi podaci će biti sadržani u letačkom priručniku, ako je tako zahtijevano prema važećim pravilima i propisima o plovidbenosti,
 - (ii) prethodnu evidenciju, pomoću koje se utvrđuju standardi proizvodnje, promjena i održavanja zrakoplova.
- (c) Ako drukčije nije dogovoreno, izjave iz tačke (b)1 daju se najkasnije 60 dana prije predstavljanja zrakoplova BHDCA.

21.A.207 Promjene (izmjene i dopune)

Uvjerenje o buci može da promijeni (izmjeni ili dopuni) samo BHDCA.

21.A.209 Prenosivost i ponovno izdavanje u državi članici

Ako se mijenja vlasnik zrakoplova:

- (a) Ako zrakoplov ostaje u istom registru, uvjerenje o buci prenosi se zajedno sa zrakoplovom;
- (b) Ako se zrakoplov registruje u drugoj državi članici, uvjerenje o buci izdaje se po podnošenju prethodnog uvjerenja o buci.

21.A.210 Inspekcijski pregled

Imatelj uvjerenja o buci mora da omogući pristup zrakoplovu za koji je izdato uvjerenje o buci, na zahtjev BHDCA ili na zahtjev Agencije.

21.A.211 Važenje uvjerenja

- (a) Uvjerenje o buci važi neograničeno vrijeme. Ono ostaje da važi pod uvjetom:
1. da je usklađeno s važećim dizajnom tipa i zahtjevima za zaštitu životne sredine i za kontinuiranu plovidbenost;
 2. da zrakoplov ostaje u istom registru;
 3. da tipski certifikat ili ograničeni tipski certifikat, na osnovu koga je izdato uvjerenje o buci, nije prethodno stavljen van snage prema tački 21.A.51;
 4. da imatelj uvjerenja nije vratio uvjerenje ili da uvjerenje nije trajno ukinuto prema tački 21.B.430.
- (b) Po vraćanju ili trajnom ukidanju uvjerenja o buci, ono se vraća BHDCA.

ODJELJAK J - ODOBRAVANJE ORGANIZACIJE ZA DIZAJN

21.A.231 Oblast primjene

Ovaj odjeljak uređuje postupak postupak po kome se odobrava organizacija za dizajn i prava i obaveze podnositelja zahtjeva za izdavanje odobrenja i imatelja odobrenja.

21.A.233 Podobnost

Svako fizičko ili pravno lice ("organizacija") ima pravo da podnese zahtjev za izdavanje odobrenja prema ovom odjeljku:

- (a) Prema tačkama 21.A.14, 21.A.112B, 21.A.432B ili 21.A.602B; ili
- (b) Za odobravanje dizajna manjih promjena ili manjih popravki, ako je to neophodno za korištenje prava iz tačke 21.A.263.

21.A.234 Zahtjev

Zahtjev za izdavanje odobrenja organizacije za dizajn podnosi se u obliku i na način koji odredi Agencija i sadrži kratak pregled podataka koji se zahtijevaju u tački 21.A.243 i uvjete odobrenja koji se zahtijevaju u tački 21.A.251.

21.A.235 Izdavanje odobrenja

Organizacija za dizajn, koja dokaže da je usklađena sa zahtjevima iz ovog odjeljka, ima pravo da joj Agencija izda odobrenje i prateće uvjerenje o osposobljenosti organizacije za dizajn.

21.A.239 Sistem osiguranja dizajna ("Design Assurance System")

- (a) Organizacija mora da dokaže da je uvela sistem osiguranja dizajna kojim se kontroliraju i nadziru projekti i promjene projekata proizvoda, dijelova i uređaja koji su sadržani u zahtjevu i da je sposobna da održava sistem osiguranja projekata. Sistem osiguranja dizajna omogućava organizaciji:
1. da su projekti proizvoda, dijelova i uređaja ili promjene projekata usklađeni s važećim osnovama za certifikaciju, primjenjivom osnovom certifikacije podataka o operativnoj prikladnosti tipa i zahtjevima za zaštitu životne sredine,
 2. da pravilno ispunjava svoje obaveze prema:
 - (i) odgovarajućim odredbama Aneksa I (Dio 21);
 - (ii) uvjetima odobrenja izdatim prema tački 21.A.251;
 3. da nezavisno prati usklađenost s dokumentiranim postupcima sistema i njihovu adekvatnost. Praćenje podrazumijeva sistem povratnih informacija za lica ili

- grupe lica koja su odgovorna za osiguravanje korektivnih mjera.
- (b) Sistem osiguranja dizajna sadrži nezavisnu funkciju provjere dokazivanja usklađenosti na osnovu koje organizacija upućuje Agenciji izjave o usklađenosti i s njima povezane dokumente.
 - (c) Organizacija za dizajn određuje način na koji sistem osiguranja dizajna procjenjuje prihvatljivost dizajna dijelova ili uređaja ili zadataka koje su ispunili partneri ili podizvođači po metodama određenim u pismenim postupcima.

21.A.243 Podaci

- (a) Organizacija za dizajn prosljeđuje Agenciji priručnik koji, neposredno ili uz pozivanje po referenci, opisuje organizaciju, važne postupke i proizvode ili promjene proizvoda koje treba projektovati.
- (b) Ako su bilo koje dijelove, uređaje ili bilo koje promjene proizvoda dizajnirale partnerske organizacije ili podizvođači, priručnik sadrži izjavu o tome kako organizacija za dizajn obezbjeđuje usklađenost svih dijelova i uređaja koja se zahtijeva u tački 21.A.239(b) i sadrži, neposredno ili uz pozivanje po referenci, opise i podatke o djelatnostima dizajna i organizaciji ovih partnera ili podizvođača.
- (c) Priručnik se mijenja po potrebi, da bi opis organizacije ostao ažuran. Kopije promjena prosljeđuju se Agenciji.
- (d) Organizacija za dizajn dostavlja izjavu o kvalifikacijama i iskustvu rukovodećeg osoblja i drugih lica koja su odgovorna za donošenje odluka koje utiču na plovidbenost i zaštitu životne sredine u organizaciji.

21.A.245 Zahtjev za odobravanje

Organizacija za dizajn mora, na podlozi podataka prosljeđenih prema tački 21.A.243, da, pored usklađenosti sa tačkom 21.A.239, dokaže da:

- (a) u svim tehničkim odjeljenjima ima dovoljno zaposlenih sa dovoljnim kvalifikacijama i odgovarajućim ovlaštenjima za ispunjavanje njima povjerenih obaveza i da to, zajedno sa prostorom, infrastrukturom i opremom, omogućava zaposlenima da ostvare ciljeve u vezi sa plovidbenosti i zaštitom životne sredine proizvoda;
- (b) između i unutar odjeljenja postoji potpuna i djelotvorna usklađenost u vezi s plovidbenosti, operativnom prikladnosti i zaštitom životne sredine.

21.A.247 Promjene sistema osiguranja dizajna

Poslije izdavanja odobrenja organizaciji za dizajn, Agencija mora da odobri svaku promjenu sistema osiguranja dizajna, koja je važna za dokazivanje usklađenosti ili za plovidbenost, operativnu prikladnost i zaštitu životne sredine u vezi s proizvodom. Pismeni zahtjev za odobravanje promjene podnosi se Agenciji, kojoj organizacija za dizajn dokazuje, na osnovu predloženih promjena priručnika i prije nego što se promjene uvedu, da će i poslije uvođenja promjena nastaviti da bude usaglašena prema ovom odjeljku.

21.A.249 Prenosivost

Izuzev usljed promjene vlasništva, koja se smatra promjenom u smislu tačke 21.A.247, odobrenje organizacije za dizajn nije prenosivo.

21.A.251 Uvjeti odobrenja

Uvjeti odobrenja određuju vrste projektovanja, kategorije proizvoda, dijelova i uređaja za koje je organizacija odobrena i funkcije i obaveze koje su obuhvaćeni odobrenjem, a odnose se na plovidbenost, operativnu prikladnost i karakteristike buke,

ispuštanje goriva i emisije izduvnih gasova. Ako odobrenje organizacije za dizajn obuhvata certifikaciju tipa ili *ETSO* ovlaštenje za pomoćnu pogonsku jedinicu (*APU*), uvjeti odobrenja sadrže i spisak proizvoda ili pomoćnih uređaja za napajanje. Ovi uvjeti izdaju se kao dio odobrenja organizacije za dizajn.

21.A.253 Promjene uvjeta odobrenja

Svaku promjenu uvjeta odobrenja mora da odobri Agencija. Zahtjev za promjenu uvjeta odobrenja podnosi se u obliku i na način koji odredi Agencija. Organizacija za dizajn mora da ispuni odgovarajuće zahtjeve iz ovog odjeljka.

21.A.257 Provjere

- (a) Organizacija za dizajn uspostavlja instrumente koji omogućavaju Agenciji da sprovede sve potrebne provjere, uključujući i provjere partnera i podizvođača, radi utvrđivanja usklađenosti i stalne usklađenosti sa odgovarajućim zahtjevima iz ovog odjeljka.
- (b) Organizacija za dizajn omogućava Agenciji da pregleda sve izvještaje i sprovede bilo koje inspeksijske preglede, da obavi probni let ili da mu prisustvuje ili da sprovede ispitivanje na zemlji ili da mu prisustvuje, radi provjeravanja važenja izjava o usklađenosti koju je podnositelj zahtjeva predočio po tački 21.A.239(b).

21.A.258 Nalazi (*Findings*)

- (a) Ako postoji objektivni dokaz da imatelj odobrenja organizacije za dizajn ne ispunjava odgovarajuće zahtjeve iz Aneksa I (Dio 21), nalazi se klasificiraju na sljedeći način:
 1. nalaz nivoa 1 predstavlja neusklađenost sa Aneksom I (Dio 21) koja može da dovede do nekontroliranog odstupanja od važećih zahtjeva i da utiče na sigurnost zrakoplova;
 2. nalaz nivoa 2 predstavlja neusklađenost sa Aneksom I (Dio 21) koja nije klasificirana kao nalaz nivoa 1.
- (b) Nalaz nivoa 3 predstavlja svaku okolnost koja prema objektivnim dokazima sadrži moguće probleme koji bi mogli da dovedu do neusklađenosti iz tačke (a).
- (c) Po prijemu obavještenja o nalazima prema važećim upravnim postupcima koje odredi Agencija:
 1. Kod nalaza nivoa 1, imatelj odobrenja organizacije za dizajn dužan je da preduzme korektivne mjere kojima je Agencija zadovoljna, u roku koji nije duži od 21 radnog dana od prijema pismene potvrde nalaza;
 2. Kod nalaza nivoa 2, rok za korektivne mjere, koji određuje Agencija, zavisi od prirode nalaza, ali prvobitno ne može biti duži od tri mjeseca. U nekim okolnostima i zavisno od prirode nalaza, Agencija može da produži tromjesečni rok ako se dostavi zadovoljavajući plan korektivnih mjera s kojim se Agencija saglasila.
 3. Nalaz nivoa 3 ne zahtijeva hitno preduzimanje korektivnih mjera.
- (d) Kod nalaza nivoa 1 i nivoa 2, Agencija može da, prema važećim upravnim postupcima koje ona odredi, djelimično ili potpuno, privremeno ili trajno ukine odobrenje organizacije za dizajn. Imatelj odobrenja organizacije za dizajn dužan je da odmah potvrdi prijem obavještenja o privremenom ili trajnom ukidanju odobrenja.

21.A.259 Važenje odobrenja

- (a) Odobrenje važi neograničeno vrijeme. Ono ostaje da važi izuzev ako:
 1. organizacija za dizajn ne uspije da dokaže usklađenost sa odgovarajućim zahtjevima ovog odjeljka;

2. imatelj odobrenja ili njegovi partner ili podizvođač onemogućiti Agenciju sa sprovede provjere prema tački 21.A.257;
 3. postoje dokaz da sistem osiguranja dizajna ne može da održi zadovoljavajuću kontrolu i nadzor dizajna proizvoda ili njihovih promjena prema izdatom odobrenju;
 4. imatelj odobrenja nije vratio odobrenja ili da odobrenje nije trajno ukinuto, prema važećim upravnim postupcima koje odredi Agencija.
- (b) Po vraćanju ili trajnom ukidanju odobrenja, uvjerenje o osposobljenosti organizacije za dizajn vraća se Agenciji.

21.A.263 Povlastice imatelja odobrenja

- (a) Imatelj odobrenja organizacije za dizajn ima pravo da se bavi dizajnom prema Aneksu I (Dio 21), u granicama odobrenja.
- (b) Uz uvažavanje tačke 21.A.257(b), Agencija bez dalje provjere prihvata sljedeće dokumente o usklađenosti, koje podnositelj zahtjeva priloži radi sticanja:
 1. Odobrenja uvjeta leta koje je potrebno za izdavanje dozvole za let; ili
 2. Tipskog certifikata ili odobrenja za veće promjene tipskog certifikata; ili
 3. Dodatnog tipskog certifikata;
 4. *ETSO* ovlaštenja po tački 21.A.602B(b)(1);
 5. Odobrenja dizajna većih popravki.
- (c) Imatelj odobrenja organizacije za dizajn ima, u okviru uvjeta odobrenja i prema primjerenim postupcima sistema osiguranja dizajna, pravo da:
 1. Klasificira promjene tipskog certifikata i popravke na "veće" i "manje";
 2. Odobrava manje promjene tipskog certifikata i manje popravke;
 3. Objavi podatke i uputstva koji sadrže sljedeću izjavu: "Tehnička sadržina ovog dokumenta odobrena je na osnovu odobrenja organizacije za dizajn (*DOA*), br. EASA.21J.[XXXX].";
 4. Odobrava manje promjene dokumenata u letačkom priručniku zrakoplova i da navedene promjene izda uz sljedeću izjavu: "Promjena br. [YY] u letačkom priručniku zrakoplova, ref. [ZZ] odobrena je na osnovu odobrenja organizacije za dizajn (*DOA*), br. EASA.21J.[XXXX].";
 5. Odobrava dizajn većih popravki proizvoda ili pomoćnih uređaja za napajanje za koje ima tipski certifikat ili dodatni tipski certifikat ili *ETSO* ovlaštenje;
 6. Odobrava uvjete pod kojima može da se izda dozvola za let, prema tački 21.A.710(a)(2), izuzev za dozvole za let koje se izdaju u svrhu iz tačke 21.A.701(a)(15);
 7. Izda dozvolu za let prema tački 21.A.711(b), za zrakoplov koji je sam dizajnirao ili modifikovao, ili za koju je odobrio prema tački 21.A.263(c)6 uvjete pod kojim dozvola za let može biti izdata, i kad organizacija za dizajn prema svojim Odobrenjem dizajn organizacije (*DOA*) sama nadzire konfiguraciju zrakoplova i potvrđuje usklađenost s uvjetima dizajna koji su odobreni za let.

21.A.265 Obaveze imatelja odobrenja

Imatelj odobrenja organizacije za dizajn dužan je da:

- (a) održava priručnik saglasno sistemu osiguranja dizajna;
- (b) obezbijedi da se priručnik koristi kao osnovni radni dokument u organizaciji;

- (c) dokaže da je dizajn proizvoda ili promjene odnosno popravke, saglasan važećim zahtjevima i da nema nijedan element koji bi uticao na njihovu sigurnost;
- (d) izuzev kod manjih promjena ili popravki odobrenih prema pravima iz tačke 21.A.263, Agenciji obezbijede izjave i s njima povezanu dokumentaciju kojima se potvrđuje usklađenost sa tačkom (c);
- (e) Agenciji prosljedi podatke ili uputstva u vezi sa zahtjevanim mjerama po tački 21.A.3B.
- (f) gde je to primjereno, prema pravima iz tačke 21.A.263(c)(6), odredi uvjete pod kojima može da se izda dozvola za let.
- (g) gde je primjereno, prema pravima iz tačke 21.A.263(c)(7), prije izdavanja dozvole za let zrakoplova uspostavi usklađenost sa tačkama 21.A.711(b) i (d).

ODJELJAK K - DIJELOVI I UREĐAJI

21.A.301 Oblast primjene

Ovim odjeljkom uređuje se postupak po kome se odobravaju dijelovi i uređaji.

21.A.303 Usklađenost s važećim zahtjevima

Usklađenost dijelova i uređaja koji treba da se ugrade u proizvode koji imaju tipski certifikat dokazuje se:

- (a) zajedno s postupcima po kojima se izdaje certifikat tipa iz odjeljaka B, D ili E za proizvod u koji se ugrađuju; ili
- (b) po potrebi, po postupcima za *ETSO* ovlaštenja iz Odjeljka O; ili
- (c) za standardne dijelove, prema priznatim standardima.

21.A.305 Odobrenje dijelova i uređaja

Ako se prema propisima Unije ili mjerama Agencije izričito traži odobrenje dijela ili uređaja, oni moraju da budu usklađeni sa važećim *ETSO* ili drugim specifikacijama koje u pojedinačnom slučaju Agencija prizna kao ekvivalentne.

21.A.307 Spremnost dijelova i uređaja za ugradnju

Dio ili uređaj smije da se ugradi u proizvod koji ima tipski certifikat, ako je u stanju da može sigurno da se koristi i ako:

- (a) ima priloženo uvjerenje o spremnosti za upotrebu (*EASA Form I*), kojim se dokazuje da su usklađeni sa odobrenim podacima dizajna i ako je identificiran prema Odjeljku Q; ili
- (b) je standardni dio; ili
- (c) je u slučaju ELA1 ili ELA2 zrakoplova, dio ili uređaj koji:
 1. nije sa ograničenim vijekom trajanja (*life-limited*), niti je dio primarne strukture, niti je dio komandi leta;
 2. je proizveden u skladu sa primjenjivim dizajnom;
 3. je identificiran prema Odjeljku Q;
 4. je identificiran kao podesan za ugradnju na konkretan zrakoplov;
 5. će se instalirati na zrakoplov za koji je vlasnik potvrdio usklađenost sa uvjetima od 1 do 4, i prihvatio je odgovornost za ovu usklađenost.

(ODJELJAK L - NE PRIMJENJUJE SE)

ODJELJAK M - POPRAVKE

21.A.431A Oblast primjene

- (a) Ovim odjeljkom uređuje se postupak po kome se odobrava dizajn popravki i prava i obaveze podnositelja zahtjeva i imatelja odobrenja.
- (b) Ovim odjeljkom uređuju se standardne popravke koje nisu u skladu sa procesom odobrenja u ovom odjeljku.

- (c) "Popravka" znači uklanjanje oštećenja i/ili vraćanje u stanje plovidbenosti proizvoda, dijelova ili uređaja koje je proizvođač prethodno već pustio u upotrebu.
- (d) Uklanjanje oštećenja zamjenom dijelova ili uređaja bez dorade dizajna popravki smatra se održavanjem i ne podliježe zahtjevu za odobrenje prema ovom odjeljku.
- (e) Popravka *ETSO* dijelova, izuzev u slučaju pomoćnih uređaja za napajanje (APU) smatra se promjenom *ETSO* dizajna i na nju se primjenjuje postupak iz tačke 21.A.611.

21.A.431B Standardne popravke

- (a) Standardne popravke su popravke:
- u odnosu na:
 - avione, čija je najveća masa na polijetanju (MTOM) do 5 700 kg;
 - rotorkrafte, čija je najveća masa na polijetanju (MTOM) do 3 175 kg;
 - jedrilica i motornih jedrilica, balona i dirizabala, kako su definirani u okviru ELA1 i ELA2.
 - koje poštuju podatke dizajna koji su uključeni u certifikacione zahtjeve koje je izdala Agencija, koji sadrže prihvatljive metode, tehnike i prakse za izvršavanje i identifikiranje standardnih popravki, uključujući i vezane instrukcije za kontinuiranu plovidbenost; i
 - koje nisu u koliziji sa podacima nositelja tipskog certifikata.
- (b) Tačke 21.A.432A do 21.A.451 ne primjenjuju se u standardnim popravkama.

21.A.432A Podobnost

- (a) Svako fizičko ili pravno lice koje dokaže ili je u postupku dokazivanja svoje osposobljenosti u skladu sa tačkom 21.A.432B, ima pravo da podnese zahtjev za odobravanje dizajna većih popravki prema uvjetima iz ovog odjeljka.
- (b) Svako fizičko ili pravno lice ima pravo da podnese zahtjev za odobravanje dizajna manjih popravki.

21.A.432B Dokazivanje osposobljenosti

- (a) Podnositelj zahtjeva za odobrenje dizajna većih popravki dokazuje svoju osposobljenost tako što ima odobrenje organizacije za dizajn koje je izdala Agencija prema Odjeljku J.
- (b) Odstupajući od tačke (a), kao dokaz o osposobljenosti smatra se i pristanak Agencije, dat na prijedlog podnosioca zahtjeva, za primjenu postupaka kojima se utvrđuju posebna projektna praksa, resursi i redoslijed aktivnosti potrebnih za usklađivanje s ovim odjeljkom.
- (c) Odstupajući od tačaka (a) i (b), podnositelj zahtjeva može da traži saglasnost Agencije za odobrenje certifikacionog programa u kojem su navedene posebne projektne prakse, resursi i redoslijed aktivnosti koji su potrebni za usklađivanje sa ovim aneksom I (Dio 21) za popravku proizvoda definiranog u tački 21.A.14(c).

21.A.433 Dizajn popravki

- (a) Podnositelj zahtjeva za odobrenje dizajna popravki mora da:
- dokaže usklađenost sa osnovom za certifikaciju tipa i zahtjevima za zaštitu životne sredine na koje se poziva tipski certifikat ili dodatni tipski certifikat ili APU *ETSO* ovlaštenje ili sa onim zahtjevima koji važe na dan podnošenja zahtjeva (za odobrenje dizajna popravki), uz sve promjene certifikacionih zahtjeva (*Certification Specifications*, CS) ili posebnih uvjeta koje Agencija smatra potrebnim za uspostavljanje nivoa sigurnosti koji odgovara nivou sigurnosti iz osnova za certifikaciju tipa na koje se

tipski certifikat ili dodatni tipski certifikat ili APU *ETSO* ovlaštenje poziva;

- predoči sve potrebne suštinske podatke, na zahtjev Agencije;
 - izda izjavu da postoji usklađenost sa certifikacionim zahtjevima i zahtjevima za zaštitu životne sredine iz tačke (a)(1).
- (b) Ako podnositelj zahtjeva nije imatelj tipskog certifikata ili dodatnog tipskog certifikata ili APU *ETSO* ovlaštenja, on može da ispuni zahtjeve iz tačke (a) korištenjem sopstvenih resursa ili u dogovoru sa imateljem uvjerenja o tipu ili dodatnog tipskog certifikata ili APU *ETSO* ovlaštenja.

21.A.435 Klasifikacija popravki

- (a) Popravka može biti "veća" ili "manja". Klasifikacija se vrši prema mjerilima iz tačke 21.A.91 za promjenu tipskog certifikata.
- (b) Popravku kao "veću" ili "manju" prema tački (a) klasificira:
- Agencija; ili
 - bilo koja odgovarajuće odobrena organizacija za dizajn, prema postupku s kojim se saglasila Agencija.

21.A.437 Izdavanje odobrenja dizajna popravki

Pošto se izda izjava i dokaže da je dizajn popravki usklađen sa važećim certifikacionim zahtjevima i zahtjevima za zaštitu životne sredine iz tačke 21.A.433(a)(1) odobrava ga:

- Agencija; ili
- odgovarajuće odobrena organizacija koja ima tipski certifikat, dodatni tipski certifikat ili APU *ETSO* ovlaštenje, prema postupku s kojim se saglasi Agencija; ili
- odobrena organizacija za dizajn, prema postupku s kojim se saglasila Agencija - ali samo za manje popravke.

21.A.439 Proizvodnja dijelova za popravku

Dijelovi i uređaji koji se budu koristili za popravke proizvode se prema proizvodnim podacima koji se zasnivaju na potrebnim podacima o dizajnu koje odredi imatelj odobrenja za dizajn popravki:

- prema Odjeljku F; ili
- proizvodi ih odgovarajuće odobrena organizacija prema Odjeljku G; ili
- proizvodi ih odgovarajuće odobrena organizacija za održavanje.

21.A.441 Izvođenje popravki

- (a) Popravku izvodi odgovarajuće odobrena organizacija za održavanje u skladu sa Dijelom M ili Dijelom 145 ili odgovarajuće odobrena organizacija za proizvodnju prema Odjeljku G, po pravima iz tačke 21.A.163.
- (b) Organizacija za dizajn dostavlja potrebna uputstva za ugradnju organizaciji koja izvodi popravku.

21.A.443 Ograničenja

Projekat popravki može da se odobri uz ograničenja i u tom slučaju odobrenje projekta popravki sadrži sva potrebna uputstva i ograničenja. Imatelj odobrenja projekta popravki prenosi ova uputstva i ograničenja izvođaču, prema postupku s kojim se saglasi Agencija.

21.A.445 Nepopravljena oštećenja

- (a) Kad se oštećeni proizvod, dio ili uređaj ne popravi, a nije obuhvaćen prethodno odobrenim podacima, procjenu posljedica oštećenja po njegovu plovidbenost može da obavi samo:
- Agencija; ili

2. odgovarajuće odobrena organizacija za dizajn, prema postupku s kojim se saglasila Agencija. Sva potrebna ograničenja obrađuju se prema postupcima iz tačke 21.A.443.
- (b) Ako organizacija, koja procjenjuje štetu prema tački (a), nije ni Agencija ni imatelj tipskog certifikata, niti dodatnog tipskog certifikata, niti APU ETSO ovlaštenja, ona mora da dokaže osnovanost podataka na kojima zasniva procjenu štete korištenjem sopstvenih resursa ili dogovora sa imateljem tipskog certifikata, dodatnog tipskog certifikata ili APU ETSO ovlaštenja, ili, po potrebi, sa proizvođačem.

21.A.447 Vođenje evidencije

Povodom svake popravke, sve značajne podatke o dizajnu, crteže, izvještaje o ispitivanju, uputstva i ograničenja, koja eventualno mogu da se izdaju prema tački 21.A.443, dokaze o klasifikaciji i dokaze o odobrenju dizajna:

- (a) Imatelj odobrenja dizajna popravke mora da stavi na raspolaganje Agenciji;
- (b) Imatelj odobrenja dizajna popravke mora da čuva radi omogućavanja podataka koji su potrebni za osiguravanje kontinuirane plovidbenosti popravljenih proizvoda, dijelova i uređaja.

21.A.449 Uputstva za kontinuiranu plovidbenost

- (a) Imatelj odobrenja dizajna popravki dostavlja najmanje jedan komplet ovih promijenjenih uputstava za kontinuiranu plovidbenost koje proizlaze iz dizajna popravki, uključujući opisne podatke i uputstva za realizaciju, pripremljen prema važećim zahtjevima, svakom korisniku (operateru) zrakoplova u koji je ugrađen popravak. Popravljeni proizvod, dio ili uređaj može da se pusti u upotrebu prije nego što se promijene uputstva, ali samo na ograničeno vrijeme i uz saglasnost Agencije. Promijenjena uputstva čine se dostupnim i drugim licima koja moraju da se usklade sa bilo kojim uvjetom iz promijenjenih uputstava, na njihov zahtjev. Neki priručnici ili dijelovi promijenjenih uputstava za kontinuiranu plovidbenost, koji obrađuju remont (obnovu) ili druge oblike velikih radova održavanja, mogu da se stave na raspolaganje kasnije, pošto proizvod bude pušten u upotrebu, ali moraju da budu dostupni prije nego što bilo koji proizvod dostigne odgovarajuću starost ili sate/cikluse leta.
- (b) Ako uputstva za kontinuiranu plovidbenost ažurira imatelj odobrenja nacrta popravke, pošto je popravka prva odobrena, ovi ažurirani podaci dostavljaju se svakom korisniku i, na njihov zahtjev, i svim drugim licima koja moraju da se usklade sa bilo kojim uvjetom iz promijenjenih uputstava. Agenciji se upućuje program u kome se prikazuje kako se razdjeljuju ažurirane promjene uputstava za kontinuiranu plovidbenost.

21.A.451 Obaveze i oznake EPA

- (a) Svaki imatelj odobrenja dizajna veće popravke mora da:
1. preuzme obaveze:
 - (i) navedene u tačkama 21.A.3A, 21.A.3B, 21.A.4, 21.A.439, 21.A.441, 21.A.443, 21.A.447 i 21.A.449;
 - (ii) koje proizilaze iz saradnje sa imateljem tipskog certifikata, dodatnog tipskog certifikata, ili APU ETSO ovlaštenja, prema tački 21.A.433 (b);
 2. navede oznake, uključujući EPA slova (*European Part Approval*), prema tački 21.A.804(a).
- (b) Izuzev za imatelje tipskog certifikata ili APU ovlaštenja na koje se primjenjuje tačka 21.A.44, imatelj odobrenja dizajna manje popravke mora da:

1. preuzme obaveze iz tački 21.A.4, 21.A.447 i 21.A.449;
2. navede oznake, uključujući slova EPA, prema tački 21.A.804(a).

(ODJELJAK N - NE PRIMJENJUJE SE)

ODJELJAK O - ETSO OVLAŠTENJA

21.A.601 Oblast primjene

Ovim odjeljkom uređuje se postupak po kome se izdaje ETSO ovlaštenje i prava i obaveze podnosioca zahtjeva i imatelja ovlaštenja.

21.A.602A Podobnost

Svako fizičko ili pravno lice koje proizvodi ili namjerava da proizvodi neki ETSO artikal i koje dokaže ili je u postupku dokazivanja svoje osposobljenosti prema tački 21.A.602B, ima pravo da podnese zahtjev za izdavanje ETSO ovlaštenja.

21.A.602B Dokazivanje osposobljenosti

Podnositelj zahtjeva za ETSO ovlaštenje dokazuje svoju osposobljenost:

- (a) za proizvodnju, odobrenjem za proizvodnju izdatom prema Odjeljku G ili usklađivanjem s postupcima iz Odjeljka F;
- (b) za dizajn:
1. za pomoćni uređaj za napajanje (APU), odobrenjem organizacije za dizajn koje je Agencija izdala prema Odjeljku J;
 2. za sve druge artikle, primjenom postupaka kojima se utvrđuju posebna projektna praksa, resursi i redoslijed aktivnosti potrebnih za usklađivanje s Aneksom I (Dio 21).

21.A.603 Zahtjev

- (a) Zahtjev za izdavanje ETSO ovlaštenja podnosi se u obliku i na način koji odredi Agencija i sadrži kratak pregled podataka koji se zahtijevaju u tački 21.A.605.
- (b) Ako se predviđa niz manjih promjena prema tački 21.A.611, podnositelj zahtjeva navodi u zahtjevu broj osnovnog modela artikla i odgovarajuće brojeve njegovih sastavnih dijelova sa ostavljenom praznom zagradom iza broja, da označi da će se u prazan prostor povremeno upisivati različita slova ili brojeve (ili njihove kombinacije).

21.A.604 ETSO ovlaštenje za pomoćnu pogonsku jedinicu (APU)

U vezi sa ETSO ovlaštenjem za pomoćnu pogonsku jedinicu:

- (a) Odstupajući od tačaka 21.A.603, 21.A.606(c), 21.A.610 i 21.A.615 primjenjuju se tačke 21.A.15, 21.A.16B, 21.A.17A, 21.A.17B, 21.A.20, 21.A.21, 21.A.31, 21.A.33, 21.A.44, s tom razlikom što se, saglasno tački 21.A.606, umjesto tipskog certifikata izdaje ETSO ovlaštenje;
- (b) Odstupajući od tačke 21.A.611, za odobrenje promjene primjenjuju se Odjeljak D ili Odjeljak E. Ako se primjenjuje Odjeljak E, izdaje se posebno ETSO ovlaštenje umjesto dodatnog tipskog certifikata.
- (c) Odjeljak M primjenjuje se na odobrenje za projekte popravki.

21.A.605 Zahtjevi u pogledu podataka

Podnositelj zahtjeva dostavlja Agenciji sljedeće dokumente:

- (a) izjavu o usklađenosti kojom dokazuje da je ispunio zahtjeve iz ovog Odjeljka;
- (b) izjavu o dizajnu i performansama (DDP);
- (c) primjerak tehničkih podataka koje zahtijeva važeći ETSO;

- (d) priručnik organizacije (ili pozivanje po referenci na priručnik) iz tačke 21.A.143, zarad sticanja odgovarajućeg odobrenja organizacije za proizvodnju prema Odjeljku G ili priručnik (ili pozivanje po referenci na priručnik) iz tačke 21.A.125A(b), zarad proizvodnje prema Odjeljku F bez odobrenja organizacije za proizvodnju.
- (e) za *APU* (pomoćna pogonska jedinica), priručnik (ili upućivanje na priručnik) iz tačke 21.A.243, zarad sticanja odgovarajućeg odobrenja organizacije za dizajn prema Odjeljku J.
- (f) za ostale artikle, postupke iz tačke 21.A.602B(b)(2).

21.A.606 Izdavanje ETSO ovlaštenja

Podnositelj zahtjeva ima pravo da mu Agencija izda *ETSO* ovlaštenje pošto:

- (a) dokaže osposobljenost prema tački 21.A.602B;
- (b) dokaže da artikal ispunjava tehničke uvjete važećeg *ETSO* ovlaštenja i priloži odgovarajuću izjavu o usklađenosti;
- (c) izričito izjavi da je spreman da bude u skladu sa tačkom 21.A.609.

21.A.607 Prava imatelja ETSO ovlaštenja

Imatelj *ETSO* ovlaštenja ima pravo da proizvodi i označava artikal odgovarajućom *ETSO* oznakom.

21.A.608 Izjava o dizajnu i performansama (DDP)

- (a) Izjava o dizajnu i performansama (*DDP*) najmanje sadrži:
 1. podatke prema tački 21.A.31(a) i (b) koji identificiraju artikal, njegov dizajn i standard ispitivanja;
 2. procjenu performansi artikla, ako je potrebno, direktno ili pozivanjem na druge dodatne dokumente;
 3. izjavu o usklađenosti koja potvrđuje da je artikal usklađen sa odgovarajućim *ETSO*;
 4. pozivanje na odgovarajući izvještaj o ispitivanju;
 5. pozivanje na odgovarajuće priručnike o održavanju, remontu (obnovi) i popravkama;
 6. nivo usklađenosti ako *ETSO* omogućava različite nivoe usklađenosti;
 7. spisak odstupanja odobrenih prema tački 21.A.610.
- (b) Imatelj *ETSO* ovlaštenja ili njegov ovlašten zastupnik potvrđuju *DDP* datumom i potpisom.

21.A.609 Obaveze imatelja ETSO ovlaštenja

Imatelj *ETSO* ovlaštenja po ovom odjeljku dužan je da:

- (a) svaki artikal proizvede prema Odjeljku G ili Odjeljku F tako da obezbijedi da svi gotovi artikli budu usklađeni s njihovim projektnim podacima i sigurni za ugradnju;
- (b) za svaki model artikla za koji je izdato *ETSO* ovlaštenje pripremi i održava ažurnu evidenciju značajnih tehničkih podataka i dokumentacije prema tački 21.A.613;
- (c) pripremi, održava i ažurira originale svih priručnika koje zahtijevaju važeće specifikacije plovidbenosti za navedeni artikal;
- (d) stavi na raspolaganje, na zahtjev, korisnicima artikla i Agenciji priručnike o održavanju, remontu (obnovi) i popravkama koji su potrebni za korištenje i održavanje artikla, kao i promjene ovih priručnika;
- (e) označi svaki artikal prema tački 21.A.807;
- (f) uskladi se sa tačkama 21.A.3A, 21.A.3B i 21.A.4.
- (g) nastavi da ispunjava zahtjeve iz tačke 21.A.602B.

21.A.610 Odobranje odstupanja

- (a) Proizvođač koji traži da mu se odobri odstupanje od *ETSO* standarda u pogledu performansi, mora da dokaže da se

odstupanje od ovih standarda nadoknađuje elementima ili svojstvima dizajna koji obezbjeđuje isti nivo sigurnosti.

- (b) Zahtjev za odobravanje odstupanja sa povezanim podacima podnosi se Agenciji.

21.A.611 Promjene dizajna

- (a) Imatelj *ETSO* ovlaštenja može da izvede manje promjene dizajna (svaka promjena koja nije veća promjena) bez dodatnog ovlaštenja Agencije. Onda promijenjeni artikal zadržava originalni broj modela (za identificiranje manjih promjena mijenja se ili dopunjava broj dijela), a imatelj dostavlja Agenciji sve promijenjene podatke potrebne za usklađivanje sa tačkom 21.A.603(b).
- (b) Svaka promjena dizajna koju izvede imatelj *ETSO* ovlaštenja, a dovoljno je velika da zahtijeva sveobuhvatnu provjeru radi utvrđivanja usklađenosti sa *ETSO*, smatra se većom promjenom. Prije takve promjene, imatelj *ETSO* ovlaštenja daje artiklu novu oznaku tipa ili modela i podnosi zahtjev za novo ovlaštenje prema tački 21.A.603.
- (c) Na odobrenje za promjenu prema Odjeljku O nije ovlašteno nijedno fizičko ili pravno lice, izuzev imatelja *ETSO* ovlaštenja koji, uz to, podnosi izjavu o usklađenosti artikla. Ostala lica koja traže odobrenje moraju da podnesu zahtjev za posebno *ETSO* ovlaštenje po tački 21.A.603.

21.A.613 Vođenje evidencije

Pored zahtjeva za vođenje evidencije usklađene ili povezane sa sistemom kvaliteta, svi odgovarajući podaci o dizajnu, planovi i izvještaji o ispitivanju, uključujući dokumentaciju o pregledima ispitivanog artikla, moraju da budu na raspolaganju Agenciji i da se čuvaju zarad omogućavanja podataka koji su potrebni za osiguravanje kontinuirane plovidbenosti artikala i proizvoda sa uvjerenjem o tipu u koji je artikal ugrađen.

21.A.615 Inspekijski pregled Agencije

Svaki podnositelj zahtjeva za *ETSO* ovlaštenje za artikal i imatelj *ETSO* ovlaštenja dužan je da Agenciji, na njen zahtjev, omogući da:

- (a) prisustvuje svim ispitivanjima;
- (b) pregleda dokumentaciju sa tehničkim podacima o artiklu.

21.A.619 Važenje ETSO ovlaštenja

- (a) *ETSO* ovlaštenje važi neograničeno vrijeme. Ono ostaje da važi izuzev ako:
 1. imatelj ovlaštenja prestane da ispunjava uvjete pod kojima je *ETSO* ovlaštenje izdato,
 2. imatelj *ETSO* ovlaštenja više ne ispunjava obaveze iz tačke 21.A.609,
 3. bude dokazano da artikal izaziva neprihvatljiv rizik u radu,
 4. imatelj vrati ovlaštenje ili ono bude trajno ukinuto, prema važećim upravnim postupcima koje odredi Agencija.
- (b) *ETSO* ovlaštenje koje je imatelj vratio ili je ono trajno ukinuto, vraća se Agenciji.

21.A.621 Prenosivost

Izuzev kod promjene vlasništva imatelja ovlaštenja, što se smatra važnom promjenom koja zahtijeva usklađivanje sa tačkom 21.A.147, odnosno sa tačkom 21.A.247, *ETSO* ovlaštenje koje je izdato na osnovu Aneksa I (Dio 21) nije prenosivo.

ODJELJAK P - DOZVOLA ZA LET

21.A.701 Oblast primjene

- (a) Dozvola za let se izdaje se prema ovom odjeljku za zrakoplove koji ne ispunjavaju ili još nije dokazano da

ispunjavaju uvjete za plovidbenost, ali su sposobni da sigurno lete pod određenim uvjetima, i za sljedeće namjene:

1. razvoj;
 2. dokazivanje usklađenosti s propisima ili certifikacionim zahtjevima (*Certification Specifications*, CS);
 3. obuku osoblja organizacija za dizajn ili organizacija za proizvodnju;
 4. proizvodne provjere u letu novoproducenog zrakoplova;
 5. let zrakoplova čija je proizvodnja u toku, između proizvodnih lokacija;
 6. let zrakoplova radi njegovog prihvatanja od kupca;
 7. isporuka ili izvoz zrakoplova;
 8. let zrakoplova radi izdavanja odgovarajućeg odobrenja od nadležnog organa;
 9. ispitivanje tržišta, uključujući obuku osoblja stranke;
 10. izložbe i aero-mitinzi;
 11. let zrakoplova do mjesta održavanja ili pregleda plovidbenosti ili do mjesta skladištenja;
 12. let zrakoplova s masom većom od njegove maksimalno odobrene mase na polijetanju, za letove koji su udaljeniji od uobičajenih preleta iznad vode ili zemlje, gde nije obezbjeđena odgovarajuća infrastruktura za slijetanje ili gde nije dostupno odgovarajuće gorivo;
 13. postavljanje rekorda, takmičenje u zraku i slična takmičenja;
 14. let zrakoplova koji ispunjava uvjete za plovidbenost, prije nego što se utvrdi da ispunjava i zahtjeve za zaštitu životne sredine;
 15. rekreativno letenje pojedinih nekompleksnih zrakoplova ili tipova zrakoplova, za koje uvjerenje o plovidbenosti ili ograničeno uvjerenje o plovidbenosti nije odgovarajuće.
- (b) Ovaj odjeljak uspostavlja postupak za izdavanje dozvole za let i odobravanje povezanih uvjeta za let i uspostavlja prava i obaveze podnositelja zahtjeva za, ili nositelja, ovih dozvola i odobrenja uvjeta za let.

21.A.703 Podobnost

- (a) Zahtjev za izdavanje dozvole za let može da podnese svako fizičko ili pravno lice, izuzev za dozvolu za let za namjene iz tačke 21.A.701(a)(15), kad zahtjev može da podnese samo vlasnik zrakoplova.
- (b) Zahtjev za odobrenje uvjeta za let može da podnese svako fizičko ili pravno lice.

21.A.705 Nadležni organ

Odstupajući od tačke 21.1 ovog Aneksa I (Dio 21), za potrebe ovog odjeljka "nadležan organ" je:

- (a) organ koga imenuje država članica u čiji je registar zrakoplov upisan;
- (b) kad zrakoplov koji nije upisan u registar - organ koji imenuje država članica koja je propisala identifikacione oznake.

21.A.707 Zahtjev za izdavanje dozvole za let

- (a) Prema tački 21.A.703 i ako podnositelju zahtjeva nije odobreno pravo da izdaje dozvolu za let, zahtjev za izdavanje dozvole za let podnosi se nadležnom organu u obliku i na način koji odredi nadležni organ.
- (b) Zahtjev za izdavanje dozvole za let sadrži:
1. namjenu leta, prema tački 21.A.701;
 2. oblasti u kojima zrakoplov nije usklađen s važećim uvjetima za plovidbenost;
 3. uvjete leta koji su odobreni prema tački 21.A.710.

- (c) Ako uvjeti leta nisu odobreni u vrijeme podnošenja zahtjeva za izdavanje dozvole za let, zahtjev za odobravanje uvjeta leta podnosi se prema 21.A.709.

21.A.708 Uvjeti leta

Uvjeti leta obuhvataju:

- (a) konfiguraciju za koju se zahtijeva dozvola za let;
- (b) sve uvjete ili ograničenja neophodna za sigurno korištenje zrakoplova, uključujući:
 1. uvjete ili ograničenja puta/zračnog prostora koji se zahtijevaju za let;
 2. uvjete i ograničenja koji se odnose na posadu koja upravlja zrakoplovom;
 3. ograničenja koja se odnose na prijevoz lica koja ne spadaju u posadu zrakoplova;
 4. operativna ograničenja, posebne postupke ili tehničke uvjete;
 5. pojedinačni program provjere u letu (ako je potreban);
 6. posebne aranžmane vezane za plovidbenost, uključujući uputstva za održavanje i režim po kome se održavanje obavlja;
- (c) dokaz da je zrakoplov sposoban da sigurno leti prema uvjetima ili ograničenja iz tačke (b);
- (d) metod koji je bio korišten za provjeru konfiguracije zrakoplova, da bi se utvrđeni uvjeti i dalje ispunjavali.

21.A.709 Zahtjev za odobravanje uvjeta leta

- (a) Prema tački 21.A.707(c) i ako podnositelju zahtjeva nije odobreno pravo da odobrava uvjete leta, zahtjev za odobravanje uvjeta leta podnosi se:
1. Agenciji, ako je odobravanje uvjeta leta povezano sa sigurnosti dizajna, u obliku i na način koji ona odredi; ili
 2. BHDCA, ako odobravanje uvjeta leta nije povezano sa sigurnosti dizajna, u obliku i na način na koji odredi BHDCA.
- (b) Zahtjev za odobravanje uvjeta leta sadrži:
1. predložene uvjete leta;
 2. dokumentaciju kojom se predloženi uvjeti leta potkrepljuju;
 3. izjavu da je zrakoplov sposoban da sigurno leti prema uvjetima ili ograničenja iz tačke 21.A.708(b).

21.A.710 Odobravanje uvjeta leta

- (a) Ako je odobravanje uvjeta leta povezano sa sigurnosti dizajna, uvjete leta odobrava:
1. Agencija; ili
 2. odgovarajuće odobrena organizacija za dizajn, prema pravima iz tačke 21.A.263(c)(6).
- (b) Ako odobravanje uvjeta leta nije povezano sa sigurnosti dizajna, uvjete leta odobrava BHDCA ili odgovarajuće odobrena organizacija koja ima pravo da izda dozvolu za let.
- (c) Prije nego što se odobre uvjeti leta, Agencija, BHDCA ili odobrena organizacija moraju biti uvjereni da je zrakoplov sposoban da sigurno leti prema utvrđenim uvjetima i ograničenjima. Agencija ili BHDCA mogu u te svrhe da preduzmu ili da zahtijevaju od podnositelja zahtjeva da sprovede sve potrebne provjere ili ispitivanja.

21.A.711 Izdavanje dozvole za let

- (a) BHDCA može da izda dozvolu za let na EASA obrascu 20b pod uvjetima navedenim u tački 21.B.525.
- (b) Odgovarajuće odobrena organizacija za dizajn može da izda dozvolu za let na EASA obrascu 20b, prema pravima koja proizilaze iz tačke 21.A.263(c)(7) kada su uvjeti leta navedeni u tački 21.A.708 odobreni prema tački 21.A.710.

- (c) Odgovarajuće odobrena organizacija za proizvodnju može da izda dozvolu za let na EASA obrascu 20b, prema pravima koja proizlaze iz tačke 21.A.163(e), kada su uvjeti leta navedeni u tački 21.A.708 odobreni prema tački 21.A.710.
- (d) Odgovarajuće odobrena organizacija za osiguravanje kontinuirane plovidbenosti može da izda dozvolu za let na EASA obrascu 20b, prema pravima koja proizlaze iz tačke M.A.711 Aneksa I (Dio M) Pravilnika o kontinuiranoj plovidbenosti zrakoplova i aeronautičkih proizvoda, dijelova i uređaja, te o odobravanju organizacija i osoblja uključenih u te poslove, kada su uvjeti leta navedeni u tački 21.A.708 odobreni prema tački 21.A.710.
- (e) U dozvoli za let navode se njena namjena i svi uvjeti i ograničenja koji su odobreni prema tački 21.A.710.
- (f) Kad je dozvola za let izdata prema tačkama (b), (c) ili (d), nadležnom organu podnosi se kopija dozvole za let i vezanih uvjeta leta što je prije moguće, ali ne kasnije od 3 dana.
- (g) Ako se pokaže da bilo koji od uvjeta iz tačke 21.A.723(a) nije ispunjen za dozvolu za let koju je izdala organizacija prema tačkama (b), (c) ili (d), ova organizacija odmah trajno ukida tu dozvolu i bez odlaganja obavještava nadležni organ.

21.A.713 Promjene

- (a) Svaka promjena koja poništava uvjete leta ili povezane dokaze koji su utvrđeni za dozvolu za let odobrava se prema tački 21.A.710. Kad je to primjereno, zahtjev se podnosi prema 21.A.709.
- (b) Ako promjena utiče na sadržinu dozvole za let, izdaje se nova dozvola za let prema tački 21.A.711

21.A.715 Jezik

Priručnici, pločice sa natpisima, spiskovi (liste), oznake instrumenata i drugi potrebni podaci koji se zahtijevaju prema važećim certifikacionim zahtjevima (*Certification Specifications*, CS) moraju da budu ispisani na jednom ili više službenih jezika Evropske unije koji su prihvatljivi BHDCA.

21.A.719 Prenosivost dozvole

- (a) Dozvola za let nije prenosiva.
- (b) Odstupajući od tačke (a), dozvola za let koja je izdata za namjene iz tačke 21.A.701(a)(15) u slučaju promjene vlasnika zrakoplova prenosi se zajedno sa zrakoplovom, pod uvjetom da zrakoplov ostaje u istom registru, ili se izdaje jedino uz saglasnost nadležnog organa države članice koji vodi registar u koji se prenosi.

21.A.721 Inspeksijski pregledi

Imatelj dozvole za let ili podnositelj zahtjeva za nju mora da omogućiti pristup zrakoplovu, na zahtjev BHDCA.

21.A.723 Važenje

- (a) Dozvola za let izdaje se najduže na 12 mjeseci. Ona ostaje da važi pod sljedećim uvjetima:
- da je usklađena sa uvjetima i ograničenjima iz tačke 21.A.711(e) koja se odnose na dozvolu za let;
 - da je imatelj nije vratio ili da ona nije trajno ukinuta;
 - da zrakoplov ostane upisan u isti registar.
- (b) Odstupajući od tačke (a), dozvola za let koja je izdata za namjene iz tačke 21.A.701(a)(15) može da se izda na neograničeno vrijeme.
- (c) Po vraćanju ili trajnom ukidanju dozvole za let, ona se vraća BHDCA.

21.A.725 Produženje važenja dozvole za let

Produženje važenja dozvola za let obavlja se kao promjena, prema tački 21.A.713.

21.A.727 Obaveze imatelja dozvole za let

Imatelj dozvole za let obezbjeđuje da u svakom trenutku budu ispunjeni svi uvjeti i ograničenja koja se odnose na dozvolu za let.

21.A.729 Vođenje evidencije

- (a) Imatelj odobrenja uvjeta leta obezbjeđuje Agenciji i nadležnom organu pregled svih dokumenata koji su nastali u svrhe utvrđivanja i dokazivanja osnovanosti uvjeta leta i čuva ih zarad prenošenja podataka koji su potrebni za obezbjeđenje dalje plovidbenosti zrakoplova.
- (b) Odobrena organizacija obezbjeđuje Agenciji i nadležnom organu pregled svih dokumenata koji se odnose na izdavanje dozvole za let prema pravima odobrene organizacije, uključujući evidenciju o pregledima, dokumenta koja se odnose na odobravanje uvjeta leta i dozvolu za let i čuva ih zarad prenošenja podataka koji su potrebni za obezbjeđenje dalje plovidbenosti zrakoplova.

ODJELJAK Q - IDENTIFIKACIJA PROIZVODA, DIJELOVA I UREĐAJA

21.A.801 Identifikacija proizvoda

- (a) Identifikacija proizvoda sadrži sljedeće podatke:
- ime proizvođača,
 - oznaku proizvoda,
 - serijski broj proizvođača,
 - druge podatke koje Agencija smatra potrebnim.
- (b) Svako fizičko ili pravno lice koje proizvodi zrakoplov ili motor prema Odjeljku G ili Odjeljku F, mora da označi zrakoplov ili motor vatrostalnom pločicom koja sadrži podatke iz tačke (a), unešene utiskivanjem, urezivanjem, graviranjem ili nekim drugim odobrenim metodom vatrostalnog označavanja. Identifikacijska pločica mora da bude pričvršćena tako da bude lako dostupna i čitljiva i da ne može da se izbriše ili odstrani pri redovnom radu, niti da se izgubi ili uništi u nezgodi.
- (c) Svako fizičko ili pravno lice koje proizvodi elisu, krak (lopaticu za elisu) ili glavčinu elise prema Odjeljku G ili Odjeljku F, označava ove proizvode pločicom na koju se utiskivanjem, urezivanjem, graviranjem ili nekim drugim odobrenim metodom vatrostalnog označavanja unose na nekritičnoj površini podaci iz tačke (a), pri čemu se vodi računa da se identifikacijska pločica ne izbriše ili odstrani pri redovnom radu ili ne izgubi ili uništi u nezgodi.
- (d) Kod slobodnih balona s posadom, identifikacijska pločica iz tačke (b) mora da bude pričvršćena na platnenu oplatu balona i, ako je to izvodljivo, postavljena na mjesto na kome je lako čitljiva za operatera kad je balon naduvan. Pored toga, na korpi, čitavom okviru za teret i uređaju za grijanje moraju trajno i čitljivo da budu označeni ime proizvođača, broj dijela ili ekvivalentni broj i broj serije ili ekvivalentni podaci.

21.A.803 Postupanje sa identifikacijskim podacima

- (a) Niko ne smije bez odobrenja Agencije da odstrani, promijeni ili postavi identifikacijske podatke navedene u tački 21.A.801(a) ni na jedan zrakoplov, motor, elisu, krak ili glavčinu elise ili identifikacijske podatke navedene u tački 21.A.807(a) na pomoćni uređaj za napajanje.
- (b) Niko ne smije, bez odobrenja Agencije, da odstrani ili ugradi nijednu identifikacijsku pločicu navedenu u tački 21.A.801 ili u tački 21.A.807 za pomoćni uređaj za napajanje.

(c) Odstupajući od tački (a) i (b), svako fizičko ili pravno lice koje radi na održavanju prema važećim pravilima za izvršenje, može da, saglasno metodama, tehnikama i praksi koje odredi Agencija:

1. odstrani, promijeni ili postavi identifikacijske podatke navedene u tački 21.A.801(a) na svaki zrakoplov, motor, elisu, krak ili glavčinu elise ili podatke navedene u tački 21.A.807(a) na pomoćni uređaj za napajanje, ili
2. odstrani identifikacijsku pločicu navedenu u tački 21.A.801 ili u tački 21.A.807 za pomoćni uređaj za napajanje, ako to potrebno za održavanje.

(d) Niko ne smije da ugradi identifikacijsku pločicu koja je odstranjena prema tački (c)(2) ni na jedan zrakoplov, motor, elisu, krak ili glavčinu elise, izuzev na one s kojih je pločica odstranjena.

21.A.804 Identificiranje dijelova i uređaja

- (a) Svaki dio ili uređaj će biti trajno i čitljivo označen:
1. imenom, robnim žigom ili simbolom koji identificira proizvođača na način određen u važećim projektim podacima; i
 2. brojem dijela, kao što je to određeno u važećim projektim podacima;
 3. slovima *EPA (European Part Approval)* - dijelove i uređaje proizvedene prema odobrenim projektim podacima koji ne pripadaju imatelju uvjerenja o tipu predmetnog proizvoda, izuzev kod *ETSO* artikala.
- (b) Odstupajući od tačke (a), ako se Agencija saglasi da je dio ili uređaj isuviše mali ili da iz nekog drugog razloga njegovo označavanje podacima iz tačke (a) nema smisla, onda podatke koji nisu mogli da budu označeni na dijelu ili uređaju sadrži uvjerenje o vraćanju u upotrebu koje se prilaže dijelu ili uređaju ili njihovoj ambalaži.

21.A.805 Identificiranje kritičnih dijelova

Pored zahtjeva iz tačke 21.A.804, proizvođač dijela koji se ugrađuje u proizvod koji ima tipski certifikat i koji je označen kao kritični dio, mora trajno i čitljivo da označi taj dio brojem proizvoda i serijskim brojem.

21.A.807 Identificiranje *ETSO* artikala

- (a) Svaki imatelj *ETSO* ovlaštenja prema Odjeljku O mora trajno i čitljivo da označi svaki artikal sljedećim podacima:
1. imenom i adresom proizvođača;
 2. imenom, tipom i brojem dijela ili oznakom modela artikla;
 3. serijskim brojem ili datumom proizvodnje artikla ili i jednim i drugim;
 4. važećim *ETSO* brojem.
- (b) Odstupajući od tačke (a), ako se ako se Agencija saglasi da je dio isuviše mali ili da iz nekog drugog razloga njegovo označavanje podacima iz tačke (a) nema smisla, onda podatke koji nisu mogli da budu označeni na dijelu sadrži uvjerenje o vraćanju u upotrebu, koje se prilože dijelu ili njegovoj ambalaži.
- (c) Svako ko proizvodi pomoćni uređaj za napajanje prema Odjeljku G ili Odjeljku F, označava uređaj vatrostalnom pločicom koja sadrži podatke iz tačke (a) unešene utiskivanjem, urezivanjem, graviranjem ili nekim drugim odobrenim metodom vatrostalnog označavanja. Identifikacijska pločica mora da bude pričvršćena tako da bude lako dostupna i čitljiva i da ne može da se izbriše ili odstrani pri redovnom radu, niti da se izgubi ili uništi u nezgodi.

SEKCIJA B

POSTUPAK ZA NADLEŽNE ORGANE

ODJELJAK A - OPĆE ODREDBE

21.B.5 Oblast primjene

- (a) Ovom sekcijom uređuju se postupci koje vodi BHDCA prilikom sprovođenja poslova i odgovornosti povodom izdavanja, održavanja, promjenama (izmjenama ili dopuna), privremenim ili trajnim ukidanjem uvjerenja, odobrenja, dozvola i ovlaštenja iz Aneksa I (Dio 21).
- (b) Agencija, prema članu 19. Uredbe (EZ), broj 216/2008, izdaje certifikacione zahtjeve (*Certification Specifications, CS*) i smjernice (*Guidance Material*), da bi pomogla državama članicama u primjeni ove sekcije.

21.B.20 Obaveze nadležnog organa

BHDCA je nadležna za primjenu odjeljaka F, G, H, I i P, Sekcija A samo za one podnositelje zahtjeva ili imatelje čije je sjedište u Bosni i Hercegovini.

21.B.25 Zahtjevi u pogledu organizacije nadležnog organa

- (a) Opće:
Prema Zakonu o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine, BHDCA je ovlaštena za primjenu odjeljaka F, G, H, I i P, Sekcija A i mora imati dokumentirane postupke, organizacijsku strukturu i zaposlene.
- (b) Resursi:
1. Broj zaposlenih mora da bude dovoljan za obavljanje povjerenih poslova.
 2. BHDCA mora imenovati jednog ili više rukovoditelja odgovornih za izvršavanje odgovarajućih poslova, uključujući saradnju sa Agencijom i drugim nadležnim organima ako je potrebno.
- (c) Kvalifikacije i obuka:
Svi zaposleni moraju imati odgovarajuće kvalifikacije i dovoljno znanje, iskustvo i obuku.

21.B.30 Dokumentirani postupci

- (a) BHDCA mora uspostaviti dokumentirane postupke po kojima opisuje svoju organizaciju, sredstva i metode za ispunjavanje zahtjeva iz Aneksa I (Dio 21). Postupci se ažuriraju i koriste kao osnovni radni dokumenti u okviru svih oblasti rada BHDCA.
- (b) Kopije postupaka i njihovih promjena moraju biti dostupni Agenciji.

21.B.35 Promjene u organizaciji i postupcima

- (a) BHDCA mora obavijestiti Agenciju o svakoj važnoj promjeni u svojoj organizaciji i dokumentiranim postupcima.
- (b) BHDCA mora blagovremeno ažurirati svoje dokumentirane postupke kad god dođe do promjena u propisima, kako bi se osigurala učinkovita primjena tih propisa.

21.B.40 Rješavanje sporova

- (a) BHDCA mora u svojim dokumentiranim postupcima urediti način rješavanja sporova.
- (b) Ako spor o određenom pitanju između nadležnih organa države članice ne može da se riješi, rukovoditelji određeni u tački 21.B.25(b)(2) dužni su sporno pitanje iznesu Agenciji na posredovanje (medijaciju).

21.B.45 Izvještavanje/koordinacija

- (a) BHDCA mora obezbijediti, kad je potrebno, koordinaciju svojih timova za izdavanje uvjerenja, ispitivanja, odobravanja, dozvoljavanja i ovlaštavanja sa odgovarajućim timovima nadležnih organa drugih država članica i Agencije, radi djelotvorne razmjene podataka koji su značajni za sigurnost proizvoda, dijelova ili uređaja.

- (b) BHDCA mora obavijestiti Agenciju o svim problemima u primjeni Aneksa I (Dio 21).

21.B.55 Vođenje evidencije

BHDCA mora voditi odgovarajuće evidencije u vezi sa uvjerenjima, odobrenjima, dozvolama i ovlaštenjima koje je izdala prema nacionalnim propisima, a za koje je nadležnost prenijeta na Agenciju, sve dok ne budu predati Agenciji.

21.B.60 Nalozi za plovidbenost

Nalog za plovidbenost koji BHDCA primi od nadležnog organa treće države prosljeđuje se Agenciji.

ODJELJAK B - TIPSKI CERTIFIKAT I OGRANIČENI TIPSKI CERTIFIKAT

Primjenjuju se upravni postupci koje određuje Agencija.

(ODJELJAK C - NE PRIMJENJUJE SE)

ODJELJAK D - IZMJENE TIPSKOG CERTIFIKATA I OGRANIČENOG TIPSKOG CERTIFIKATA

21.B.70 Odobravanje izmjena certifikata tipa

Odobrenje izmjena podataka o operativnoj prikladnosti uključeno je u odobrenje izmjena certifikata tipa. Međutim, Agencija koristi posebni postupak razvrstavanja i odobravanja za upravljanje izmjenama podataka o operativnoj prikladnosti.

ODJELJAK E - DODATNI TIPSKI CERTIFIKAT

Primjenjuju se upravni postupci koje određuje Agencija.

ODJELJAK F - PROIZVODNJA BEZ ODOBRENJA

21.B.120 Ispitivanje

- (a) Radi ispunjavanja svih zadataka u vezi sa pismom o saglasnosti (*Letter of agreement*), BHDCA će imenovati za svakog podnositelja zahtjeva ili imatelja pisma o saglasnosti grupu za ispitivanje koji se sastoji od vođe koji rukovodi grupom i, ako je potrebno, jednog ili više članova. Voda grupe odgovara rukovoditelju koji je zadužen za ove zadatke, prema tački 21.B.25(b)(2).
- (b) BHDCA će sprovesti dovoljno detaljno ispitivanje podnositelja zahtjeva ili imatelja pisma o saglasnosti, radi izdavanja preporuke za izdavanje, održavanje, promjenu (izmjenu ili dopunu), privremeno ili trajno ukidanje pisma o saglasnosti.
- (c) BHDCA će uspostaviti procedure, po kojima će se vršiti provjera podnositelja zahtjeva ili imatelja pisma o saglasnosti, i koje će najmanje obuhvatiti:
1. procjenu zahtjeva,
 2. imenovanje grupe za provjeru,
 3. planiranje i pripremu provjere,
 4. procjenu dokumentacije (priručnika, postupaka itd.),
 5. audite i inspekcije,
 6. praćenje korektivnih mjera,
 7. preporuke za izdavanje, promjene (izmjene ili dopune),
- privremeno ili trajno ukidanje pisma o saglasnosti.

21.B.125 Nalazi

- (a) Ako BHDCA, tokom audita ili na drugi način, nađe objektivne dokaze da imatelj pisma o saglasnosti ne ispunjava zahtjeve iz Sekcije A ovog aneksa, nalazi se klasificiraju prema tački 21.A.125B
- (b) BHDCA će preduzeti sljedeće mjere:
1. Za nalaz nivoa 1, BHDCA će odmah preduzeti neposredne mjere da organizaciji, zavisno od obima nalaza nivoa 1, trajno ukine, ograniči ili privremeno ukine, u cjelini ili djelimično, pismo o saglasnosti dok ona uspješno ne izvrši odgovarajuće korektivne mjere; Za nalaz nivoa 2, BHDCA će odobriti rok za preduzimanje korektivnih mjera koji odgovara prirodi nalaza i nije duži od 3 mjeseca. U određenim

okolnostima, na kraju ovog roka i zavisno od prirode nalaza, BHDCA može da produži rok od 3 mjeseca, ako postoji zadovoljavajući plan korektivnih mjera kojeg je dostavila organizacija.

- (c) BHDCA će privremeno ukinuti pismo o saglasnosti, u cjelini ili djelimično, ako organizacija ne poštuje odobreni rok.

21.B.130 Izdavanje pisma o saglasnosti

- (a) Kad se BHDCA uvjeri da proizvođač ispunjava važeće zahtjeve iz Odjeljka F, Sekcija A, BHDCA će izdati pismo o saglasnosti kojim se dokazuje usklađenost pojedinih proizvoda, dijelova ili uređaja (EASA obrazac 65).
- (b) Pismo o saglasnosti sadrži obim saglasnosti, datum prestanka njegovog važenja i, ako postoje, ograničenja koja se odnose na odobrenje.
- (c) Pismo o saglasnosti izdaje se najduže na jednu godinu.

21.B.135 Održavanje pisma o saglasnosti

BHDCA će održavati pismo o saglasnosti validnim dok:

- (a) proizvođač pravilno koristi EASA obrazac 52 - kao izjavu o usklađenosti cijelog zrakoplova, i EASA obrazac 1 - kao izjavu o usklađenosti drugih proizvoda koji nisu zrakoplovi i dijelova ili uređaja;
- (b) BHDCA ispitivanjem prije ovjeravanja EASA obrasca 52 ili EASA obrasca 1 prema tački 21.A.130(c), ne utvrdi nijednu neusklađenost sa zahtjevima ili postupcima iz priručnika proizvođača ili sa neusklađenošću proizvoda, dijelova ili uređaja. Ispitivanjem se prije svega provjerava:
1. da li se pismo o saglasnosti odnosi na proizvod, dio ili uređaj koji se ovjeravaju i da li ostaje da važi;
 2. da li proizvođač koristi priručnik opisan u tački 21.A.125A(b) i njegove promjene navedene u pismu o saglasnosti kao osnovni radni dokument. U suprotnom, ispitivanje se prekida, a uvjerenje o vraćanju u upotrebu se ne ovjerava;
 3. da li se proizvodnja odvija prema uvjetima iz pisma o saglasnosti i na zadovoljavajući način;
 4. da li se provjere i ispitivanja (uključujući i probni let ako je primjereno) prema tačkama 1.A.130(b)(2) i (b)(3), izvode prema uvjetima iz pisma o saglasnosti i na zadovoljavajući način;
 5. da su inspeksijski pregledi BHDCA, koji su opisani ili predviđeni u pismu o saglasnosti, sprovedeni i ocijenjeni prihvatljivima;
 6. da li je izjava o usklađenosti saglasna tački 21.A.130 i da li podaci koje ona sadrži ne sprječavaju njenu ovjeru.
- (c) ne istekne vrijeme na koji je pismo o saglasnosti izdato.

21.B.140 Promjena pisma o saglasnosti

- (a) Prema tački 21.B.120, BHDCA će provjeriti u potrebnom obimu svaku promjenu pisma o saglasnosti.
- (b) Ako nadležni organ utvrdi da su zahtjevi iz Odjeljka F, Sekcija A i dalje ispunjeni, promijeniće na odgovarajući način pismo o saglasnosti.

21.B.145 Ograničavanje, privremeno i trajno ukidanje pisma o saglasnosti

- (a) Ograničenje, privremeno i trajno ukidanje pisma o saglasnosti pismeno se saopštavaju imatelju pisma o saglasnosti. BHDCA će navesti razloge za ograničenje, privremeno i trajno ukidanje pisma o saglasnosti i poučiti imatelj pisma o saglasnosti o pravu na žalbu.

- (b) Ako je pismo o saglasnosti privremeno ukinuto, njegovo važenje se ponovo uspostavlja (privremeno ukidanje prestaje važiti) ako se ponovo postigne usklađenost sa Odjeljkom F Sekcije A.

21.B.150 Vodenje evidencije

- (a) BHDCA će uspostaviti sistem vođenja evidencije koji omogućava da se prate postupci izdavanja, održavanja, promjena (izmjena ili dopuna), privremenog ili trajnog ukidanja svakog pisma o saglasnosti.
- (b) Evidencija najmanje sadrži:
1. dokumente koje je priložio podnositelj zahtjeva ili imatelj pisma o saglasnosti,
 2. dokumente koji su nastali tokom ispitivanja ili inspekcijuskog pregleda u kojima su navedene aktivnosti i ocjena elemenata navedenih u tački 21.B.120,
 3. pismo o saglasnosti, uključujući i njegove promjene,
 4. zapisnike sa sastanaka sa proizvođačem.
- (c) Evidencija se čuva najmanje šest godina po prestanku važenja pisma o saglasnosti.
- (d) BHDCA će čuvati evidenciju o svim izjavama o usklađenosti (*EASA Form 52*) i uvjerenja o spremnosti za upotrebu (*EASA Form 1*), koje je ovjerala.

ODJELJAK G - ODOBRAVANJE ORGANIZACIJE ZA PROIZVODNJU

21.B.220 Ispitivanje

- (a) Radi ispunjavanja svojih zadataka vezanih za odobravanje organizacije za proizvodnju, BHDCA će imenovati, za svakog podnositelja zahtjeva ili imatelja odobrenja, grupu za odobravanje organizacije za proizvodnju, koja se sastoji od vođe grupe koji rukovodi grupom i, po potrebi, jednog ili više članova. Vođa grupe izvještava rukovoditelja koji je zadužen za ove zadatke, prema tački 21.B.25(b)(2).
- (b) BHDCA će sprovesti dovoljno detaljno ispitivanje podnositelja zahtjeva ili imatelja odobrenja da bi mogao da opravda preporuke za izdavanje, održavanje, promjenu (izmjenu ili dopunu), privremeno ili trajno ukidanje odobrenja.
- (c) BHDCA će uspostaviti procedure, po kojima će se vršiti provjera podnositelja zahtjeva ili odobrena organizacija za proizvodnju, i koji najmanje obuhvata:
1. procjenu zahtjeva,
 2. imenovanje grupe za ispitivanje,
 3. planiranje i pripremu ispitivanja,
 4. procjenu dokumentacije (priručnika, postupaka itd.),
 5. audit,
 6. praćenje korektivnih mjera,
 7. preporuke za izdavanje, promjene (izmjene ili dopune), privremeno ili trajno ukidanje odobrenja organizacije za proizvodnju,
 8. stalni nadzor.

21.B.225 Nalazi

- (a) Ako BHDCA, tokom audita ili na drugi način, nađe objektivne dokaze da imatelj odobrenja proizvodne organizacije ne ispunjava zahtjeve iz Sekcije A, nalazi se klasificiraju prema tački 21.A.158(a).
- (b) BHDCA će preduzeti sljedeće mjere:
1. Za nalaz nivoa 1, BHDCA će odmah preduzeti neposredne mjere da organizaciji, zavisno od obima nalaza nivoa 1, trajno ukine, ograniči ili privremeno ukine, u cjelini ili dijelimično, odobrenje proizvodne organizacije dok ona uspješno ne sprovede odgovarajuće korektivne mjere;

2. Za nalaz nivoa 2, BHDCA će odobriti rok za preduzimanje korektivnih mjera koji odgovara prirodi nalaza i nije duži od 3 mjeseca. U određenim okolnostima, na kraju ovog roka i zavisno od prirode nalaza, BHDCA može da produži rok od 3 mjeseca ako postoji zadovoljavajući plan korektivnih mjera koje obezbeđuje ta organizacija.
- (c) BHDCA će privremeno ukinuti odobrenje, u cjelini ili dijelimično, ako organizacija ne poštuje odobreni rok.

21.B.230 Izdavanje odobrenja

- (a) Kad se BHDCA uvjeri da organizacija za proizvodnju ispunjava važeće zahtjeve iz Odjeljka G, Sekcija A, BHDCA će izdati odobrenje i prateće uvjerenje o osposobljenosti organizacije za proizvodnju (na obrascu EASA Form 55).
- (b) Referentni broj upisuje se u EASA obrazac 55 na način koji odredi Agencija.

21.B.235 Stalni nadzor

- (a) Da bi se utvrdila opravdanost održavanja odobrenja, BHDCA će sprovoditi stalni nadzor sa ciljem:
1. provjere da li je sistem kvaliteta imatelja odobrenja usklađen sa zahtjevima iz Odjeljka G Sekcije A;
 2. provjere da li odobrena organizacija radi saglasno svome priručniku;
 3. provjere učinkovitosti procedura sadržanih u priručniku organizacije za proizvodnju;
 4. provjere, putem metoda uzorka, da li proizvodi, dijelovi ili uređaji odgovaraju standardima.
- (b) Stalni nadzor sprovodi se prema tački 21.B.220.
- (c) Planom stalnog nadzora BHDCA će obezbijediti da se odobrenje organizacije za proizvodnju, sa stanovišta usklađenosti sa ovim Aneksom I (Dio 21), kompletno provjerava u razdoblju od 24 mjeseca. Stalni nadzor u ovom roku može da se sastoji od više provjera. Broj provjera određuje BHDCA, zavisno od složenosti organizacije, broja lokacija i kritičnosti proizvodnje. Minimalno, BHDCA će izvršiti nadzor nad svakim imateljem odobrenja organizacije za proizvodnju najmanje jednom godišnje.

21.B.240 Promjena odobrenja

- (a) BHDCA će putem stalnog nadzora pratiti sve manje promjene.
- (b) BHDCA će, prema tački 21.B.220, ispitati svaku značajnu promjenu odobrenja organizacije ili sprovesti ispitivanje na zahtjev imatelja odobrenja organizacije za promjenu obima i uvjeta odobrenja.
- (c) Ako BHDCA utvrdi da su i dalje ispunjeni zahtjevi iz Odjeljka G, Sekcije A, promijeniće (izmijeniti ili dopuniti) odobrenje organizacije za proizvodnju.

21.B.245 Privremeno ili trajno ukidanje odobrenja

- (a) Kod nalaza nivoa 1 i nalaza nivoa 2 BHDCA će, djelimično ili u cjelini, ograničiti, privremeno ili trajno ukiniti odobrenje organizacije za proizvodnju, na sljedeći način:
1. Kod nalaza nivoa 1, BHDCA će odmah ograničiti ili privremeno ukinuti odobrenje organizacije za proizvodnju. Ako imatelj odobrenja organizacije za proizvodnju ne ispunji zahtjeve iz tačke 21.A.158(c)(1), odobrenje organizacije za proizvodnju se trajno ukida.
 2. Kod nalaza nivoa 2, BHDCA će odlučiti o ograničenju obima odobrenja tako što ga privremeno ukine, u cjelini ili dijelimično. Ako imatelj odobrenja organizacije za proizvodnju ne ispunji zahtjeve iz tačke 21.A.158(c)(2), odobrenje organizacije za proizvodnju se trajno ukida.

- (b) Ograničenje, privremeno ili trajno ukidanje odobrenja organizacije za proizvodnju pismeno se saopštavaju imatelju odobrenja. BHDCA će navesti razloge za ograničenje, privremeno ili trajno ukidanje i poučiti imatelja odobrenja organizacije za proizvodnju o pravu na žalbu.
- (c) Ako je odobrenje organizacije za proizvodnju privremeno ukinuto, njegovo važenje se ponovo uspostavlja (privremeno ukidanje prestaje važiti) ako se ponovo postigne usklađenost sa Odjeljkom G, Sekcija A.

21.B.260 Vođenje evidencije

- (a) BHDCA će uspostaviti sistem vođenja evidencije koji omogućava da se prate postupci izdavanja, održavanja, promjena (izmjena ili dopuna), privremenog ili trajnog ukidanja svakog odobrenja organizacije za proizvodnju i uvjerenja o osposobljenosti organizacije za proizvodnju.
- (b) Evidencija će najmanje sadržavati:
 1. dokumente koje je priložio podnositelj zahtjeva ili imatelj odobrenja (uvjerenja),
 2. dokumente koji su nastali tokom provjera u kojima su navedene aktivnosti i konačni rezultati u tački 21.B.220 navedenih elemenata, uključujući nalaze utvrđene prema tački 21.B.225,
 3. program stalnog nadzora, uključujući i evidenciju o provedenim provjerama,
 4. odobrenje organizacije i uvjerenje o osposobljenosti organizacije za proizvodnju, uključujući i njihove promjene,
 5. zapisnike sa sastanaka sa imateljem odobrenja organizacije za proizvodnju.
- (c) Evidencija se čuva najmanje šest godina po prestanku važenja odobrenja (uvjerenja).

ODJELJAK H - UVJERENJE O PLOVIDBENOSTI I OGRANIČENO UVJERENJE O PLOVIDBENOSTI

21.B.320 Ispitivanje

- (a) BHDCA će sprovesti dovoljno detaljan postupak provjere podnositelja zahtjeva ili imatelja uvjerenja o plovibdenosti da bi mogla utvrditi opravdanost izdavanja, održavanja, promjena (izmjena ili dopuna), privremenog ili trajnog ukidanja uvjerenja.
- (b) BHDCA će uspostaviti procedure procjene koje najmanje obuhvataju:
 1. procjenu podobnosti podnositelja zahtjeva,
 2. procjenu podobnosti zahtjeva,
 3. klasifikaciju uvjerenja o plovibdenosti,
 4. procjenu dokumentacije priložene uz zahtjev,
 5. inspeksijski pregled zrakoplova,
 6. određivanje potrebnih uvjeta, restrikcija i ograničenja u uvjerenju o plovibdenosti.

21.B.325 Izdavanje uvjerenja o plovibdenosti

- (a) BHDCA će izdati ili izmijeniti uvjerenje o plovibdenosti (EASA Form 25) ako se uvjeri da su ispunjeni zahtjevi tačke 21.B.326 i primjenjivi zahtjevi iz Odjeljka H, Sekcija A ovog aneksa I (Dio 21).
- (b) BHDCA će izdati ili izmijeniti ograničeno uvjerenje o plovibdenosti (EASA Form 24), ako se uvjeri da su ispunjeni zahtjevi tačke 21.B.327 i primjenjivi zahtjevi iz Odjeljka H, Sekcija A ovog aneksa I (Dio 21).
- (c) Za novi ili korišteni zrakoplov, koji se uvozi iz države koja nije država potpisnica ECAA Sporazuma, pored odgovarajuće potvrde o provjeri plovibdenosti iz tačaka (a) i (b) BHDCA će izdati inicijalnu potvrdu o provjeri plovibdenosti (EASA Form 15a).

21.B.326 Uvjerenje o plovibdenosti

BHDCA će izdati uvjerenje o plovibdenosti za:

- (a) novi zrakoplov:
 1. po predočavanju dokumentacije koja se zahtijeva u tački 21.A.174(b)(2);
 2. kada se BHDCA uvjeri da je zrakoplov u skladu sa odobrenim projektom i da je u stanju da sigurno radi. To može uključivati preglede od strane BHDCA.
- (b) korišteni zrakoplov:
 1. po predočavanju dokumentacije koja se zahtijeva u tački 21.A.174(b)(3), kojom dokazuje da:
 - (i) je zrakoplov u skladu sa odobrenim dizajnom tipa, odobrenim na osnovu tipskog certifikata i bilo kojim dodatnim tipskim certifikatom, odobrenom izmjenom ili popravkom u skladu sa ovim aneksom I (Dio 21); i
 - (ii) da su ispunjene važeće naredbe o plovibdenosti; te
 - (iii) da je zrakoplov pregledan u skladu s važećim odredbama Aneksa I (Dio M) Pravilnika o kontinuiranoj plovibdenosti zrakoplova i aeronautičkih proizvoda, dijelova i uređaja, te o odobravanju organizacija i osoblja uključenih u te poslove;
 2. kada se BHDCA uvjeri da je zrakoplov u skladu sa odobrenim dizajnom i da je u stanju da sigurno radi. To može uključivati preglede od strane BHDCA.

21.B.327 Ograničeno uvjerenje o plovibdenosti

- (a) BHDCA će izdati ograničeno uvjerenje o plovibdenosti za:
 1. novi zrakoplov:
 - (i) po predočavanju dokumentacije koja se zahtijeva u tački 21.A.174(b)(2);
 - (ii) kada se BHDCA uvjeri da je zrakoplov u skladu sa dizajnom odobrenim od strane Agencije pod ograničenim tipskim certifikatom ili u skladu sa posebnim specifikacijama plovibdenosti i da je u stanju da sigurno radi. To može uključivati preglede od strane BHDCA.
 2. korišteni zrakoplov:
 - (i) po predočavanju dokumentacije koja se zahtijeva u tački 21.A.174(b)(3), kojom dokazuje da:
 - (a) je zrakoplov u skladu sa dizajnom odobrenim od strane Agencije pod ograničenim tipskim certifikatom ili u skladu sa posebnim specifikacijama plovibdenosti i bilo kojim dodatnim tipskim certifikatom, odobrenom izmjenom ili popravkom u skladu sa ovim aneksom I (Dio 21); i
 - (b) da su ispunjene važeće naredbe o plovibdenosti; te
 - (c) da je zrakoplov pregledan u skladu s važećim odredbama Aneksa I (Dio M) Pravilnika o kontinuiranoj plovibdenosti zrakoplova i aeronautičkih proizvoda, dijelova i uređaja, te o odobravanju organizacija i osoblja uključenih u te poslove;
 - (ii) kada se BHDCA uvjeri da je zrakoplov u skladu sa odobrenim dizajnom i da je u stanju da sigurno radi. To može uključivati preglede od strane BHDCA.
- (b) za zrakoplov koji ne može da ispuni bitne zahtjeve Uredbe (EZ), broj 216/2008, i koji ne ispunjava uvjete za izdavanje ograničenog tipskog certifikata, Agencija će, kao neophodno da bi se uračunala odstupanja od ovih bitnih zahtjeva:

1. izdati posebne specifikacije plovidbenosti i provjeriti usaglašenost sa istim, da bi obezbijedila adekvatnu sigurnost, imajući u vidu namjeravanu upotrebu; i
 2. odrediti ograničenja za korištenje tog zrakoplova.
- (c) Ograničenja za korištenje će biti povezana sa ograničenim uvjerenjem o plovidbenosti, uključujući restrikcije u vezi zračnog prostora, kao neophodne da bi se uzele u obzir odstupanja od bitnih zahtjeva (*Essential Requirements for Airworthiness*).

21.B.330 Trajno i privremeno ukidanje uvjerenja o plovidbenosti i ograničenog uvjerenja o plovidbenosti

- (a) BHDCA će odmah trajno ili privremeno ukinuti uvjerenje o plovidbenosti ako se pokaže da nije ispunjen bilo koji uvjet iz tačke 21.A.181(a).
- (b) Pri davanju obavještenja o trajnom ili privremenom ukidanju uvjerenja o plovidbenosti ili ograničenog uvjerenja o plovidbenosti, BHDCA će navesti razloge za trajno ili privremeno ukidanje i poučiti imatelja uvjerenja o pravu na žalbu.

21.B.345 Vođenje evidencije

- (a) BHDCA će uspostaviti sistem vođenja evidencije koji omogućava da se prate postupci izdavanja, održavanja, promjena (izmjena ili dopuna), trajno ili privremeno ukidanje svakog uvjerenja o plovidbenosti.
- (b) Evidencija najmanje sadrži:
 1. dokumente koje je priložio podnositelj zahtjeva,
 2. dokumente koji su nastali tokom provjere u kojima su navedene aktivnosti i konačni rezultati u tački 21.B.320(b) navedenih elemenata,
 3. kopiju uvjerenja, uključujući i promjene.
- (c) Evidencija se čuva najmanje šest godina poslije brisanja zrakoplova iz nacionalnog registra.

ODJELJAK I - UVJERENJE O BUCI

21.B.420 Ispitivanje

- (a) BHDCA će sprovesti dovoljno detaljan postupak ispitivanja podnositelja zahtjeva ili imatelja uvjerenja o buci da bi mogla utvrditi opravdanost izdavanja, održavanja, promjene (izmjene ili dopune), trajnog ili privremenog ukidanja uvjerenja o buci.
- (b) BHDCA će uspostaviti postupke za procjenjivanje, kao dio dokumentovanih postupaka, koji najmanje obuhvataju:
 1. procjenu podobnosti,
 2. procjenu dokumentacije priložene uz zahtjev,
 3. pregled zrakoplova.

21.B.425 Izdavanje uvjerenja o buci

BHDCA će izdati ili izmijeniti uvjerenje o buci (*EASA Form 45*) ako se uvjeri da su ispunjeni zahtjevi iz Odjeljka I, Sekcija A.

21.B.430 Trajno ili privremeno ukidanje uvjerenja o buci

- (a) BHDCA će odmah trajno ili privremeno ukinuti uvjerenje o buci ako se pokaže da nije ispunjen bilo koji uvjet iz tačke 21.A.211(a).
- (b) Pri davanju obavještenja o trajnom ili privremenom ukidanju uvjerenja o buci, BHDCA će navesti razloge za trajno ili privremeno ukidanje i poučiti imatelja uvjerenja o buci o pravu na žalbu.

21.B.445 Vođenje evidencije

- (a) BHDCA će uspostaviti sistem vođenja evidencije sa kriterijima za minimalne periode čuvanja, koji omogućava da se prate postupci izdavanja, održavanja, promjena (izmjena ili dopuna), trajno ili privremeno ukidanje svakog uvjerenja o buci.

- (b) Evidencija najmanje sadrži:
 1. dokumente koje je priložio podnositelj zahtjeva,
 2. dokumente koji su nastali tokom ispitivanja u kojima su navedene aktivnosti i konačni rezultati u tački 21.B.420(b) navedenih elemenata,
 3. kopiju uvjerenja uključujući i promjene.
- (c) Evidencija se čuva najmanje šest godina poslije brisanja zrakoplova iz nacionalnog registra.

ODJELJAK J - ODOBRENJE ORGANIZACIJE ZA DIZAJN

Primjenjuju se upravni postupci koje određuje Agencija.

ODJELJAK K - DIJELOVI I UREĐAJI

Primjenjuju se upravni postupci koje određuje Agencija.

(ODJELJAK L - NE PRIMJENJUJE SE)

ODJELJAK M - POPRAVKE

Primjenjuju se upravni postupci koje određuje Agencija.

(ODJELJAK N - NE PRIMJENJUJE SE)

ODJELJAK O - ETSO OVLAŠTENJA

Primjenjuju se upravni postupci koje određuje Agencija.

ODJELJAK P - DOZVOLA ZA LET

21.B.520 Ispitivanje

- (a) BHDCA će sprovesti dovoljno detaljan postupak ispitivanja koji omogućava izdavanje ili stavljanje van snage dozvole za let.
- (b) BHDCA će uspostaviti postupke za procjenjivanje koji se prije svega odnose na:
 1. procjenu pogodnosti podnositelja zahtjeva,
 2. procjenu pogodnosti zahtjeva,
 3. procjenu dokumentacije priložene uz zahtjev,
 4. pregled zrakoplova,
 5. odobravanje uvjeta leta prema tački 21.A.710(b).

21.B.525 Izdavanje dozvola za let

BHDCA će izdati Dozvolu za letenje (*EASA Form 20a*):

- (a) nakon predočavanja podataka koji se traže u tački 21.A.707; i
- (b) kada se odobre uvjeti za let iz tačke 21.A.708 u skladu sa tačkom 21.A.710; i
- (c) kada se BHDCA, bilo sopstvenom istragom, koja može uključivati inspekcije, bilo kroz postupke dogovorene sa podnositeljem zahtjeva, uvjeri da je zrakoplov prije leta u skladu sa dizajnom definiranim tačkom 21.A.708.

21.B.530 Privremeno i trajno ukidanje dozvole za let

- (a) BHDCA će odmah privremeno ili trajno ukinuti dozvolu za let ukoliko nije ispunjen bilo koji uvjet iz tačke 21.A.723(a).
- (b) Pri davanju obavještenja o privremenom ili trajnom ukidanju dozvole za let, BHDCA će navesti razloge za privremeno ili trajno ukidanje i poučiti imatelja dozvole za let o pravu na žalbu.

21.B.545 Vođenje evidencije

- (a) BHDCA će uspostaviti sistem vođenja evidencije koji omogućava da se prate postupci izdavanja i stavljanja van snage svake dozvole za let.
- (b) Evidencija najmanje sadrži:
 1. dokumente koje je priložio podnositelj zahtjeva,
 2. dokumente koji su nastali tokom ispitivanja u kojima su navedene aktivnosti i konačni rezultati u tački 21.B.520(b) navedenih elemenata,
 3. kopiju dozvole za let.

(c) Evidencija se čuva najmanje šest godina od kad dozvola za let prestane da važi.

**ODJELJAK Q - IDENTIFIKACIJA PROIZVODA,
DIJELOVA I UREĐAJA**

Primjenjuju se upravni postupci koje određuje Agencija.

Dodaci

EASA OBRASCI

Ako se obrasci iz ovog dodatka izdaju na jeziku koji nije engleski, moraju da sadrže i prevod teksta na engleski jezik

EASA obrasci koji se navode u dodacima Dijela 21 (Part-21) sadrže sljedeće elemente. BHDCA obezbjeđuje da EASA obrasci, koje izdaje, budu prepoznatljivi i odgovorna je za njihovo štampanje.

Dodatak I - EASA obrazac 1 Uvjerenje o spremnosti za upotrebu

Dodatak II - EASA obrazac 15a Potvrda o provjeri plovidbenosti

Dodatak III - EASA obrazac 20a Dozvola za let

Dodatak IV - EASA obrazac 20b Dozvola za let (koju izdaju odobrene organizacije)

Dodatak V - EASA obrazac 24 Ograničeno uvjerenje o plovidbenosti

Dodatak VI - EASA obrazac 25 Uvjerenje o plovidbenosti

Dodatak VII - EASA obrazac 45 Uvjerenje o buci

Dodatak VIII - EASA obrazac 52 Izjava o usklađenosti zrakoplova

Dodatak IX - EASA obrazac 53 Uvjerenje o vraćanju u upotrebu zrakoplova

Dodatak X - EASA obrazac 55 Uvjerenje o osposobljenosti organizacije za proizvodnju

Dodatak XI - EASA obrazac 65 Pismo o saglasnosti za proizvodnju bez odobrenja organizacije za proizvodnju

Dodatak I

Uvjerenje o spremnosti za upotrebu - EASA obrazac 1 iz Aneksa I (Dio 21)

1. Nadležni organ / Država / Approving Competent Authority / Country		2. UVJERENJE O SPREMNOSTI ZA UPOTREBU AUTHORISED RELEASE CERTIFICATE EASA OBRAZAC 1 EASA FORM 1			3. Jedinstveni broj uvjerenja / Form Tracking No.	
4. Ime i adresa organizacije / Organisation Name and Address:						
6. Predmet / Item		7. Opis / Description		8. Kataloški broj /Part No		9. Količina / Qty
						10. Serijski broj / Serial No
						11. Status/Rad / Status/Work
12. Napomene / Remarks						
13a. Potvrđuje da su gore navedeni predmeti izrađeni u skladu sa / Certifies that the items identified above were manufactured in conformity to				14a. Dio 145 A.50 Vraćanje za upotrebu Ostali propisi navedeni u rubrici 12 Part 145 A.50 Release to Service Other regulation specified in block 12		
☐ odobrenim projektnim podacima i da je u stanju da sigurno radi / approved design data and are in condition for safe operation ☐ neodobrenim projektnim podacima navedenim u rubrici 12 / non-approved design data specified in block 12				Potvrđuje da je, ako nije drugačije navedeno u rubrici 12, rad naveden u rubrici 11 i opisan u rubrici 12 izvršen u skladu sa Djelom 145 i u pogledu navedenog rada predmet se smatraju spremnim za upotrebu. Certifies that unless otherwise specified in block 12, the work identified in block 11 and described in block 12, was accomplished in accordance with Part-145 and in respect to that work the items are considered ready for release to service.		
13b. Potpis ovlaštenog lica / Authorised signature		13c. Broj odobrenja/autorizacije / Approval/Authorisation number		14b. Potpis ovlaštenog lica / Authorised signature		14c. Broj uvjerenja/odobrenja / Certificate/Approval Ref. No.
13d. Ime / Name		13e. Datum / Date (dd mm yyyy)		14d. Ime / Name		14e. Datum / Date (dd mm yyyy)
ODGOVORNOST KORISNIKA/UGRADITELJA / USER/INSTALLER RESPONSIBILITIES						
Ovo uvjerenje ne predstavlja automatski ovlaštenje za ugradnju predmeta. Kada korisnik/ugraditelj obavlja rad u skladu sa propisima nadležnog organa za plovidbenost koje nije navedeno u rubrici 1, od izuzetnog značaja je da se korisnik/ugraditelj uvjeri da njegov nadležni organ za plovidbenost prihvata predmete od nadležnog organa za plovidbenost navedenog u rubrici 1. Izjave u rubrikama 13a i 14a ne predstavljaju uvjerenje za ugradnju. U svim slučajevima evidencija o održavanju zrakoplova mora sadržavati uvjerenje za ugradnju izdato od strane korisnika/ugraditelja u skladu sa nacionalnim propisima prije nego što se zrakoplov smije upotrijebiti za letenje. This certificate does not automatically constitute authority to install the item(s) Where the user/installer performs work in accordance with regulations of an airworthiness authority specified in block 1, it is essential that the user/installer ensures that his/her airworthiness authority accepts items from the airworthiness authority specified in block 1. Statements in blocks 13a and 14a do not constitute installation certification. In all cases aircraft maintenance records must contain an installation certification issued in accordance with the national regulations by the user/installer before the aircraft may be flown.						

EASA Obrazac 1 -21 izdanje 2 / EASA Form 1-21 issue 2

Uputstvo za upotrebu EASA Obrasca 1

Ova se uputstva odnose samo na upotrebu EASA Obrasca 1 za namjene proizvodnje. Treba obratiti pažnju na Dodatak II Aneksu I (Dio M) [Uredbe (EZ) br. 2042/2003] koji obuhvata upotrebu EASA Obrasca 1 za namjene održavanja.

1. NAMJENA I UPOTREBA

- 1.1. Osnovna svrha uvjerenja je izjava o plovidbenosti novih zrakoplovnih proizvoda, dijelova i uređaja ("predmeti")
- 1.2. Između uvjerenja i predmeta se uspostavlja korelacija. Izdavatelj uvjerenja mora da zadrži uvjerenje na način koji dozvoljava provjeru izvornih podataka.
- 1.3. Uvjerenje je prihvatljivo mnogim nadležnim organima za plovidbenost, ali može zavisiti od bilateralnih sporazuma i/ili politike nadležnog organa za plovidbenost.
- 1.4. Ovo uvjerenje nije otpremnica.
- 1.5. Zrakoplov se ne smije vratiti u upotrebu na osnovu ovog uvjerenja.
- 1.6. Ovo uvjerenje ne predstavlja dozvolu za ugrađivanje predmeta na određeni zrakoplov, motor ili elisu, ali pomaže krajnjem korisniku da utvrdi njegov status plovidbenosti.
- 1.7. Kombinacija proizvedenih i održanih predmeta vraćenih u upotrebu nije dopuštena na jednom uvjerenju.
- 1.8. Kombinacija predmeta certifikovanih u skladu sa "odobrenim podacima" i sa "neodobrenim podacima" nije dopuštena na jednom uvjerenju.

2. OPĆI FORMAT

- 2.1. Uvjerenje mora biti u skladu sa priloženim formatom, uključujući brojeve rubrika i njihov raspored. Veličina rubrike može da se mijenja da bi odgovarala potrebama individualne primjene, ali ne u obimu koja bi uvjerenje učinio neprepoznatljivim.
- 2.2. Uvjerenje mora biti u položenom formatu (landscape) pri čemu se dimenzije (veličina) uvjerenja mogu povećavati ili smanjivati, uz uvjet da uvjerenje ostane prepoznatljivo i čitljivo. Ako o tome postoji dilema, neophodno je da se konsultuje BHDCA.
- 2.3. Izjava o odgovornosti korisnika, odnosno onog ko ugrađuje predmet, može biti stavljena sa bilo koje strane obrasca.
- 2.4. Svi upisi moraju biti jasni i čitljivi.
- 2.5. Obrazac uvjerenja može da se unaprijed odštampa ili izradi na računaru, ali u svakom slučaju, otisak linija i slova bude jasan i čitljiv i u skladu sa utvrđenim formatom.
- 2.6. Uvjerenje će biti na engleskom jeziku, i, ako je odgovarajuće, na jednom ili više drugih jezika.
- 2.7. Podaci koji se unose u uvjerenje mogu se ispisati pisačom mašinom, na računaru, ili ručno velikim štampanim slovima i moraju biti lako čitljivi.
- 2.8. Radi jasnoće, potrebno je svesti korištenje skraćenica na minimum.
- 2.9. Preostali prostor na poledini uvjerenja može da koristi izdavatelj uvjerenja za dodatne podatke, ali ne smije da sadrži bilo kakve izjave u smislu potvrde. Svaka upotreba poledine uvjerenja mora biti navedena u odgovarajućoj rubrici na prednjoj strani uvjerenja.

3. KOPIJE

- 3.1. Broj kopija uvjerenja koji se šalje stranki ili koje zadržava izdavatelj uvjerenja, nije ograničen.

4. GREŠKA(E) NA UVJERENJU

- 4.1. Ako krajnji korisnik uoči grešku(e) na uvjerenju, mora o tome napismeno da obavijesti izdavatelja uvjerenja. Izdavatelj može da izda novo uvjerenje samo ako može da potvrdi i ispravi grešku(e).
- 4.2. Novo uvjerenje mora da ima novi referentni broj, potpis i datum.

- 4.3. Zahtjev za novim uvjerenjem može biti ispoštovan bez ponovne potvrde stanja predmeta. Novo uvjerenje nije izjava o trenutnom stanju i treba da se poziva na prethodno uvjerenje u rubrici 12 sljedećom izjavom: "Ovo uvjerenje ispravlja grešku(e) u rubrici(kama) [upišite rubriku(e) koja(e) se ispravlja] uvjerenja [upišite originalni referentni broj] od [upišite datum originalnog uvjerenja] i ne obuhvata usklađenost/stanje/vraćanje u upotrebu". Oba uvjerenja treba da se čuvaju u skladu sa periodom čuvanja prvog uvjerenja.

5. POPUNJAVANJE UVJERENJA OD STRANE IZDAVATELJA

Rubrika 1 Nadležni organ/država

Navesti naziv i državu nadležnog organa pod čijom jurisdikcijom je ovo uvjerenje izdato. Kada je nadležni organ Agencija, upisati samo "EASA".

Rubrika 2 Zaglavlje EASA Obrasca 1

"UVJERENJE O SPREMNOST ZA UPOTREBU"
AUTHORISED RELEASE CERTIFICATE EASA
OBRAZAC 1
EASA FORM 1"

Rubrika 3 Referentni broj obrasca

Unijeti jedinstveni broj određen sistemom/procedurom dodjeljivanja broja organizacije navedene u rubrici 4; ono može uključivati alfanumeričke znakove.

Rubrika 4 Naziv i adresa organizacije

Unijeti puni naziv i adresu proizvodne organizacije (vidi EASA Obrazac 55 List A) koja je spremila za upotrebu predmete na koje se odnosi uvjerenje. Logotip organizacije, i slično, je dozvoljeno pod uvjetom da može da stane unutar rubrike.

Rubrika 5 Radni nalog/Ugovor/Račun

Da bi se olakšalo praćenje predmeta, unijeti broj radnog naloga, broj ugovora, broj računa, ili slični referentni broj.

Rubrika 6 Predmet

Unijeti brojeve reda predmeta, kada postoji više od jednog reda predmeta. Ova rubrika omogućava lako unakrsno upućivanje na rubriku 12 ("Napomene").

Rubrika 7 Opis

Unijeti ime ili opis predmeta. Prednost bi trebala da se da terminu koji se koristi u instrukcijama za kontinuiranu plovidbenost ili podacima o održavanju (npr. Ilustrirani katalog dijelova, Priručnik za održavanje zrakoplova, Servisni bilten, Priručnik za održavanje komponenti) (*Illustrated Parts Catalogue, Aircraft Maintenance Manual, Service Bulletin, Component Maintenance Manual*).

Rubrika 8 Kataloški broj

Unijeti kataloški broj (*part number*), kao što piše na predmetu, ili na oznaci (*tag*)/ambalaži. Ako se radi o motoru ili elisi, oznaka tipa može da se koristi.

Rubrika 9 Količina

Navesti količinu predmeta.

Rubrika 10 Serijski broj

Ako se propisima zahtijeva da predmet ima serijski broj, unijeti ga ovdje. Dodatno, bilo koji drugi serijski broj, koji nije zahtijevan propisima, takođe može da bude unesen. Ako predmet nema serijski broj, unijeti "N/A".

Rubrika 11 Status/Rad

Unijeti ili "PROTOTIP/PROTOTYPE" ili "NOVI/NEW" Unijeti "PROTOTIP/PROTOTYPE" kod

- (i) Proizvodnje novog predmeta u skladu sa neodobrenim projektnim podacima.
- (ii) Ponovne certifikacije od strane organizacije, navedene u rubrici 4 prethodnog uvjerenja nakon izmjene ili rada na ponovnoj certifikaciji na predmetu, prije puštanja u rad (npr. nakon uvođenja promjene dizajna,

korekcije defekta, inspekcije ili testovi, ili obnavljanje vijeka skladištenja). Detalji o originalnom izdavanju uvjerenja o vraćanju u upotrebu i izmjene ili rad na ispravljanju se unose u rubriku 12.

Unijeti "NOVI / NEW" kod

- (i) Proizvodnje novog predmeta u skladu sa odobrenim projektnim podacima.
- (ii) Ponovne certifikacije od strane organizacije navedene u rubrici 4 predhodnog uvjerenja nakon izmjene ili rada na ponovnoj certifikaciji na predmetu, prije puštanja u rad (npr. nakon uvođenja promjene dizajna, korekcije defekta, inspekcije ili testovi ili obnavljanje vijeka skladištenja). Detalji o originalnom izdavanju uvjerenja o vraćanju u upotrebu i izmjene ili rad na ispravljanju se unose u rubriku 12.
- (iii) Ponovne certifikacije od strane proizvođača predmeta ili organizacije navedene u rubrici 4 predhodnog uvjerenja predmeta od "prototipa" (usklađenost sa neodobrenim podacima) ka "novom" (usklađenost sa odobrenim podacima i da je u stanju da sigurno radi), koja slijedi nakon odobravanja projektnih podataka, pod uvjetom da se projektni podaci nisu promijenili. Sljedeća izjava se unosi u rubriku 12:

PONOVNA CERTIFIKACIJA PREDMETA OD "PROTOTIPA KA "NOVOM": OVAJ DOKUMENT POTVRĐUJE ODOBRENJE PROJEKTHNIH PODATAKA [UNIJETI BROJ TC/STC, NIVO REVIZIJE] OD [UNIJETI DATUM UKOLIKO JE NEOPHODAN RADI IDENTIFICIRANJA STATUSA REVIZIJE] GODINE, PREMA KOJEM JE OVAJ PREDMET (SU OVI PREDMETI) PROIZVEDEN(I).

RE-CERTIFICATION OF ITEMS FROM 'PROTOTYPE' TO 'NEW': THIS DOCUMENT CERTIFIES THE APPROVAL OF THE DESIGN DATA [INSERT TC/STC NUMBER, REVISION LEVEL], DATED [INSERT DATE IF NECESSARY FOR IDENTIFICATION OF REVISION STATUS], TO WHICH THIS ITEM (THESE ITEMS) WAS (WERE) MANUFACTURED.

U ovom slučaju se obilježava kvadratić "odobrenim projektnim podacima i da je u stanju da sigurno radi" u rubrici 13a

- (iv) Ispitivanje predmeta kojemu je ranije izdato uvjerenje o vraćanju u upotrebu prije puštanja u upotrebu u skladu sa standardom ili specifikacijom navedenom od strane mušterije (čiji detalji zajedno sa originalnim uvjerenjem o vraćanju u upotrebu se unose u rubriku 12), ili da bi se uspostavila plovidbenost (obješnjenje o osnovi za puštanje u upotrebu i detalji originalnog uvjerenja o vraćanju u upotrebu se unose u rubriku 12).

Rubrika 12 Napomene

Opisati rad naveden u rubrici 11, direktno ili upućivanjem na prateću dokumentaciju koja je korisniku ili ugraditelju potrebna da utvrdi plovidbenost predmeta u vezi sa radom koji je ovjeren. Ako je neophodno, poseban list se može koristiti stavljanjem veze na EASA Obrazac 1. Za svaki navod mora jasno da se navede na koji se predmet(e) iz rubrike 6 odnosi. Ako nema navoda, upisuje se "Nema navoda/none".

Unijeti opravdanje za izdavanje uvjerenja u slučaju neodobrenih projektnih podataka u rubriku 12 (npr. u očekivanju tipskog certifikata, samo za testiranje, u očekivanju odobrenih podataka).

Kada se podaci štampaju na elektronskom EASA Obrascu 1, svi odgovarajući podaci koji nisu primjereni za druge rubrike, upisuju se u ovu rubriku.

Rubrika 13a Obilježite samo jedan od sljedećih kvadratića:

- (a) Obilježite "odobrenim projektnim podacima i da je u stanju da sigurno radi" kvadratić ako je/su predmet(i) proizveden koristeći odobrene projektne podatke i utvrđeno je da je u stanju da sigurno radi.
- (b) Obilježite "neodobrenim projektnim podacima navedenim u rubrici 12" kvadratić ako je/su predmet(i) proizveden koristeći odgovarajuće neodobrene projektne podatke. Objasnite razlog u rubrici 12 (npr. u očekivanju uvjerenja o tipu, samo za testiranje, u očekivanju odobrenih podataka).

Kombinacija predmeta kojima je izdato uvjerenje o vraćanju u upotrebu u skladu sa "odobrenim podacima" i sa "neodobrenim podacima" nije dopuštena na jednom uvjerenju.

Rubrika 13b Potpis ovlaštene osobe

Ovdje će se potpisati ovlaštena osoba. Samo osobama, koje su naročito ovlaštene prema pravilima i politikom BHDCA, dozvoljeno je da se potpišu u ovoj rubrici. Da bi se pomoglo prepoznavanje, može se dodati jedinstveni broj kojim se identificira ovlaštena osoba.

Rubrika 13c Broj odobrenja/autorizacije

Unijeti broj/referencu odobrenja/autorizacije. BHDCA dodjeljuje ovaj broj ili referencu.

Rubrika 13d Ime

Čitko unijeti ime osobe koja potpisuje u rubrici 13b.

Rubrika 13e Datum

Unijeti datum kada je potpisana rubrika 13b, pri čemu format datum mora biti sljedeći: dd = dan označen pomoću dvije cifre, mmm = prva tri slova mjeseca, yyyy = godina označena pomoću četiri cifre.

Rubrike 14a-14e Opći zahtjevi za rubrike 14a-14e:

Ne koristi se za vraćanje u upotrebu nakon proizvodnje. Osjenčiti, potamniti, ili obilježiti na neki drugi način da bi se spriječila nenamjerna ili neovlaštena upotreba.

Odgovornost korisnika/ugrađivača

Staviti sljedeću izjavu na uvjerenje da bi se obavijestili krajnji korisnici da nisu oslobođeni odgovornosti u vezi sa ugrađivanjem i korištenjem predmeta koji prate obrazac:

"OVO UVJERENJE NE PREDSTAVLJA AUTOMATSKI OVLAŠTENJE ZA UGRADNJU PREDMETA.

KADA KORISNIK/UGRADITELJ OBAVLJA RAD U SKLADU SA PROPISIMA NADLEŽNOG ORGANA ZA PLOVIDBENOST, KOJE NIJE NAVEDENO U RUBRICI 1, OD IZUZETNOG ZNAČAJA JE DA SE KORISNIK/UGRADITELJ UVJERI DA NJEGOV NADLEŽNI ORGAN ZA PLOVIDBENOST PRIHVATA PREDMETE OD NADLEŽNOG ORGANA ZA PLOVIDBENOST NAVEDENOG U RUBRICI 1.

IZJAVE U RUBRIKAMA 13A I 14A NE PREDSTAVLJAJU UVJERENJE ZA UGRADNJU. U SVIM SLUČAJEVIMA EVIDENCIJA O ODRŽAVANJU ZRAKOPLOVA MORA SADRŽATI UVJERENJE ZA UGRADNJU IZDATO OD STRANE KORISNIKA/UGRADITELJA U SKLADU SA NACIONALNIM PROPISIMA PRIJE NEGO ŠTO SE ZRAKOPLOV SMIJE UPOTRIJEBITI ZA LETENJE.

THIS CERTIFICATE DOES NOT AUTOMATICALLY CONSTITUTE AUTHORITY TO INSTALL THE ITEM(S).

WHERE THE USER/INSTALLER PERFORMS WORK IN ACCORDANCE WITH REGULATIONS OF AN AIRWORTHINESS AUTHORITY DIFFERENT THAN THE AIRWORTHINESS AUTHORITY SPECIFIED IN BLOCK 1, IT IS ESSENTIAL THAT THE USER/INSTALLER ENSURES THAT HIS/HER AIRWORTHINESS AUTHORITY ACCEPTS ITEMS FROM THE AIRWORTHINESS AUTHORITY SPECIFIED IN BLOCK 1.

STATEMENTS IN BLOCKS 13A AND 14A DO NOT ACCORDANCE WITH THE NATIONAL REGULATIONS BY CONSTITUTE INSTALLATION CERTIFICATION. IN ALL THE USER/INSTALLER BEFORE THE AIRCRAFT MAY BE CASES AIRCRAFT MAINTENANCE RECORDS MUST FLOWN CONTAIN AN INSTALLATION CERTIFICATION ISSUED IN

Dodatak II

[NADLEŽNI ORGAN, DRŽAVA] [COMPETENT AUTHORITY, STATE]	
POTVRDA O PROVJERI PLOVIDBENOSTI AIRWORTHINESS REVIEW CERTIFICATE	
ARC oznaka: ARC reference: <small>(Prejeto iz lista (Ref. No.))</small>	
<p>Prema [Pravni osnov za izdavanje potvrde] koji su na snazi, BHDCA ovim potvrđuje da se sljedeći zrakoplov: Pursuant to [Legal Basis for issue of Certificate] for the time being in force, BHDCA hereby certifies that the following aircraft:</p>	
Proizvođač zrakoplova: _____ <small>Aircraft manufacturer:</small>	
Oznaka proizvođača: _____ <small>Manufacturer's designation:</small>	
Registracija zrakoplova: _____ <small>Aircraft registration:</small>	
Serijski broj zrakoplova: _____ <small>Aircraft serial Number:</small>	
<p>smatra plovibnim u vrijeme provjere. is considered airworthy at the time of the review.</p>	
Datum izdavanja: _____ <small>Date of issue:</small>	Datum isticanja: _____ <small>Date of expiry:</small>
Potpis ovlaštene osobe: _____ <small>Signed:</small>	Ovlaštenje br.: _____ <small>Authorisation No.:</small>
<p>Prvo produženje: Zrakoplov je ostao u kontroliranom okruženju prema Odjeljku M.A.901. Aneksa I [Pravni osnov] u protekloj godini. Zrakoplov je ploviben u vrijeme izdavanja ovog produženja. 1st Extension: The aircraft has remained in a controlled environment in accordance with M.A.901 of Annex I to [Legal Basis] for the last year. The aircraft is considered to be airworthy at time of the issue.</p>	
Datum izdavanja: _____ <small>Date of issue:</small>	Datum isticanja: _____ <small>Date of expiry:</small>
Potpis ovlaštene osobe: _____ <small>Signed:</small>	Ovlaštenje br.: _____ <small>Authorisation No.:</small>
Ime kompanije: _____ <small>Company Name:</small>	Odobrenje br.: _____ <small>Approval Reference:</small>
<p>Drugo produženje: Zrakoplov je ostao u kontroliranom okruženju prema Odjeljku M.A.901. Aneksa I [Pravni osnov] u protekloj godini. Zrakoplov je ploviben u vrijeme izdavanja ovog produženja. 2nd Extension: The aircraft has remained in a controlled environment in accordance with M.A.901 of Annex I to [Legal Basis] for the last year. The aircraft is considered to be airworthy at time of the issue.</p>	
Datum izdavanja: _____ <small>Date of issue:</small>	Datum isticanja: _____ <small>Date of expiry:</small>
Potpis ovlaštene osobe: _____ <small>Signed:</small>	Ovlaštenje br.: _____ <small>Authorisation No.:</small>
Ime kompanije: _____ <small>Company Name:</small>	Odobrenje br.: _____ <small>Approval Reference:</small>

Dodatak III

[NADLEŽNI ORGAN, DRŽAVA]
[COMPETENT AUTHORITY, STATE]

DOZVOLA ZA LET
PERMIT TO FLY

REGISTAR ZRAKOPLOVA <i>AIRCRAFT REGISTER</i>	Dokument broj: <i>Document No:</i>
<p>Ova dozvola je izdana u skladu sa [Pravni osnov za izdavanje dozvole] i njom se potvrđuje da je zrakoplov sposoban za siguran let za namjene i pod uvjetima navedenim u njoj i važi u državama članicama. <i>This permit to fly is issued pursuant to [Legal Basis] and certifies that the aircraft is capable of safe flight for the purpose and within the condition listed below and is valid in all Member States.</i></p> <p>Ova dozvola važi i u zračnom prostoru država koje nisu članice ako se dobije posebno odobrenje nadležnih vlasti tih država. <i>This permit is also valid for flight to and within non Member States provided separate approval is obtained from the competent authorities of such States.</i></p>	<p>1. Oznaka državne pripadnosti i registraciona oznaka: <i>Nationality and registration mark:</i></p> <p style="text-align: center;">E7-</p>
2. Proizvođač zrakoplova / tip: <i>Aircraft manufacturer / type:</i>	3. Serijski broj zrakoplova: <i>Aircraft serial number:</i>
4. Dozvola obuhvata: [namjena je u skladu sa 21.A.701(a)] <i>The permit covers: [purpose in accordance with 21.A.701(a)]</i>	
5. Imatelj: [ako je dozvola za let izdana u namjene iz 21.A.701(a)(15) navesti „registrirani vlasnik“] <i>Holder: [in case permit to fly issued for the purpose of 21.A.701(a)(15) this should state „the registered owner“]</i>	
6. Uvjeti / napomene: <i>Conditions / remarks:</i>	
7. Vrijeme važenja: <i>Validity period:</i>	
8. Mjesto i datum izdavanja: <i>Place and date of issue:</i>	9. Potpis ovlaštenog lica: <i>Signature of the competent representative:</i>

EASA Form 3.1.1

Dodatak IV

[DRŽAVA ILI EASA]
[STATE OR EASA]DOZVOLA ZA LET
PERMIT TO FLY

Naziv i adresa organizacije koja je izdala dozvolu za let <i>Name and address of the organization issuing the permit to fly</i>	Dokument broj: <i>Document No:</i>
Ova dozvola je izdana u skladu sa [Pravni osnov za izdavanje dozvole] i njom se potvrđuje da je zrakoplov sposoban za siguran let za namjene i pod uvjetima navedenim u njoj i važi u državama članicama. <i>This permit to fly is issued pursuant to [Legal Basis] and certifies that the aircraft is capable of safe flight for the purpose and within the condition listed below and is valid in all Member States.</i> Ova dozvola važi i u zračnom prostoru država koje nisu članice ako se dobije posebno odobrenje nadležnih vlasti tih država. <i>This permit is also valid for flight to and within non Member States provided separate approval is obtained from the competent authorities of such States.</i>	1. Oznaka državne pripadnosti i registraciona oznaka: <i>Nationality and registration mark:</i> E7-
2. Proizvođač zrakoplova / tip: <i>Aircraft manufacturer / type:</i>	3. Serijski broj zrakoplova: <i>Aircraft serial number:</i>
4. Dozvola obuhvata: [namjena je u skladu sa 21.A.701(a)] <i>The permit covers: [purpose in accordance with 21.A.701(a)]</i>	
5. Imatelj: [Organizacija koja izdaje dozvolu za let] <i>Holder: [Organisation issuing the permit to fly]</i>	
6. Uvjeti / napomene: <i>Conditions / remarks:</i>	
7. Vrijeme važenja: <i>Validity period:</i>	
8. Mjesto i datum izdavanja: <i>Place and date of issue:</i>	9. Potpis ovlaštenog lica: <i>Signature of the competent representative:</i> Ime: <i>Name:</i> Broj organizacije: <i>Approval Reference No:</i>

Dodatak V

Ograničeno uvjerenje o plovidbenosti – EASA Obrazac 24

[NADLEŽNI ORGAN, DRŽAVA - LOGO]
[COMPETENT AUTHORITY, STATE - LOGO]
OGRAIČENO UVJERENJE O PLOVIDBENOSTI
RESTRICTED CERTIFICATE OF AIRWORTHINESS

<p>(1) Broj uvjerenja: Certificate number:</p> <p>1. Oznaka državne pripadnosti i registraciona oznaka: Nationality and registration mark: E7-</p> <p>4. Kategorija: Category:</p> <p>5. Ovo uvjerenje o plovidbenosti izdano je u skladu sa ^(a) [Konvencijom o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu od 7. decembra 1944], [Pravni osnov za izdavanje uvjerenja] za navedeni zrakoplov koji se smatra plovidbenim ako se održava i koristi u skladu sa navedenim i odgovarajućim ograničenjima za korištenje. <i>This Certificate of Airworthiness is issued pursuant to the</i> ^(a) <i>[Convention on International Civil Aviation dated 7 December 1944]. [Legal Basis] in respect of the abovementioned aircraft which is considered to be airworthy when maintained and operated in accordance with the foregoing and the pertinent operating limitations.</i></p> <p>Pored navedenog, primjenjuju se sljedeća ograničenja: In addition to above the following restrictions apply:</p> <p>(b) [Zrakoplov se može koristiti u međunarodnom prometu bez obzira na navedena ograničenja] [The aircraft may be used in international navigation notwithstanding above restrictions]</p>	<p>(2) Vrsta zrakoplova: Class of aircraft:</p> <p>3. Serijski broj zrakoplova: Aircraft serial number:</p> <p>2. Proizvođač zrakoplova i oznaka proizvođača: Manufacturer and manufacturer's designation of aircraft:</p>	
<p>(3) [NADLEŽNI ORGAN, DRŽAVA] [COMPETENT AUTHORITY, STATE]</p> <p>Potpis: Signature:</p> <p>Datum izdavanja: Date of Issue:</p> <p>Broj protokola: Ref. No.:</p> <p>6. Ovo ograničeno uvjerenje o plovidbenosti je važeće dok se ne opozove od strane nadležnog organa Bosne i Hercegovine. Važeća Potvrda o provjeri plovidbenosti mora biti priložena uz ovo uvjerenje. <i>This Restricted Certificate of Airworthiness is valid unless revoked by the competent authority of the Bosnia and Herzegovina. A current Airworthiness Review Certificate shall be attached to this certificate.</i></p>		

EASA Form 24 Issue 2

Ovo uvjerenje mora se nalaziti u zrakoplovu na svakom letu
This certificate shall be carried on board during all flights

.....
[Signature of the competent authority]

Dodatak VI

Uvjerenje o plovidbenosti – EASA Form 25

[NADLEŽNI ORGAN DRŽAVA - LOGO]
[COMPETENT AUTHORITY, STATE - LOGO]
UVJERENJE O PLOVIDBENOSTI
CERTIFICATE OF AIRWORTHINESS

<p>(1) Broj uvjerenja: Certificate number:</p> <p>1. Oznaka državne pripadnosti i registraciona oznaka: Nationality and registration mark: E7-</p>	<p>[NADLEŽNI ORGAN DRŽAVA] [COMPETENT AUTHORITY, STATE]</p> <p>2. Proizvođač zrakoplova i oznaka proizvođača: Manufacturer and manufacturer's designation of aircraft:</p>	<p>(2) Vrsta zrakoplova: Class of aircraft:</p> <p>3. Serijski broj zrakoplova: Aircraft serial number:</p>
<p>4. Kategorija: Category:</p> <p>5. Ovo uvjerenje o plovidbenosti izdano je u skladu sa Konvencijom o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu od 7. decembra 1944, [Pravni osnov za izdavanje uvjerenja] za navedeni zrakoplov koji se smatra plovidbenim ako se održava i koristi u skladu sa navedenim i odgovarajućim ograničenjima za korištenje. This Certificate of Airworthiness is issued pursuant to the Convention on International Civil Aviation dated 7 December 1944, [Legal Basis] in respect of the abovementioned aircraft which is considered to be airworthy when maintained and operated in accordance with the foregoing and the pertinent operating limitations.</p>		
<p>Ograničenja/Napomena: Limitations/Remark: (3)</p> <p>Datum izdavanja: Date of issue:</p> <p>Potpis: Signature:</p> <p>Broj protokola: Ref. No.:</p>		
<p>6. Ovo uvjerenje o plovidbenosti je važeće dok se ne opozove od strane nadležnog organa Bosne i Hercegovine. Važeća Potvrda o provjeri plovidbenosti mora biti priložena uz ovo uvjerenje. This Certificate of Airworthiness is valid unless revoked by the competent authority of the Bosnia and Herzegovina. A current Airworthiness Review Certificate shall be attached to this Certificate</p>		

EASA Form 25 - ss.03

Ovo uvjerenje mora se nalaziti u zrakoplovu na svakom letu
This Certificate shall be carried on board during all flights

.....
(1) (2) (3) - Podjela država u kojoj je zrakoplov izdat

Dodatak VII

REGISTAR ZRAKOPLOVA AIRCRAFT REGISTER				3. Dokument broj: Document No:	
1. [NADLEŽNI ORGAN, DRŽAVA] [COMPETENT AUTHORITY, STATE]					
2. UVJERENJE O BUCI NOISE CERTIFICATE					
4. Registraciona oznaka: Registration mark: E7-		5. Proizvođač zrakoplova i oznaka proizvođača: Manufacturer and manufacturer's designation of aircraft:		6. Serijski broj zrakoplova: Aircraft serial number:	
7. Motor: Engine:			8. Elisa: Propeller:		
9. Maksimalna masa na polijetanju (kg): Maximum take-off mass (kg):		10. Maksimalna masa na slijetanju (kg): Maximum landing mass (kg):		11. Standard za buku: Noise certification standard:	
12. Dodatne izmjene izvršene u svrhu usklađivanja s važećim standardima za izdavanje uvjerenja o buci: Additional modifications incorporated for the purpose of compliance with the applicable noise certification standards:					
13. Nivo buke puna snaga bočno: Lateral full-power noise level:		14. Nivo buke u prilazu: Approach noise level:	15. Nivo buke prelet u penjanju: Flyover noise level:	16. Nivo buke horizontalni prelet: Overflight noise level:	17. Nivo buke na polijetanju: Take-off noise level:
Napomene: Remarks:					
18. Ovo uvjerenje o buci izdano je u skladu sa Aneksom 16, Dio I, Konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu od 7. decembra 1944, i [Pravni osnov za izdavanje uvjerenja] i njime se potvrđuje da je navedeni zrakoplov, u skladu sa standardom o buci, dok se održava i koristi u skladu sa odgovarajućim zahtjevima i operativnim ograničenjima. <i>This Noise Certificate is issued pursuant to Annex 16, Volume I to the Convention on international Civil Aviation dated 7 December 1944, and [Legal Basis] in respect of the abovementioned aircraft, which is considered to comply with the indicated noise standard when maintained and operated in accordance with the relevant requirements and operating limitations.</i>					
19. Datum izdavanja: Date of issue:			20. Potpis: Signature:		
Broj protokola: Ref. No:					

FAA Form 75

Ovo uvjerenje mora se nalaziti u zrakoplovu na svakom letu
This Certificate shall be carried on board during all flights

Dodatak VIII

Izjava o usklađenosti zrakoplova – EASA Obrazac 52

IZJAVA O USKLAĐENOSTI ZRAKOPLOVA AIRCRAFT STATEMENT OF CONFORMITY		
1. Država proizvodnje: <i>State of manufacture</i>	2. Bosna i Hercegovina	3. Broj izjave: <i>Statement Ref. No.:</i>
4. Naziv organizacije: <i>Organisation:</i>		
5. Tip zrakoplova: <i>Aircraft Type:</i>	6. Broj tipskog certifikata: <i>Type-certificate Refs:</i>	
7. Registracija ili oznaka zrakoplova: <i>Aircraft Registration or Mark:</i>	8. Identifikacijski broj proizvođača: <i>Manufacturers Identification No.:</i>	
9. Podaci (motor/elisa) (1): <i>Engine/Propeller Details:</i>		
10. Modifikacije i servis bilteni (2): <i>Modifications and/or Service Bulletins</i>		
11. Nalozi za plovidbenost: <i>Airworthiness Directives:</i>		
12. Odobrena slučajna odstupanja od odobrenog dizajna u toku proizvodnje: <i>Concessions:</i>		
13. Odobrena odstupanja od odobrenog dizajna u toku proizvodnje (3): <i>Exemptions, Waivers or Derogations:</i>		
14. Napomene: <i>Remark</i>		
15. Uvjerenje o plovidbenosti: <i>Certificate of Airworthiness:</i>		
16. Dopunski zahtjevi: <i>Additional Requirements:</i>		
17. Izjava o usklađenosti: <i>Statement of Conformity</i>		
<p>Ovim se potvrđuje da zrakoplov u potpunosti odgovara odobrenom dizajnu i podacima datim u rubrikama 9, 10, 11, 12 i 13. <i>It is hereby certified that this aircraft confirms fully to the type-certificated design and to the items above in boxes 9,10,11,12 and 13.</i></p> <p>Zrakoplov je sposoban za siguran let. <i>The aircraft is in condition for safe operation.</i></p> <p>Zrakoplov je provjeren u letu. <i>The aircraft has been satisfactorily tested in flight.</i></p>		
18. Potpis: <i>Signed:</i>	19. Ime: <i>Name:</i>	20. Datum (dan/mjesec/godina): <i>Date (d/m/y) :</i>
21. Broj uvjerenja o osposobljenosti organizacije za proizvodnju: <i>Production Organisation Approval Reference:</i>		

EASA Obrazac 52 izdanje 2 / EASA Form 52 Issue 2

- (1) Obrisati po potrebi
(2) Obrisati po potrebi
(3) Obrisati po potrebi

Упутство за попунјаванје Изјаве о усклађености зракоплова ЕАСА Образац 52

1. НАМЈЕНА И ОБЛАСТ ПРИМЈЕНЕ

- 1.1. Коришћење изјаве о усклађености зракоплова, коју је издао произвођач рadeћи на основу Дијела 21 (Part-21) Секција А, Одјелјак F, јесте описано у тачки 21.A.130 заједно са одговарајућем АМС (Acceptable Means of Compliance).
- 1.2. Сврха изјаве о усклађености зракоплова (ЕАСА образац 52), издате на основу Дијела 21 (Part-21), Секција А, Одјелјак G, јесте да омогући имателју увјерења о осposoblјености организације за производњу да искористи право да прибави јединствено увјерење о пловидбености зракоплова од BHDCA.

2. ОПЃЕ

- 2.1. Изјава о усклађености мора да одговара приложеном обрасцу, укључујући бројеве рубрика и њихов распоред. Величина рубрике може да се мијенја да би одговарала потребима индивидуалне примјене, али не у обиму који би изјаву учинио непрепознатљивом. Ако о томе постоји дилема, неопходно је да се консултује BHDCA.
- 2.2. Образац изјаве може да се унапријед одштапа или изради на рачунару, али тако да отисак линија и слова буде јасан и читљив. Унапријед одштампани текст допуштен је ако је усклађен с приложеном образцем, али било које друге изјаве или наводи о одобравању или потврђивању нису допушћени.
- 2.3. Подаци који се уносе у образац увјерења могу да се испишу писаћом машином, на рачунару или ручно штампаним словима и морају бити лако читљиви. Прихватљиви су енглески језик и, ако је то релевантно, један или више службених језика државе чланнице која издаје изјаву.
- 2.4. Одобрена организација за производњу мора да чува копију изјаве и њене прилоге.

3. ПОПУЊАВАЊЕ ИЗЈАВЕ О УСКЛАЂЕНОСТИ

- 3.1. Свака рубрика мора да буде попунјена.
- 3.2. Изјава о усклађености може да се преда BHDCA само ако су дизајн зракоплова и његови уградени производи одобрени.
- 3.3. Када је ријеч о подацима који треба да се упишу у рубрике 9, 10, 11, 12, 13 и 14, допушћено је позивање на посебно наведене документе које чува организација за производњу, изузев ако се с надлежним органом drukчије не договорили.
- 3.4. Сврха изјаве о усклађености није да обухвати предмете који морају да се уграде да би се задовољила одговарајућа оперативна правила. Ипак, неки од тих индивидуалних предмета могу да се наведу у рубрици 10 или у одобреном дизајну типа. Оператери зракоплова зато се упозоравају да су сами дужни да гарантују усклађеност са одговарајућим оперативним правилима током њиховог рада.

Rubrika 1 Уписује се име државе производње.

Rubrika 2 Надлежни орган под чијом надлежношћу се издаје изјава о усклађености.

Rubrika 3 У ову рубрику претходно се штампа јединствени број, ради контроле и праћења изјаве. Ако је документ израђен на рачунару, јединствени број не мора да буде претходно одштампан, у ком случају је рачунар програмiran да додјели и одштапа јединствени број

Rubrika 4 Уписују се пун назив и адреса на којој се налази сједиште организације која је издала изјаву. Ова рубрика може да буде претходно одштампана. Логотип може да се унесе, ако има мјеста.

Rubrika 5 Уписује се тип зракоплова, онако како је уписан у увјерењу о типу и припадајућој листи података.

Rubrika 6 Уписују се подаци о референтним бројевима и издавању увјерења о типу за предметни зракоплов.

Rubrika 7 Ако је зракоплов регистран, његова ознака је ознака регистрације. Ако зракоплов није регистран, овдје се уписује ознака коју прихвати надлежни орган државе чланнице и, по потреби, надлежни орган треће државе.

Rubrika 8 Уписује се идентификацијски број који је одредио произвођач за контролу, праћење и техничку подршку производу. Понекад се наведени број назива серијски број или конструкторов број.

Rubrika 9 Уписују се тип мотора и елисе, онако како су уписани у одговарајућем увјерењу о типу и припадајућој листи података. Овде се приказују идентификацијски број и локација (мјесто) произвођача.

Rubrika 10 Уписују се одobreне измјене дизајна зракоплова.

Rubrika 11 Уписују се налози за пловидбеност (или еквивалентни документи) и изјава о усклађености са описом методе за испуњавање захтјева за одређени зракоплов, укључујући производе и уграђене дијелове, уређаје и опрему. Наводи се и вријеме које је потребно за усклађивање.

Rubrika 12 Уписују се одобрена ненамјерна одступања од одобреног дизајна типа, која се понекад називају концесија, неподударност, неусклађеност.

Rubrika 13 Уписују се договорени изузеци, одрицања или одступања.

Rubrika 14 Уписује се напомена. Било која изјава, податак или ограничење који могу да утичу на пловидбеност зракоплова. Ако нема таквих података навести "Ништа"

Rubrika 15 За тражено увјерење о пловидбености зракоплова уписује се "увјерење о пловидбености зракоплова" или "ограничено увјерење о пловидбености зракоплова".

Rubrika 16 Уписују се додатни захтјеви, као на примјер, захтјеви које пријави држава увозник.

Rubrika 17 Важење изјаве о усклађености зависи од тога да ли су попунјене све рубрике у обрасцу. Иmatelj одобрења организације за производњу мора да у архиви има копију извјештаја о испитивању у лету, заједно са свим примјеченим недостацима и појединостима о поправкама. Извјештај о испитивању у лету потписују лице овлашћено за сертификацију и члан посаде, рецимо, pilot који је извео лет или инжењер који је учествовао у овом лету. Испитивања у лету су одређена према систему контроле квалитета произвођача, као што је то предвиђено у тачки 21.A.139, а посебно у 21.A.139(b)(1)(vi), како би се гарантирало да је зракоплов усклађен са одговарајућим пројектним подацима и да је у стану да сигурно ради. Иmatelj одобрења организације за производњу мора да у архиви има списак предмета достављених или стављених на располагање ради испуњавања увјета за сигуран рад у складу са овом изјавом

Rubrika 18 Изјаву о усклађености смије да потпише лице које је, према тачки 21.A.145(d), за то овластио иматelj одобрења организације за производњу. За потпис не смије да се користи гумени штампил.

Rubrika 19 Име потписника изјаве треба читљиво да буде одштампано или откуцано на писаћој машини.

Rubrika 20 Уписује се датум потписивања изјаве.

Rubrika 21 Уписује се референтни број одобрења које је BHDCA издала имателју одобрења организације за производњу.

Dodatak IX

UVJERENJE O VRAĆANJU U UPOTREBU <i>CERTIFICATE OF RELEASE TO SERVICE</i>		
[NAZIV OVLAŠTENE ORGANIZACIJE ZA PROIZVODNJU] <i>[APPROVED PRODUCTION ORGANISATION NAME]</i>		
Broj uvjerenja o osposobljenosti organizacije za proizvodnju: <i>Production organisation approval reference:</i>		
Uvjerenje o vraćanju u upotrebu je u skladu sa 21.A.163 (d). <i>Certificate of release to service in accordance with 21.A.163 (d).</i>		
Zrakoplov:	Tip:	Konstruktorov broj / Registracija:
<i>Aircraft:</i>	<i>Type:</i>	<i>Constructor No. / Registration</i>
je održavan kao što je navedeno u radnom nalogu broj: <i>has been maintained as specified in Work Order:</i>		
Kratak opis izvršenih radova: <i>Brief description of work performed:</i>		
Potvrđuje se da su navedeni radovi izvršeni u skladu sa 21.A.163 (d), i u odnosu na te radove zrakoplov se vraća u upotrebu i sposoban je da sigurno leti. Certifies that the work specified was carried out in accordance with 21.A.163 (d), and in respect to that work the aircraft is considered ready for release to service and therefore is in condition for safe operation.		
Ovlašteno lice: <i>Certifying Staff (name):</i>		
(Potpis) <i>(Signature)</i>		
Mjesto: <i>Location:</i>		
Datum: (dan, mjesec, godina). <i>Date:</i> (day, month, year)		

**UVJERENJE O VRAĆANJU U UPOTREBU
ZRAKOPLOVA - EASA OBRAZAC 53
UPUTSTVO ZA POPUNJAVANJE**

U rubriku "KRATAK OPIS IZVRŠENIH RADOVA/
BRIEF DESCRIPTION OF WORK PERFORMED" u EASA

obrascu 53 unose se odobreni podaci koji se koriste da bi se izvršili radovi.

U rubriku "MJESTO/LOCATION" u EASA obrascu 53 unosi se naziv mjesta gde se vrši održavanje, a ne mjesto gde se nalaze objekti organizacije (ako se razlikuju)

Dodatak X

**Uvjerjenje o osposobljenosti organizacije za proizvodnju iz Odjeljka G Aneksa I (Dio 21)
– EASA obrazac 55**

[NADLEŽNI ORGAN, DRŽAVA] <i>[COMPETENT AUTHORITY, STATE]</i>	
UVJERENJE O OSPOSOBLJENOSTI ORGANIZACIJE ZA PROIZVODNJU <i>PRODUCTION ORGANISATION APPROVAL CERTIFICATE</i>	
REFERENCA: BA.21G.(XXXX) <i>REFERENCE:</i>	
<p>Na osnovu [Pravni osnov za izdavanje uvjerenja] koja je na snazi, i uz poštovanje dolje navedenih uvjeta, Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine ovim potvrđuje da je: <i>Pursuant to the [Legal Basis] for the time being in force and subject to the condition specified below, the BHDCA hereby certifies:</i></p>	
(NAZIV ORGANIZACIJE I ADRESA) <i>(COMPANY NAME AND ADDRESS)</i>	
<p>kao organizacija za proizvodnju, usklađena sa [Pravni osnov] i odobrena da proizvodi zrakoplovne proizvode, dijelove i uređaje, navedene u priloženoj listi odobrenja, i izdaje odgovarajuća uvjerenja koristeći gornje reference. <i>as a production organisation in compliance with [Legal Basis] approved to produce the products, parts and appliances listed in, the attached approval schedule and issue related certificates using the above references.</i></p>	
UVJETI: <i>CONDITIONS:</i>	
<ol style="list-style-type: none"> Ovo uvjerenje je ograničeno Uvjetima odobrenja, koji su sastavni dio ovog uvjerenja; <i>This approval is limited to that specified in the enclosed terms of approval;</i> Ovo uvjerenje zahtijeva usklađenost sa procedurama navedenim u odobrenom Priručniku organizacije za proizvodnju; <i>This approval requires compliance with the procedures specified in the approved production organization exposition;</i> Ovo uvjerenje je važeće dok je organizacija za održavanje usklađena sa [Pravni osnov], i ; <i>This approval is valid whilst the approved production organisation remains in compliance with [Legal Basis], and;</i> Pod uvjetom da postoji usaglašenost sa pomenutim uvjetima, ovo uvjerenje će važiti neograničeno ako nije prethodno vraćeno, izmijenjeno i privremeno ili trajno ukinuto. <i>Subject to compliance with the foregoing conditions, this approval shall remain valid for an unlimited duration unless the approval has previously been surrendered, superseded, suspended or revoked.</i> 	
Datum prvog izdavanja: <i>Date of original issue:</i> XX.XX.XXXX.	Potpis ovlaštene osobe: <i>Signed:</i> _____
Datum revizije: <i>Date of this revision:</i> XX.XX.XXXX.	Za Direkciju za civilno zrakoplovstvo BiH <i>For the competent authority B&H</i>
Broj revizije: <i>Revision No:</i> XX	
Broj protokola: <i>Ref. No:</i>	

[DRŽAVA] (*) [STATE]	Uvjeti odobrenja Terms of Approval	TA: [Šifra države.21G.XXXX] TA: [State code.21G.XXXX]
Ovaj dokument je sastavni dio odobrenja organizacije za proizvodnju, broj BA.21G.XXXX, izdan: This document is part of Production Organisation Approval No. BA.21G.XXXX, issued to:		
Naziv organizacije: Company name:		
Sekcija 1. OBIM RADA Section 1. SCOPE OF WORK		
PROIZVODNJA: PRODUCTION OF:	PROIZVODI / KATEGORIJE : PRODUCTS / CATEGORIES:	
Za detalje i ograničenja pogledati Priručnik organizacije za proizvodnju, Poglavlje: xxxx For details and limitations refer to the Production Organisation Exposition, Section: xxxx		
Sekcija 2. MJESTA: Section 2. LOCATIONS:		
Sekcija 3. PRAVA: Section 3. PRIVILEGES:		
Organizacija za proizvodnju je ovlaštena da radi u skladu sa uvjetima odobrenja, postupcima iz priručnika i pravilima datim u 21.A.163. i u skladu sa sljedećim: The production Organisation is entitled to exercise, within its Terms of Approval and in accordance with the procedures of its Production Organisation Exposition, the privileges set forth in 21.A.163. Subject to the following:		
[zadržati samo odgovarajući tekst] / [keep only applicable text]		
Prije izdavanja odobrenja za dizajn proizvoda, EASA Obrazac 1 se može izdati samo u svrhu usklađenosti. Prior to approval of the design of the product an EASA Form 1 may be issued only for conformity purposes.		
Izjava o usklađenosti ne smije se izdati za neodobren zrakoplov. A Statement of Conformity may not be issued for a non-approved aircraft.		
Održavanje se smije izvoditi u skladu sa Sekcijom xxxx Priručnika organizacije za proizvodnju, sve dok se ne traži usklađenost s propisima vezanim za održavanje. Maintenance may be performed, until compliance with maintenance regulation is required, in accordance with the Production Organisation Exposition Section xxxx		
Dozvole za let se mogu izdati u skladu sa Priručnikom organizacije za proizvodnju, prema Sekciji yyyy. Permits to fly may be issued in accordance with the Production Organisation Exposition Section yyyy.		
<p>Datum prvog izdavanja: Date of original issue: XX.XX.XXXX.</p> <p>Datum posljednje odobrene revizije: Date of last revision approved: XX.XX.XXXX.</p> <p>Broj revizije: Revision No: XX</p> <p>Broj protokola: Ref. No:</p> <p>Potpis ovlaštene osobe: Signed: _____</p> <p>Za Direkciju za civilno zrakoplovstvo (*) For the competent authority</p>		

Dodatak XI

Pismo o saglasnosti – EASA obrazac 65 – iz Odjeljka F Aneksa I (Dio 21)

[NADLEŽNI ORGAN, DRŽAVA]

[COMPETENT AUTHORITY, STATE]

PISMO O SAGLASNOSTI ZA PROIZVODNJU BEZ ODOBRENJA ORGANIZACIJE ZA PROIZVODNJU
LETTER OF AGREEMENT FOR PRODUCTION WITHOUT PRODUCTION ORGANISATION APPROVAL[PODNOŠITELJ ZAHTEVA] / [NAME OF THE APPLICANT]
[POSLOVNO IME (ako se razlikuje)] / [TRADE NAME (if different)]
[ADRESA PODNOŠITELJA ZAHTEVA] / [FULL ADDRESS OF THE APPLICANT]DATUM (Dan, mjesec, godina) / Date (Day, Month, Year):
BROJ / REFERENCE : BA.21F.XXX

Poštovani,

Dear Sirs,

Vaš sistem kontrole proizvodnje je provjeren i ocijenjeno je da je usaglašen sa zahtjevima [Pravni osnov].

Your production inspection system has been evaluated and found to be in compliance with [Legal Basis].

Shodno tome, saglasni smo da se, prema dolje navedenim uvjetima, uskladenost proizvoda, dijelova i uređaja na koje se saglasnost odnosi, dokazuje u skladu sa [Pravni osnov].

Therefore, subject to the conditions specified below, we agree that showing of conformity of products, parts and appliances mentioned below may be done under [Legal Basis].

	Broj jedinica No. of Units	Kataloški broj Part Number (P/N)	Serijski broj Serial Number (S/N)
ZRAKOPLOV / AIRCRAFT			
DIO ILI UREĐAJ / PARTS			

Slijedeći uvjeti se primjenjuju na ovu saglasnost:
The following conditions are applicable to this agreement:

- Važi dok [naziv organizacije] ispunjava uvjete propisane u Sekciji A, Odjeljak F, Aneksa I (Dio 21) Uredbe [Pravni osnov].
It is valid [Company name] remains in compliance with Section A, Subpart F of the Annex I (part 21) of Regulation [Legal Basis].
- Zahtijeva se uskladenost sa postupcima navedenim u priručniku [naziv organizacije], izdanje / datum:
It requires compliance with the procedures specified in the [Company name] Manual Ref. / Issue date:
- Važi do:
It terminates on:
- Izjavu o uskladenosti koju je izdala [naziv organizacije] pod uvjetima iz 21.A.130 gore navedene uredbe ovjerava BHDCA, u skladu sa postupkom priručnika iz tačke 2. ovih uvjeta.
The Statement of Conformity issued by [Company name] under the provisions of point 21.A.130 of the above mentioned regulation shall be validated by the issuing authority of this letter of agreement in accordance with the procedure of the above referenced manual.
- [naziv organizacije] mora da obavijesti BHDCA o svakoj izmjeni sistema kontrole proizvodnje koja može da utiče na provjeru ili plovidbenost proizvoda, dijelova i uređaja navedenih u ovoj saglasnosti.
[Company name] shall notify BHDCA immediately of any changes to the production inspection system that may affect the inspection, conformity of airworthiness of products and parts listed in this letter.

Datum:
Date: XX.XX.XXXX.

Potpis ovlaštene osobe:

Signed: _____

Za Direkciju za civilno zrakoplovstvo BiH
For the competent authority B&HBroj protokola:
Ref. No:

EASA Form 65, Issue 2

Page 1 of 1